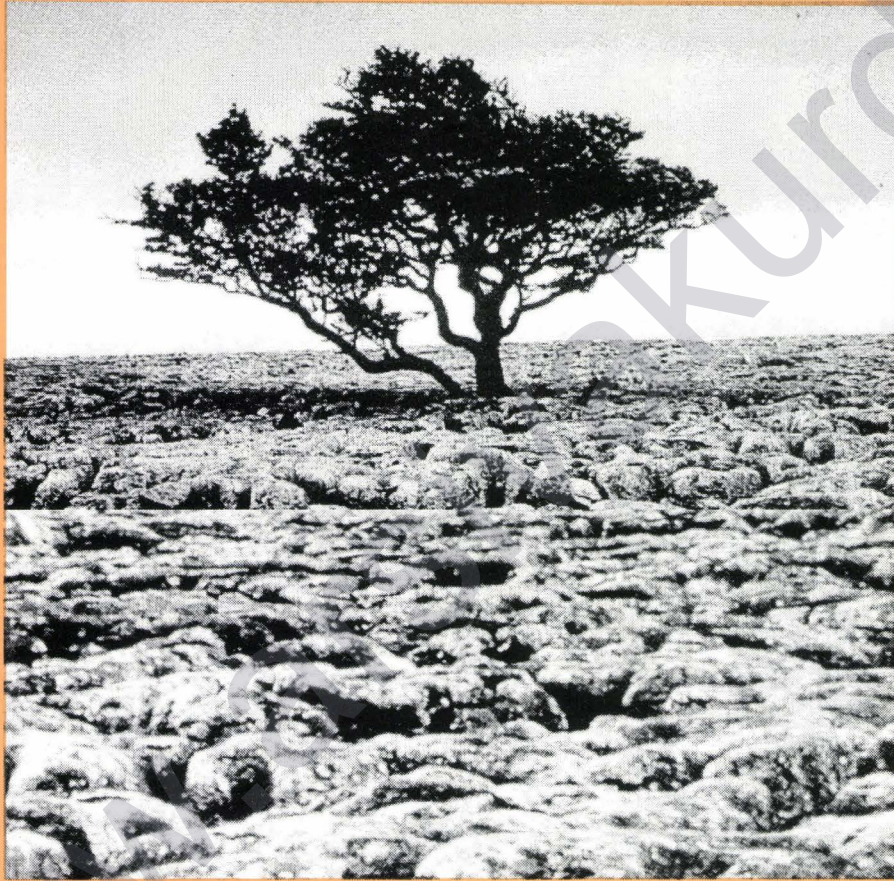

Berbang

Bilaga p  svenska

KOVARA FEDERASYONA KOMLEY N KURDISTAN  LI SW D  • SIBAT / FEBRUARI • 2000 HEJMAR: 114

Neh lin dara jiyane biçilmise!

Armancên Federasyonê

FKKS rêxistineke demokratîk e. Bi tu rêxistinên siyasî û olî ve ne grêdayî ye. Ji komele û yekîtiyên Kurd li Swêdê pêk tê.

- Kurdên li Swêdê temsîl dike û ji bo berjewendîya civata Kurd li Swêdê xebatê dike.
- Kurdên li Swêdê di derheqa civata Swêdê de agahdar dike û ji bo çareserkirina pirs û pirsgerêkên Kurdên li Swêdê û ji bo pirsîna integrasyonê xebatê dike.
- Ji bo pêşdebirina ziman û belavkirina çanda Kurdî xebatê dike.
- Ji bo çareserkirina pirsên jin û ciwan û zarok û handîkapên Kurd xebatê dike û ji bo pêşdebirina wan hewildide ku îmkanan amade bike.
- Alîkariya penaberên Kurd dike û wan di derheqa mafên penaberan de agahdar dike. Ji bo başkirina rewşa wan hewil dide.
- Gelê Swêdê di derheqa pirsîna Kurd û Kurdistanê de agahdar dike û ji wan doza piştgiriya dike.
- Li dij zordestiyê piştgiriya tevgera gelê Kurdistanê ya li Kurdistanê û li derveyî Kurdistanê dike û ji bo parastina nasnameya neteweyî xebatê dike.
- Bi rêxistinên demokratîk û civakî (çî swêdî, çî biyanî) re hevkarî dike.
- FKKS ê ji bo mafên biyaniyan û penaberiya li gor peymanên navnetewî û prensîbên beyana cîhanî ya mafên mirovan bîna parastinê dixebite.

Komîteyên Federasyonê

Ev komîteyên Federasyonê di kongreya 18-em a Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê ku di 10 û 11-ê Nîsana 1999-an de li Stockholmê li avayîya ABF ê de pêk hat, hatin hilbijartin.

Komîteya Karger

Keya Îzol-Serok

Hamîd Gohary-Sekreter

Asî Rabatî- *Berpirsiyarê malî*

Kovan Amedî- *Berpirsiyarê karûbarê penaberan*

Selam Cizîrî- *Berpirsiyarê karê kulturî*

Adil Enwer- *Berpirsiyarê karê agahdarî û ragahandinê*

Fexrî Olçer- *Berpirsiyarê komîteya karê navxweyî*

Seyran Dûran (ji kontejana Komeleya Jinên Kurdistanê)

Gulan Avçî (ji kontejana Yekîtiya Ciwanên Kurd)

Cîgir

Evîn Çelen

Nîmet Celeblî

Komîteya Giştî

Salih Demir

Loqman Ertaş

Emîn Sindî

Gulistan Elaltunbay

Şoreş Berzencî

Kamûran Şivan

Temûrê Xelîl

Nûrî Salih

Zînnet Bal

Ata Ala

Rahman Hesên

Îhsan Şener

Cîgir

Goran

Ahmed Sindî

Saîd Erdem

Komîteya Rawêj

Xalid Xoce

Şoreş Zîrek

Kemal Muhacir

Mustafa Aydogan

Azîz Alîş

Cîgir

Dicle Qizil

Hecî Kardoxî

Komîteya Rewîsor

Reşîd Burhan

Weqas Çelik

Felât Koçkaya

Cîgir

Şevîn Îzolî

Komeleyên endam

Kurdiska Föreningen i Borlänge
Sturegränd 11, 784 32 Borlänge

Kurdiska Spor Föreningen
Box 152 16, 161 15 Bromma

Kurdiska Föreningen i Borås
Box 11129, 507 11 Borås

Kurdiska Föreningen i Eskilstuna
Box 14595, 630 14 Eskilstuna

Kurdiska Föreningen i Falköping
Box 146, 521 02 Falköping

Kurdiska Föreningen i Falun
box 6010, 791 06 Falun

Kurdiska Föreningen i Helsingborg
Visitörsg. 13, 252 47 Helsingborg

Kurdiska Föreningen i Gävle
Box 1277, 801 37 Gävle

Kurdiska Föreningen i Göteborg
Box 11102, 404 23 Göteborg

Kurdiska Föreningen i Hudiksvall
Valv. 15, 824 42 Hudiksvall

Kurdiska Kultur och
Solidaritetsföreningen
Box 225, 175 02 Järfälla

Kurdiska Föreningen i Jönköping
Box 8043, 550 08 Jönköping

Kurdiska Kultur Klubben
Box 130, 691 22 Karlskoga

Kurdiska Föreningen i Karlstad
Fagog. 11, 654 70 Karlstad

Kurdiska Föreningen i Kristinestad
Bataljonv.40, 291 37 Kristinestad

Kurdiska Föreningen i Linköping
Box 657, 582 07 Linköping

Kurdiska Handikappsföreningen i
Linköping
Box 657, 582 07 Linköping

Kurdiska Kulturföreningen i Luleå
Box 170, 971 05 Luleå

Kurdiska Föreningen i Lund
Box 1633, 221 01 Lund

Kurdistans Fredsförening i Malmö
Fosilv. 29 B, 7 tr. 214 31 Malmö

Kurdiska Föreningen i Malmö
N.Gränsbergsg. 4, 214 55 Malmö

Kurdiska Föreningen i Mårsta
c/o Gharib Adil,
Sleipersg 40, 195 54 Mårsta

Kurdiska Föreningen i Norrköping
Kungsgatan 26, 602 20 Norrköping

Kurdiska Föreningen i Nynäshamn
Box 266, 149 23 Nynäshamn

Kurdiska Föreningen i Sala-Häby
Box 165, 733 30 Sala

Kurdiska Föreningen i Sandviken
Box 3070, 811 33 Sandviken

Kurdiska Föreningen i Spånga
Box 4118, 163 04 Spånga

Kurdiska Föreningen i Stockholm
Box 49090, 100 28 Stockholm

Kurdiska Fattarföreningen
Box 49090, 100 28 Stockholm

Kurdiska Juristföreningen
Box 49090, 100 28 Stockholm

Kurdiska Föreningen i Sundsvall
Box 6025, 850 06 Sundsvall

Kurdiska Föreningen i Trollhättan
Box 6043, 461 06 Trollhättan

Kurdiska Föreningen i Umeå
Box 257, 901 06 Umeå

Kurdiska Föreningen i Upplandsväsby
Björkvalav. 29, 194 36 Upplandsväsby

Kurdistans Förening i Uppsala
Box: 3088 750 03 Uppsala

Svensk Kurdsika Föreningen i Uppsala
Box 25065, 750 25 Uppsala

Kurdiska Föreningen i Västerås
Box 1369, 720 13 Västerås

Kurdiska Föreningen i Örebro
Box 537, 701 50 Örebro

Kurdiska Föreningen i Östersund
Box 668, 831 27 Östersund

Berbang

Hejmar / No: 114

Sibat / Februari 2000

Berbang organa
Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê ye
Utges av Kurdiska Riksförbundet i Sverige

Berpirsiyarê giştî / ansvarig utgivare

Keya Îzol
serok@kurdiskarf.org
Kordinator
Adil Enwer

Redaksiyon / i redaktionen

Hemed Gewherî
sekreter@kurdiskarf.org
Faris Marsil
Newzad Welî

layout

F. Marsil
berbang@kurdiskarf.org

Abonetiya salane / Prenumeration

Ji bo kesan 100 SEK
Ji bo dezgehan/myndigheter 200 SEK
Ji bo welatên din 250 SEK
Bihayê yekane 25 SEK
annons
en hel sida 2500 SEK

Navnîşan / Adress

Berbang
Box 49090
S-100 28 Stockholm
SWEDEN
berbang@kurdiskarf.org
www.kurdiskarf.org

tfn 08-652 85 85 vxl
faks 08-650 21 20
Postgiro: 64 38 80-8
ISSN 0281-5699

Her nivîskar ji nivîsa xwe berpirsiyar e. Mafê redaksiyonê heye ku nivîsên ji derve tîn, serrast û kurt bike.

Çapxane: APEC-Tryck

Ji Berbangê

Êdî pê ve Berbang wek kovara Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê ji endamên xwe re bê pere tê şandin. Ew kesên ku endamên komeleyên Federasyonê ne û diwaxazin Berbangê bixwînin divê adresên xwe ji Berbangê re bişînin, da ku Berbang here adresa wan.

Ew kesên ku ne endamên komeleyên Federasyonê ne, ji bonê wan abonetiya salan e ya Berbangê 200 Kron e.

x x x

Xwendevanên hêja;

Ji vê hejmarê pê ve Berbang di rûpelên xwe de, cî dide anons û îlanên mizginiyê, jidayikbûnê, rojbûnê, sersaxiyê, wefatê û hwd.

Ev îlan û anons bê pere ne. Lê reklamên ticarî bi pere ne û ji bo endamên komeleyên federasyonê %50 tenzîlat heye.

Ev kes yan jî malbatên ku dixwazin îlana rojbûna zarokên wan di nav rûpelên Berbangê de derkeve divê rismek keça/lawê xwe ji Berbangê re bişînin û di dawiya risim de nav û paşnav û tarîxa dayikbûna wê/wî binivîsin.

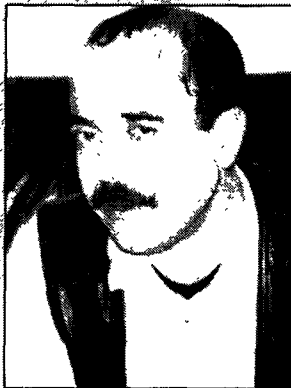
x x x

Di 6ê adara 2000î de xanepera Federrasyonê û Berbangê di internetê de cîyê xwe digre. Berpirsiyarên komeleyên endam, endam û hevvelatîyê kurd dikarin bi vê adresê

www.kurdiskarf.org

li xanepere binêrin û ji çalakî û xebatên federasyonê agahdar bibin.

Divê em bipeyivin

.....Jîyana li sûrgunê ne jîyaneke hêsan e. Hezar pirs derdikevin pêşîya mirovan. Ji bilî pirsên "normal" ên jîyanê, grûbên bîyanî bi pirsên muhacirtiyê jî rû bi rû ne. Nakokiyên di navbera nifşa yekem û duyem, nakokiyên di navbera du kulturên de, cûdabûna qaîdeyên terbiya zarokan, hessasiyeta dê û bavên ji bo kultur û edet û normên "kevn û nû", krîza îdentîteta şexsî û netewî û herweha tabûya li ser mefhûmên "namûs" û "şeref" ev tişt hemû bi hev re dibin sebebên probleman.....

Nivîsa Keya İzol r.6-7

Kurdên Swêdê û taybemendiyên wan F.Marsil r.8-9

Kengê S.Duran r. 10

8 adarê r. 11

Name ji bo N. Barzanî r.12

Name ji Federasyonê M. Kiper r.12

Yekîtiya Ewrûpayê û pirsê Kurdî K. İzol r. 16

Nûçeyên malbatî r.18-19

Festîvala "Çandên di xeterên de" rûpel: 20

Innehåll

Rasismen föder dessa mördare! sidan 8-9

Författarna:

Ahmet Önal Turkiska Ungdomsförbundet, **Osman Özkanat** Turkiska Riksförbundet, **Saied Tagavi** Iranska Riksförbundet, **Panos Oulis** Grekiska Riksförbundet, **Keya İzol** Kurdiska Riksförbundet, **Freddy Weitzel** Chilenska Riksförbundet

FÖRINTELSEKONFERENSEN

och De nutida folkorden i Världen .....sidan 5

Våga ta ansvar !.....sidan 6

Öppet brev till Sveriges Utrikesminister Lindh.... sidan: 7

Våldtäkt är inte kulturellt betingat.....sidan:8

"Frihet kan inte beställas med våld".....sidan: 10

Välkommen Turkiet till EU.....sidan:11

Kurder har inte rätt att få studera sitt språk i Turkiet

Sidan: 12

Divê em bipeyivin

Keya Izol

keya.izol@kurdiskarf.org

Di van demên dawîyê de, di çapemenîya swêdî de dîsa navê kurdan bi çend bûyan ve girêdayî tê mînaqêşekirin. Rûdanên hin bûyan bûn sebeb ku civata kurdan bi rê û awayên cûrbecûr li ser van bûyan bipeyivin.

Bêguman wek hemû civatên din, civata kurd jî wê bi van pîrsgirêkan ree rû bi rû bibe. Ne mumkun e ku em civatek bê problem bin. Lê tiştê ku civatê pir diêşîne ew e ku em hemû caran piştî ku bûyer diqewimin û zerera wê dîbinin, em dest bi munaqêşeyan dikin û piştî demekê jî, em wan ji bîr dikin.

Dîroka kurdên li Swêdê ne zêdetirê 30 salan in. Ji ber sedemên sîyasî gelek mirovên me mecbûr man hatin Swêdê. Gava mirovên me yên sîyasî hatin Swêdê ew wekî malbat nehatin. Wan malbat û zarokên xwe piştî demekî anîn Swêdê. Niha zarokên ku dema 1980î de biçûk bûn yan jî piştî wê li vir hatin dunyayê îro êdî mezin bûne. Temenên wan di navbera 18-22 salan de ne. Helbet ciwanên me gava

li vî welatî mezin dibin, bixwazin naxwazin wê di bin tesîra vê civata de bimînin. Û ev gelekî normal e ku di vê pêvajoyê de hin pîrsên wan yên taybetî jî derkevin holê.

Jiyana li sûrgunê ne jîyaneke hêsan e. Hezar pîrs derdikevin pêşîya mirovan. Ji bilî pîrsên "normal" ên jiyane, grûbên bîyanî bi pîrsên muhaciriyê jî rû bi rû ne. Nakokiyên di navbera nişxa yekem û duyem, nakokiyên di navbera du kulturên de, cûdabûna qaîdeyên terbiya zarokan, hessasiyeta dê û bavên ji bo kultur û edet û normên "kevn û nû", krîza îdentîteta şexsî û netewî û herweha tabûya li ser mef-hûmên "namûs" û "şeref" ev tişt hemû bi hev re dibin sebebên probleman.

Berî her tiştî divê em pîr vekirî hebûna pîrsên xwe qebûl bikin. Veşartina wan dikare encamên ewqas giran bi xwe re bîne ku telefîya wan ne mumkun be. Divê em bikaribin ji bo wan pîrsan xwe amade bike. Divê em êdî bi mantiqê mêvantiyê li jiyana xwe nenêrin.

Wek civat me wekheviya jin û mêran hezm nekiriye. Em bi devkî bibêjin, le di pratîkê de bi awayekî din dikin. Helbet ew pêvajê de wext bistîne. Lê divê em bikaribin xwe ji bo hin guherandinan amade bikin. Herweha di muameleya keç û xortan de hin jî cawazî heye. Keç û xortên me yên ku li Swêdê mezin dibin di dibistanê de bi metodên swêdî perwerde dibin. Nixê ku ew li derveyî malê digrin, nixê "swêdî" ne û ji bo hemû kesan derbas dibin. Eger zarokên me tiştên ku li civata Swêdê werdigrin li malên xwe de jî nebînin wê jî bo wan bibe tevlihevîyeke mezin.

Ji ber ku em di welateke nû de dijîn, divê em bikaribin hin guherandinan re vekirî bin. Ango, bi gotîneke din, em nikarin bêjin ku "welle kultur û edetên me yên kurdan cihê ne, divê em di vî welatê de jî li gor wan bijîn, normên Swêdê me alaquadar nakin". Dîtîneke wiha ne rast e. Helbet em bi her cureyî nasnameya xwe ya kurdî biparêzin em zarokên xwe li gor vê nasnameyê perwerde bikin, lê di eynî wext de divê em hewl bidin ku jiyana me li gor esasên bingehîn ya Swêdê be.

Gelek munaqêşe li ser mefûma "namûs", "kultur û tradîsyon" çêdibin. Ez bawer dikim ku di van munaqêşeyan de divê em bikaribin rastîyê û nerastîyê ji hev derxînin. Em hemû dizanin ku mefûma "namûsê" jî ber ku hesas e, gelek caran şaş tê munaqêşekirin. Karên xirab, wekî kuştin, lêdan û tedayaku ji bo "namûsê" pêk tên û wek kultura kurdî tê destnîşankirin. Ev yeka han divê were vekirin, ango kuştin ji bo "namûsê" kultura kurdî ye, yan na. Bi bawerîya min karên xirab nabe kulturê gelekî.

Rastî ew e ku civata kurd çî li derveyî welêt çî li welêt di pêvajoyê guherandinên civakî de ye. Teknolojî her roj pêş de diçe, tesîra Internetê û TV ê li ser jiyana me roleke mezin

dilîze. Faktorên weha li ser ciwanan hîn zêdetir tesîr dike. Dinya êdî biçûk bûye, her bûyerên ku li cihêkê pêk tê di eynî wextê de digêhêje herkesî.

Em wek kurdên li Swêdê divê di van pirsan de helwestên xwe vekirî bikin. Tabûyan ji holê rakin, eger şaşîyekî rû bide, divê em li hember wê bikaribin wek civat dengên xwe bilind bikin û li dij bûyerên xirab derkevin. Îro li Swêdê hem xortên me hem jî keçên me bi pirsên weha mijûl dibin. Pêşerojêke çawa li ber wan e ne dîyar e. Ne planên wan bi xwe û ne jî yên malbatên wan hene. Krimînalîte di nav xortên me de gelek pêşde çûye. Civat jî di van meseleyan de vatînyên xwe wek pêwîst e naynin çih. Grûba kurdên li swêdê divê tedbîrên acil bistîne. Yan dê em ê pir dereng bimînin.

Muameleya cihê ya li hember keçên kurdan tiştêkî ne rast e. Ji bo ku em bikaribin malbatên xwe û nasnameya xwe biparêzin divê em ji bo hinek guherandinan vekirî bin. Em vê guherandinê ji bo berjewendîya civata xwe bikin ne ku em hatine Swêd yan jî hinek ji me daxwaz dikin, divê em bikin. Her bûyerên xirab li civata Swêdê de derdikeve meydanê tesîra xwe ya xirab li ser me hemûyan dihêle. Wek civat divê em bikaribin li dij neheqîyan û şaşîyan derkevin, dengên xwe bilind bikin da ku hadîseyên wiha careke din neqewimin.

Civata me giş; rêxistinên sîyasî, demokratîk, pişeyî, yên jinan û ciwanan, dê û bav, xort û keçên me, em tev bi hev re li ser van pirsan bipeyivin. Dîtin û pêşniyarên xwe ji bo serrastkirina van pirsan bînin ziman.

”Gelek munaqêşe li ser mefûma ”namûs”, ”kultur û tradîsyon” çêdibin. Ez bawer dikim ku di van munaqêşeyan de divê em bikaribin rastîyê û nerastîyê ji hev derxînin. Em hemû dizanin ku mefhûma ”namûsê” ji ber ku hesas e, gelek caran şaş tê munaqêşekirin. Karên xirab, wekî kuştin, lêdan û tedayê ku ji bo ”namûsê” pêk tînin û wek kultura kurdî tê destnîşankirin. Ev yeka han divê were vekirin, ango kuştin ji bo ”namûsê” kultura kurdî ye, yan na. Bi bawerîya min karên xirab nabe kulturê gelekî.”

FKKSê li ser van pirsan demekî dirêj e ku mijûl dibe. Loma jî projejeke bi navê ”Pirsên di nav nîfşan” di bin berpirsiyariya FKKSê em ê di vê rê de berdewam bin. Hêvîdar in pirsên weha civakî ne tenê di nav komeleyan de, lê herweha di nav hemû beşên civata me de werin munaqêşekirin.

Kurdên Swêdê

û taybemendiyên wan

Faris Marsil

marsil.faris@zeta.telenordia.se

Kurd kingê hatine Swêdê

Pêla pêşin: Di dawiya salên 1960î de û di destpêka salên 1970î de ji ber sebebên aborî hinek kurd hatine li swêdê bi cih bûne. Ew zêdetir Kurdên Anadolîya navîn in û ji der û dora bajarê Konyayê ji qezayên Cihanbeylî û Kuluyê ne.

Ev grûba kurdan grûbeke tradîsyonâl ye, piraniya wan merivên hev in û gelek piştgiyariya hev dikin. Di navbera xwe de dizevicin û bi kurdî û bi devoka xwe dipeyivin. Civateke girtî ye. Kultura Andaloyîyê bi her hawî didimînin.

Piraniya wan di bransa xizmetê de kar dikin; xwediyê restorant in û pizeryacî ne, jiyana wan ya sosyal yekrengî ye. Neslê yekem piraniya wan xwendin û nivîsandinê li Swêdê fêr bûne. Neslê ku li vir jî mezin dibin piraniya wan di şopa bavê xwe de dimeşin, naçin dibistanan û ew ji hin di emrê xortaniyê de dest bi kar dikin. Armanca wan qezenckirina pereyan e. Hîsên welatparêziyê li cem wan heye. Bi alîkariya maddî piştgiyariya tevgera kurdî dikin.

Pêla 12-adara 1970: Wexta derbeya leşkerî li Tirkîyeyê çêbû û hin Kurdên siyasî ji ber bîrûbaweriyên xwe yê siyasî hatin li Swêdê bi cih bûn. Lê hejmara wan nê zêde bûn, hinêken wan vegeyan.

Pêla 1975an: Piştî têkçûna serîhildana Mustafa Barzanî kurdên başûr hatin li Swêdê bi cih bûn û zêdetirê wan di dema şoreşê de pêşmerge bûn.

Pêla qetlîama Mereşê: Di sala 1978an de li Mereşê qetlîamek ji aliyê faşîstên tirkan ve hat lidarxistin hinek kurd terka welatê xwe kirin û hatin Swêdê. Ew zêdetir li bajarê Uppsalayê dijîn û bi karê restorantê re mijûl in. Civateke girtî ye û gelek konservativ in.

Pêla salên 1980î: Piştî derbaya 12 îlonê li Tirkîyeyê û destpêka şerê Îran û Iraqê ku li ser xaka Kurdistanê rû da gelek kurdên van perçeyên Kurdistanê terka welatê xwe kirin. Bi taybetî di vê pêlê de potansiyelek mezin yê kadroyên siyasî yê Kurdistanê hene. Ev grûb di warî siyasî, kultur û ziman de xizmetên mezin kirin. Ev grûb nuha jî grûba herî aktîv ya kurdên Swêdê ne.

Pêla piştî Helepçe: Bikaranîna çekên kimyayî ji aliyê rejîma Seddam ku li Kurdistanê başûr li bajarê Helepçe hat bikaranîn, gelek kurdên Iraqê derketin derveyî welêt û hinek ji wan hatin li Swêdê bi cih bûn.

Pêla Kurdistanê Iranê: Piştî sistbûn û qelsbûna şerê çekderî ya KDP îranê gelek kurdên vî perçeyî welêt tarûmar bûn û terka welêt kirin. Hejmara Kurdên vî perçeyî ku îro li Swêdê dijîn 6-7 hezar in. Piraniya wan ji bajarê Mahabadê ne û di bin kultura farisan de mane û hin taybetiyên baş yê farisan wergirtine. Xortên vî perçeyî welêt piraniya wan di zanîngehan de xwendekar in. Di nava kurdan de herî pirr ew diçin unîwersîteyan. Neslên navsalî yê ku naxwazin bixwînin, piraniya wan şofêrtiyê dikin.

Pêla piştî şikestina serîhildana Kurdistanê Başûr: Di sala 1989de bi piştî êrişa Seddamî û bi tîrsa xwe parastina ji çekên kimyayî gelek kurd xwe li hudûdên Tirkîyeyê û Îranê xistin, gelek ji wan bi alîkariya Komiseriya Multeciyan a Yekîtiya Neteweyan hatin Swêdê.

Pêla piştî têkçûna Yekîtiya Sovyetê. Kurdên li komerên kevn yê Yekîtiya Sovyetê bi cih bibûn ji ber sebebên evlehiyî û aborî terka komarên ku li wê dijîyan kirin; ji Ermenîstanê, ji Kazaxîstanê û ji Gurcîstanê hatin li Swêdê bi cih bûn. Hejmara wan ne zêde ne.

Pêla Kurdistanê Sûriyeyê: Di salên 70î de ji ber sebebên siyasî û aborî hinek kurd hatin li Swêdê bi cih bûn. Hinek ji wan beşdarî şoreşa Mele Mîstefa Barzanî bibûn û piştî têkçûna şoreşê ew jî hatin Swêdê.

Pêla şerê navbera kurdan: Bi taybetî jî di sala 1994an de

gava şer di navbera Partî û Yekîti de li Kurdistanê başûr dest pê kir gelek kes hatin li Swêdê bi cîh bûn.

Îro nêzî 25-30 hezar kurd li seranserê Swêdê dijîn û li her bajarî bi cîh bûne. Lê Piraniya wan li Stokholmê û derûdora wê, li bajarên Uppsalayê, Göteborgê, Malmö, Norköping, Lingköping, Eskiltuna Örebro, Sundsvall û yên din dijîn.

Pêla ku piştî derbeya 12-îlonê ji Kurdistanê bakur hatin pêleke siyasî bûn û di 10 salên pêşiyê de hemû bi siyasetê û bi karê kulturî û zimên re mijûl bûn. Ji ber ku berpirsiyarê yekem yê partî û rêxistinê û gelek kadroyên wan li vir bi cî bûn wan hewil da ku di xebata kulturî û demokratîk de bi hev re kar bikin û di destpêka 81 de dest bi xebata rexistîneke fireh ku hemû kurdên Swêdê di bin baskê xwe de bicivînin, kirin.

Di Gulana 1981an de Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê ji aliyê partî û rêxistinên Kurdistanê ve hat damezrandin. Îro nêzî 40 komele endamê wê hene. Ew di dîroka kurd û Kurdistanê de nimûneyeke yekem û payîdar bû ku ji aliyê kurdên hemû perçeyên Kurdistanê ve hatibû avêtin. Bi saya xebata Federasyonê kurdên çar perçeyên Kurdistanê hevûdu naskirin, zaravayên hev fehmkirin, bi hev re zewicîn û malbatê nû ava kirin.

Çi kongre, civîn, panel û konferansên Federasyonê û çî jî ew civînan ku ji aliyê rêxistin û komeleyên kurdan ve tên organîzekirin hemû bi zimanê kurdî ne. Bi taybetî kurdên bakûr giraniyên dan xwendin nivîsandina zimanê kurdî. Kurdên bakur li vir hînê kurdî bûn, kurdiya xwe pêş birin û di vi warî de bi sedan berhem afirandin.

Ji aliyê din her rêxistin ji bilî karên partiya xwe bi karê komeleyê, kulturî, weşanî mijûl bûn. Bi alîkariya maddî yê dezgehên swêdî bi sedan berhem afirandin. Li gora lêkolînekê ku ji bal Mahmûd Lewendî ve hatiye kirin, di navbera 1980-1998ê de, li ser hev 820 kitêb, 138 kovar û rojname derketine, 24 weşanxaneyên resmî hatine danîn. Li ser navê van weşanxaneyan 585 kitêb derketine. Kitêbên kurdî(kurmancî, soranî, dimilî) 420 heb in.

Di 1989ê de Yekîtiya Nivîskarên Kurd bi endametiya 38 nivîskarên hat damezrandin. Pişt re gava Komeleya Nivîskarên Kurd hat avakirin, nêzîkî 50 endamên wê hebûn ku nivîskarên kurd ên soranîxêv ne di nava vê hejmarê de ne.

Yekîtiya Huquqnasên Kurd, Yekîtiya Mamosteyên Kurd, Yekîtiya Doktorên Kurd li vir hatin damezrandin û her yek di qada xwe de xebatekê kir.

Li Stokholmê weqif, kutubxane û enstîtuyên kurdan hatin vekirin. Bi taybetî Weqfa Kurdî ya Kulturî ya Stokholmê dest pê kir ku burs bide xwendekarên kurd. Di sala

1999an de û Îsal(2000)ji Kurdistanê Bakur 10 şagirtên kurd anîn Swêdê û li universîteya Uppsalayê termîneke zimanê kurdî dixwînin.

Çend radyoyên herêmî yê kurdî hene ku her yek hefte çend seet weşana kurdî dikin.

Swêd yek ji wan welatan e ku xebata edebî, kulturî, dîrokî û zimannasî ya kurdî, bi taybetî piştî salên 80î lê gurr û geş bû. Beriya her derê li vir zarokên kurdan îmkân dîtî ku zimanê xwe hîn bibin û di zarokxaneyên(krêşên) kurdî de perwerde bibin. Li Unîversîteya Stockholme beşê kurdî yê mamosteyên kurdî(1984) hat avakirin, di wir de ji bo zarokên kurdan mamoste hatin gîhandin.

Dom dîke

Şeva pîrozkirina Newrozê 2000

Tarix: 24.03.2000-roja Înê

Seet: 19.30-03.00

Cih: Solnahallen- Stockholm

Xwarin û vexwarin

Bilet: 100 Kron, ji bo zarokan 50 Kron e

Wezîra Kulturê ya Swêdê Marita Ulvskog beşdarê şevê dibe

Kengê?

Seyran Duran
Seroka YJK

Di van mehên dawiyê de di rojêva çapemeniya swêdî de li ser bûyerên dizî, tecawiz, şelandina dikana û mirovan gelek tê peyivîn ku navên ciwanên kurd jî tên gotin. Sernûçeya ji hemûyan "xirabtir" jî ev bû: Keçikek kurd ji aliyê malbata xwe ve hat kuştin. Gunehê wê jî ew bû ku nexwestiya bê dilê xwe bizewice.

Bê guman problemên ciwanên me pir in. Her roja ku diçe hejmara ciwanên kurd bi taybetî jî xortên kurd digel problemên narkotîka, alkol, dizî, tecawiz û hwd. Tê gotin. Problemên weha jî bo ciwanên hemû grubên biyanî û swêdiyan bi xwe jî hene. Le kuştina keçikan ji bona ku naxwazin bi kesê ku babê wan ji bo zewacê ji wan re hilbijartiya, bizewicin, yan hevaltiya xortên swêdî kirine, kirinên weşiyane yê çerxa navîn tçnin bîra mirov. Min bix-

we nebîhistiye ku babekî kurê xwe kuştîye ji bona ku kurik naxwaze bi dotmama xwe re bizewice, yan dizî kirîye, yan hevaleke wî ya swêdî heye. Ma we bîhistiye ku babekî ji kurê xwe re gotibe "nabe tu dil bikevî keçikek swêdî, yan bi wan re bijî, yan bizewicî. Eger tu bikî, em ê te bikujin.

Ez nabêjim ku divê bab kurên xwe bikujin, yan bila giş qîzên me bi biyanîyan re bizewicin. Na. Le ez dibêjim ma êdî wext nehatiye ku em mejiyê xwe biguherin. Ma kengê em ê fam bikin ku namûs ne di laşê keçikan de ye û tiştêkî biyolojîk ê laş nikare bibe namûsa malbatekê, yan civatekê. Namûs beşekî prensîbên jiyana mirovan e. Mirovê xwedî namûs, babê xwedî namûs ew e yê ku tu ferqê naxe navbera kur û keçên xwe, li hember civakê, li hember malbata xwe, zarokên xwe, insanîyetê durist e. Û berî her tiştî insan e, babe, ne qatîl e.

Divê em wek civat fam bikin ku em ne li Kurdistanê dijîn. Em li Swêdê ne û zarokên me li vir çêdibin, dixwîni, mezin dibin. Û divê em bizanibin ku eger em bixwazin ji bo wan li gor qalibê terbiyeya ku em pê mezin bûne qa-

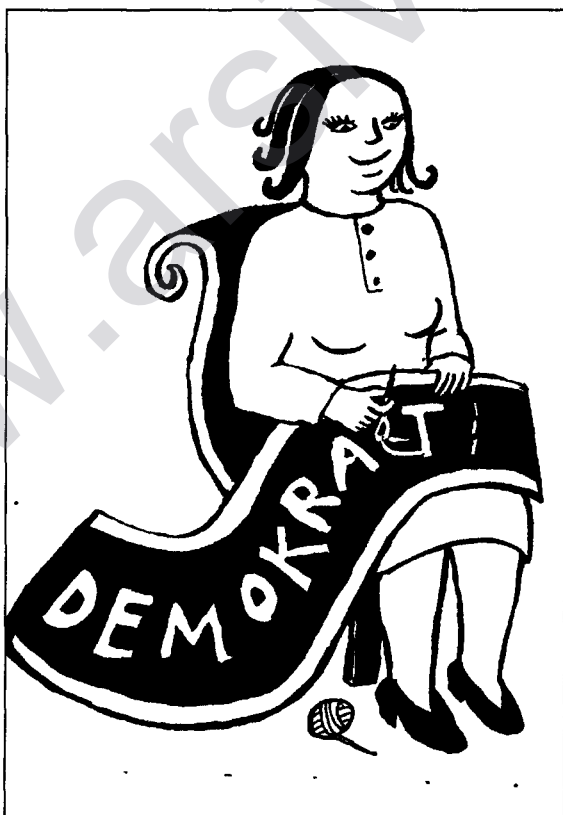
liban çêkin, ne mumkin e ku em bi ser kevin.

Eger em bixwazin problem kêmbin, yan zerara wan ji bo zarokên me, civata me kêmtir bin, divê hîn zarokên me biçûk in, em bi wan re têkiliyên baş girêbidin; em wextê xwe bidin wan, bi xwendin, hevalên wan, problemên wan re eleqedar bibin. Neku keçikên me bibin 13-14 salî, baliq bibin, ji nû ve em bibêjin: va ye keçika me mezin bû, bû namûsa malê. Û em dest pê bikin ji wan re sînoran deynin, bi awayekî ne pedagojîk wan "biparêzin", nehêlin hevalên wan hebin, nehêlin derkevin derve. Bi kurtî em mal û mektebê jî wan re bikin zîndan. Em nehêlin ew bixwe di mesala zewaca xwe de xwedî biryar bin û eger wek me neke em wan bikujin!

Divê em fam bikin ku êdî wext hatiye ku dê û bab bi taybetî jî bab ne wek nîvdiktator, û ne wek bi tenê bab bi zarokên xwe re bide û bistîne. Bi taybetî zarokên piçek temen mezin, 13-18 salî ne babekî dixwazin ku tenê emir dide, sînoran datîne û her tim dibêje: Nabe, nabe, nabe". Ew hevalekî dixwazin, ne babekî ku bes emiran dide. Divê em bikaribin riya diyalogê di navbera xwe û zarokên xwe de ava bikin, ji biçûkatî heta ku mezin dibin em ji wan re hem dê, hem bab, hem jî hevalek, destek pê bawer bin.

Divê em ferqê nexin navbera keç û kuran. Ji bo danîna civateke li ser prensîbên wekheviya jin û zilaman hatî ava kirin, divê em rola xwe bilfzin.

Pir rehet e ku em her tiştî têxin ser stoyê civaka swêdî, sistema swêdî, mekteb yan terbiyeya ewropîyan û em wek dê û bab, wek civata kurd xwe bêgune derxin. Ev riya rehet e. Le wext hatiye ku em jixwe bipirsin: Wek dê û bab em çiqas wextê xwe, çiqas perê xwe, çiqas rehetiya xwe didin zarokên xwe, ji bona ku zarok bibin xwediyên mustaqbelek şad û xweş

Välkomna att fira

8 mars

den första Internationella kvinnodagen
detta årtusende
som skall bli kvinnornas årtusende

Kvinnokraft över alla gränser

Vi firar hela dagen - kom när det passar dig.

08.15 - 09.30 Frukostmöte i Immanuelskyrkan

10.00 - 16.30 Seminarier i Immanuelskyrkan

16.00 - 18.00 Manifestation på Sergels torg

17.30 - 18.30 Fackeltåg - Världskvinnomarschen
Sergels torg- Medborgarplatsen

17.00 - 23.00 Träff Södra Teatern

Arrangörer:

Svenska Unifem-kommittén, Afrikagrupperna, Alla Kvinnors Hus, Assyriska Kvinnoförbundet, Azerbadjanska Riksförbundets Kvinnoförening, Centerkvinnorna, Folkpartiet Liberalernas Kvinnoförbund, Folksams Sociala Råd, Forum - Kvinnor och Handikapp, Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet IKFF, Internationella Kvinnocentret, KD-kvinnorna, Kommittén för iranska kvinnors rättigheter, Kommittén för Västsaharas kvinnor, Kvinnoorganisationernas Samarbetsorganisation mot Alkohol och Narkotika KSAN, Kvinnor för Fred, Kvinnor i Svenska Kyrkan, Kvinno-SIOS Samarbetsorgan för Invandrarorganisationer i Sverige, Liberia Dujar Association, Miljöpartiets kvinnosektion, Neurologiskt handikappades Riksförbund, PIKO Portugisisktalandes Kvinnors Riksförbund, Riksförbundets Internationella Föreningar För Invandrarkvinnor RIFFI, sams Samverkansforum för kvinnoorganisationer i Sverige, S-kvinnor i Stockholms stad, Stockholmsförbundet Hem och Samhälle, Svenska Kyrkans Studieförbund SKS, Språngbrädan, Stockholms FN-förening, Stockholms FN-förenings ungdomsförening, Studieförbundet Vuxenskolan SV, Svenska Kvinnors Vänsterförbund, Svenska Parkinsonförbundet, Sveriges Quinnoråd SwQ, Sveriges Ekumeniska Kvinnoråd, Tidskriften Bang, Tjänstemännens Bildningsverksamhet TBV, Utan Gränser, Vänsterpartiets Kvinnopolitiska utskott, Yrkeskvinnors

YK

Birêz Necirvan Barzanî Serokwezîrê hukûmeta Kurdistanê yê çaremîn

Em Yekitiya Jinên Kurdistanê li Swêdê bi damezirandina hukûmeta çaremîn ya Kurdistanê gelek kêfxweş in, em wê û hukûmeta we pîroz dikin.

Em gelek baş pê dizanin ku jinûveavakirina weletekî gelekî giran e û proseseke dût û dirêj jê re pêwîst e. Ji bo vê yekê aborî, kadro, alîkariya navneteweyî û piştigiriya hemû kurdan divê.

Prensîbên parastina ewleyiya însanan û liberçavgiyê maf û azadiyên wan prensîbên bingehîn yên hukûmetekê ne. Em bawer in ku hukûmeta we jî li ser van esasan dê kar û xebata xwe bimeşîne û li gor şert û mercên Kurdistanê van prensîban bi cî bîne; ji problemên jinan re çareyeyan peyda bike, problemên wan yên aborî, civakî û kulturî çareser bike.

Helbet parastina kultur û adetên neteweyî gelek girîng e. Le hinêk urf û adet hene ku hin kes li gor menfetê xwe, wan bi kar tîne û ev bikaranîna wan zarer didê ciwate jî. Wek kûştina keç û jinan. Daxwazîya me ew e ku hûn wek hukûmet re nedin wan kevneperestan ku li gor menfaatên xwe yen şexsî, di xwe de heq dibînin ku insanan bikûjin. Divê Kurdistan nebe qada kuştina însanan. Her bûyarên neerenî ku li wê diqewime, me diêşîne û tesîrek nebaş li me hemû kurdan dikê.

Daxwaza me ew ku hûn pêşî li ber van buyarên weha ku xwedigiravî bi navê parastina urf û adetê kurdan çêdibin, bigrin.

Daxwaza me ew e ku ev prensîpên demokrasi û wekhavî di bin seroktiya hukûmeta we de bigêhêje armanca xwe.

Careke din em hukûmeta çaremin ya Kurdistanê pîroz dikin û serkeftin ji we û hukûmeta we re daxwaz dikin.
18.02.2000

Bi silavên germ

Seyran Duran

Seroka Yekitiya Jinên Kurdistanê li Swêdê

Name ji bo Federasyonê

Ji Komita Karger a Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê re!

Hevalên hêja,

Di 2tê Sibata 2000î de bi navê "Fördjupa Demokratî i Kampen Mot Rasismen" Paneldebatek hat li darxistin.

Federasyonên ku ev paneldebat amadekiribûn ev bûn: Turkiska Riksförbundet, Iranska Riksförbundet, Kurdiska Riksförbundet, Chilenska Riksförbundet och Grekiska Riksförbundet û Turkiska Ungdomsförbundet bûn.

Ji civat û maqamên Swêdê jî, beşdarvan ev bûn:

Britta Lejon Wezîra Demokrasiyê

Rosalie Norberg -ABF

Gunno Gunmo serokê polisên wilayeta Stockholmê

Alice Petrên Rojnamevan

Îlana civînê di rojnameya Dagens Nyheterê de jî hatibû belavkirin.

Li ser vê civînê, min agahdarî, him ji serokê Federasyonê û him jî, ji Dagens Nyheterê ve girti bû.

Min ev civîn gellek girîng dît û ez çûm civînê. Lê xwezî ez neçûma! Bê kurdan herkes di civînê de amade bû. Ji organ û dezgehên Federasyonê tu kes li ortê tunebû! Qasî ku haya min heye, Komita Karger a Federasyonê bi temamî û ji Komita Giştî jî gellek ji wan li bajarê Stokholmê rûdin. Ez pir merak dikim, gelo ev heval wê şevê li ku bûn? Eger Federasyon di şevê weha de amade nebe, bo çî civînek weha amade dike? Gelo karê Komita Giştî û Komita Karger evqas pir e, wextê wan qîm nake? Yan jî sedemên din hene ku, rê li karê Federasyonê digrê? Divê hevalên ku di organên Federasyonê de cih digrin, bersiva van pirsê bidin!

Divê kurd ji herkesî bêtir li ser pirsê "Kamp mot Rasizm" bisekinin. Ji ber ku di van çend mehên dawiyê de di medya Swêdê de gelek tişt li ser Kurdan hat gotin û nivisandin. Bûyera herf dawi ji ber sedema tecavûza keçekê Swêdî û girtin û mehkemekirina 6 ciwanên kurdan e. Di rojname û tv Swêdê de bi firehî li ser vê buyarê hat sekinandin û nivisandin. Herhewa rasist jî li ser vê buyarê pir tişt, li dijî kurdan nivisîn. Federasyon wek dezgehê netewî, divê li ser vê buyarê bisekine û bê deng nemîne; di platformên antî rasist de aktîf cih bistîne. Bûyerên ku kurd dibin sedem, hin berpirsiyarîya dixê milê federasyonê, divê organên federasyonê di wî warî de, karê xwê û berpirsiyarîya xwê baş pêk bînin!

Hêvî dikim ku, min daxwaz û armanca xwê da fêmkirin.

22/2-2000

Bi silavên biratiyê

M. Kiper

Nav: Selim Bakac(Yilmaz), **Kengî hatiye Swêdê:** 1981, **Meslek:** restorantçî, **temenê wî:** 45,
Li kî derê diji: Akala-Stockholm, **Malbat:** Zewicî yê bavê sê zarokan e. **Parola wî:** " cansaxî ji hertiştî girîngtir e!"

"Da wirê va, em qahweyekê vexwin!"

Ez nîzanim ji bo we jî weha ye yan na, lê gava ez diçim sûkê, beyî ku ez bifikirim, lingên min, min dibe aşxaneya Yilmaz a "City Krok" ê ya ku li Vasagatanê nêzê îstasyona trêne ya Centerala Stockholmê ye. Ez bawer dikim ev tişt ji bo wan kesên ku Yilmaz nas dikin jî weha ye. Di van salên dawiyê de ji ber ku çend qehwexaneyên din yê kurdan vebûne û çûyîna ber Yilmaz hinek kêr bûye jî, lê aşxaneya wî di navbera salên 1988 û 1998an de bûbu navenda çiyê hevdiştin û rendewûdayinê.

Yilmaz nêzî 19 salan e li Swêdê diji û ji qerekerê xwe tiştê wenda nekiriye. Li welêt çawa bû li wir jî weha ye. Rabûn û rûniştina wî, axaftin û danûstendinên wî, jiyana wî gumana wî her wek xwe maye.

Di salên heftêyî de wexta beşdarî refên şoreşgeriyê bibû bi ticaretê mijûl dibû yanî esnaf bû, û li biyaniyê jî beriya herkesî wî ev karê xwe domand.

Selim Bakac " Ku ez zanibûma karê restorantê weha ye, min ê tu carî vî karî tercîh nekira"

Yılmaz di şahiyek Stockholmé de bi hevalên xwe yên Diyarbekirê re behsa rojên buhûrî dike. (di risim de ji milê çepê Faris, Yılmaz, Nafi, Mumtaz û Adil)

Li Amedê wek mala "camciyan" dihat naskirin, li Stockholmé jî êdî wek pizacî yan jî restorantçî tê naskirin.

Ew jî yek ji wan kesan bû ku di salên 70î de ketiya nava refên şoreşgerên demokrat û di salên xwe yê xwendekariyê de wek milîtanî xebitîye. Tevgera wî çî kar daye wî, wî bê îtiraz aniyê çî. Demekî bûye berbirsiyarê kovara "Devrimci Demokrat Genclik" ku ji ber wê, di derheqê wî de gelek dawa vebûne. Ev milîtanî û bêtercûba wî ya xortaniyê û eventurîzm û romantîzma şoreşgeriya wê demê ew carna biriye xeletiyê jî. Wexta gotinê tê ser xeletiyê, ew hergav xeletiyên xwe yên wê demê dibêje. Ez kîngê wî di sohbetekê de bibînim ew sohbetê bi demên buhûrî ve girê dide; nostalji parçeyekî ji jiyana wî ye.

Wjî wek gelek kesan ji mecbûriyetê terka welatê xwe kir û li Swêdê bi cîh bû. Ew zewicî ye û bavê sê zarokan e. Zewaca wî li ser evîneke nedîtî pêkhatibû. Wexta ew di dawiya salên 70î de li unîwersîteyê xwendekar bû, aşiqê mamosteya xwe dibe û li Swêdê pê re dizewice. Sê keç jê re çêdibin; Herçiqas diya wan Hulya bi kurdî nizanibe jî Yılmaz bi keçên xwe re bi kurdî diaxive û wan bi kultura kurdî mezin dike. Keça wî ya mezin Roza bi aktîfî beşdarê karê Yekîtiya Ciwanên

” Ez nêzî 20 sal im li Swêdê me û nêzî 15 sal in vî karî dikim, ev kar karekî ku dikeve branşa xizmetê û herroj bi sedan swêdî tî restorantê dixwin û vedixwin lê hîn jî dostekî min yê swêdî çênebûye, swêdî hindik diaxifin lê pîrr dixwin û vedixwin, ew gava serxweş dibin diqîrin, heqareta li merivan dikin, gotinên wek "svart kalle" (ser reş) bi kar tînin. Yılmaz dom dike dibêje; di destpêkê de ez zanibûma ev kar weha ye min ê tucarî vî karî tercîh nekira.”

Kurd dibe. Ew wextên xwe yên vala bi zarokên xwe re derbas dike û bi hemû problemên wan re alaquadar dibe; herroj li kanalên televizyonên Tirkî dinêre, guhê wî li ser buyerên welêt e, siyaseta rojane ya Tirkiyeyê û ya kurdan taqîb dike.

Li Swêdê yên ku meslegê wan tunebin û hinek pereyên wan hebin ji mecbûriyetê ya dikanekê beqqaliyê vedikin yan jî ya pizeriyayê. Ev herdu meslek jî, jê re zanyariyek kûr û zimanzanîneke zêde ne lazim in. Ev herdu kar jî karê serbest in, meriv dikare 24 seetan bixebite û di demeke kurt de bibe xwediyê sermiyanekê.

Kurdên ku hinek pereyên wan hene dest davêjin vî karî, yan jî bi şevûbiroj

di van karan de dixebitin û piştî çend salan dibin xwediyê sermiyanekê û ji xwe re di vî branşê de dukanekê vedikin. Di van salên dawiyê de hejmarê wan kesên ku berê siyasetmedar bûn û ji ber sebebên curbecur dev ji rêxistinên xwe berdane û ji bo debara malbata xwe bikin hîn ji wan jî ketin vî branşê.

Lê wek di her warî de di vî warî de jî kurd zêde ne biserketî ne, piştigiriya hev nakin, kesên şirigên hev in, ji hev cuda dibin, problem di navbera wan de peyda dibin. Yılmaz jî bi kurdêkî din re bi şirkatî ev restorant vekiribû, lê piştî demekê beyî ku ji hev aciz bibin ew jî hev cûda bûn; Yılmaz bi serê xwe ma û bi malbata xwe re karê xwe serrast kir.

”Yilmaz misqalek jî ji taybetiyên xwe yên berê wenda nekiriye; kêfçî û henekçî ye, teqlîtçî û xweşsohbet e; bejna wî wek berê qamqilik e, tenê porê wî hinek weşîya ye, ev tişt jî tabîî ye. Ev reqamên telefona xwe bi kurmancî û bi devoka xwe ya Licîkî dibêje, bi devoka xwe diaxive, bi hesreta welêt dişewite û bi nostaljiyan demên xwe dibûrîne; gava aciz dibe bi devoka Tirkî ya Diyarbekirê ”xeberan” dide. Bi tenê ew jiyana xwe ya rojane li Vasagatanê derbas dike, lê giyana wî hîn li Mêrgaahmedê ye.”

Faris Marsil

berbang@kurdiskarf.org

Li gorî ku Yilmaz dibêje ewantaja vî karî ew e ku, ev kar karekî serbest e, kurdên ku ji xwe re ev kar hîlbijartine piraniya wan li welêt jî di tu karî de nexebitîne û kultureke weha ber wan peyde nebûye ku ew serê sibê rabin herin kar û evaran bèn malên xwe. Piraniya wan li welêt jî şevbêrka xwe li qahwexaneyan derbas dikir ew vê kultura xwe hîn didomînin û ji bona wê jî piraniya wan hes dikin ku dereng herin kar û evaran jî dereng vegehin malê.

Wek di her branşê de di vê branşê de jî kurd zêde têkiliyên wan bi organîzasyonên wan yê komeleyetî re çênabin, wek mînak ew beşdarî xebata sendikayên xwe nabin. Bi gelemperî jî yên ku di vê branşê de kar dikin û bi taybetî jî yên ku xwediyê dukan an jî restorantekê ne ew ne endamê sendikayan jî. Ez gelek kurdên weha nas dikim ku gava dukanên wan çûne iflasê û ew bê kar mane û ji ber ku ew nebûne endamê sendikayê jî, ji kasaya sendikayê feyde negirtine. Li Swêdê û hemû welatên Ewropayê ew kesên ku endamê sendikayê ne, wexta ew bê kar bimînin mafê wan heye ku ji sendikayê pereyê bêkariyê bistînin.

Yên karê restorantê yan jî beqqaliyê dikin, jiyana wan bi van karan re huda kirî ye; wextê wan kêr in, herroj heta rojên şemî û yekşemiyên jî mecbûr in herin dukana xwe vekin; ji jiyana sosyal bê par in, zêde wext nabînin beşdarî çalakîyên kulturî û komeleyetiye bibin. Hinek ji wan armanca wan

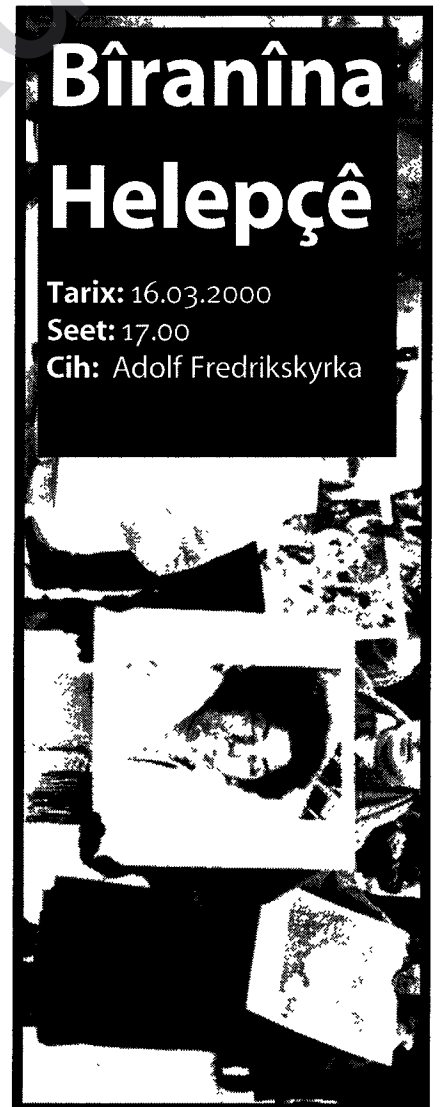
tenê qezenckirina pereyan e, hinekê din mecbûr in debara xwe bikin.

Yilmaz ne yek ji wan e ku tenê qezenckirina pereyan ji xwe re kiriyê armanc, ji ber ku wî li welêt jî wek malbat karê ticaretê dikir, xwediyê dukanan bûn, rewşa wan ya maddî baş bû. Yanî wî karêkî weha hîlbijartiye ku tamam ne branşa wî ye, lê ji ber tecrûbeyên wî yên welêt ew ji heqê karê xwe derdikeve. Li Swêdê kar meşandin piranî bi riya telefonan dibe; sipariş dayîn, ji fabriqayê bîra xwestin, ji qesep goşt anîn û hwd hemû bi vê riyê tê meşandin. Ji bonê wê jî di zanîna zimên de zêde problem dernakevin. Bi muşteriyan re têkilî danîn jî, ji çend gotinên rojane derbas nabin. Ew gotin jî, gotinên standard in ku herroj bi sedan caran tên tekrarkirin.

Yilmaz dibêje ez nêzî 20 sal im li Swêdê me û nêzî 15 sal in vî karî dikim, ev kar karekî ku dikeve branşa xizmetê û herroj bi sedan swêdî tînin restorantê dixwin û vedixwin lê hîn jî dostekî min yê swêdî çênebûye, swêdî hindik diaxifin lê pirr dixwin û vedixwin, ew gava serxweş dibin diqîrin, heqareta li merivan dikin, gotinên wek ”svart kal-le” (ser reş) bi kar tînin. Yilmaz dom dike dibêje; di destpêkê de ez zanibûma ev kar weha ye min ê tucarî vî karî tercîh nekira.

Yilmaz misqalek jî ji taybetiyên xwe yên berê wenda nekiriye; kêfçî û henekçî ye, teqlîtçî û xweşsohbet e;

bejna wî wek berê qamqilik e, tenê porê wî hinek weşîya ye, ev tişt jî tabîî ye. Ev reqamên telefona xwe bi kurmancî û bi devoka xwe ya Licîkî dibêje, bi devoka xwe diaxive, bi hesreta welêt dişewite û bi nostaljiyan demên xwe dibûrîne; gava aciz dibe bi devoka Tirkî ya Amedê ”xeberan” dide. Bi tenê ew jiyana xwe ya rojane li Vasagatanê derbas dike, lê giyana wî hîn li Mêrgaahmedê ye.

"Divê em ji bir nekin ku 20 milyon kurdên Tirkiye ji di pratîkê de bûne berendam ji bo Yekîtiya Ewrûpayê. Temsilkarên wan 20 milyon dikarin gelek tiştan bikin."

Yekîtiya Ewrûpayê û pirsê Kurdî

Keya Izol
Serokê FKKSê

Pîştî girtina Ocalan, rawestîna şerê çekdarî û berendametîya Tirkiyê ji bo Yekîtiya Ewrûpayê rewşeke nû ji bo me kurdan derketiye holê. Helbet divê rêxistinên me yê sîyasî, dezgehên demokratîk û her kurdêk di vê rewşa nû de dîtinên xwe ji ber çav derbas bikin. Ji bo rewşa îro dîtin û projeyên xwe bînin ziman.

Ji du alîyan meriv li vê pirsê temaşe bike, em bi hêsaniyê dikarin du encamên girîng bibînin. Neteweyên kurd tevî dezgehên xwe, bi mirov û cografîya xwe ve di pozisyonê qelstir, beravajî wê jî Tirkiye bûye xwedî pozisyonêkê bihêztiyê.

Ocalan di destê wan de ye û li gor sîyaseta xwe dixwazin wî û partîya wî PKK yê bikarbin. Tirkiye vê awantaja xwe bi her alîyan ve xistiye jîyanê. Dixwaze hêzên çekdar ên PKK ê tevî serokatîya wan teslîm bigre û wê yekê jî hem ji bo raya giştî hem jî ya hundirîn wekî teslîmgirtina neteweyê kurd bide nasandin. Herweha dixwaze gef li kurdan bixwe ku ew careke din serî ra-

nekin. Ev lîstikeke gelek mezin e û ji aliyê bisporên dewletê û li gor tecrûbeyên 700 sal hazir bûye û ketiye jîyanê.

Baş e ma gelo kurd aşîtî û aramîyê naxwazin? Ma aşîtî di berjewendiya kurdan de ye yan na? Belê aşîtî û aramî li berjewendiya kurda de ye. Lê eger kurd di vê meseleyê de teref bin wiha ye. Eger ne teref bin, ew plan bi bawerîya min li gor daxwaza dewleta tirk dimeşe û ihtîmaleke mezin jî wê biserkeve. Wê gavê senaryoya ku li ser kurdan tê lîstin wê encam bide. Ango, kurd wê di mafê hemwelatîya tirkan de bikaribin xwe wek kurd bînin ziman. Yanî wê pêşî bibin tirk û paşê wê bikaribin mafê "kurdûbûyîne" bikarbin. Ango milletekî 30 milyonî wê piştî 76 salên bi serhildanan û têkoşinan mafê tirkûbûyîne bi dest bixwe. Ev ne serketin e lê belê windakirin e. Roja îro ku mirovatiyê ber bi sedsala 21 an dimeşe ev yekê ji me hemûyan kêmasîyeke berbiçav e. Mesûlîyetê me hemûyan kême yan zêde, wekhev nebe jî, di hatina vê noxteyê de heye.

Ji ber vê yekê divê em bikaribin cîddî bifikirin. Me li ku xeletî kir. Çima em biserneketin? Bersivên van bihev, herkes, çî rêxistinên sîyasî çî rêxistinên demokratîk û çî jî şexs dikarin derxînin holê û li gor rewşa nû gavan bavêjin. Ez bawer im eger em vê yekê bi dilekî germ û bi tehammul bînin holê kapasîteya kurdan ji aliyê sîyasî ve têrê dike ku em bi serkevin. Ji ber ku doza me dozeke biheq e. Ji ber ku eger em baqil hereket bikin dikarin piştgirîya dunyayê bigrin.

Eger îro Emerîka û YE bi xurtî piştgirîya me nakin gunehê wê yekê piçek jî ji me ye. Me xwe baş îfade nekiriye, me xeletî kirine. Di tîkîlîyên dewletên dagîrker re jî gelek caran gelê kurd û berjewendiyên wî bune qurban. Hin rêxistinên sîyasî şaşîtiyên dîrokî kirine.

Piştî çar salan civînên endametîya Tirkiyê ya YE yê dest pê bikin. Pêşîya Tirkiyê de 4 sal heye. Di vê konaxê de

em li derveyê welat û li hundirê welat dikarin gelek tiştan bikin. Li gor pîvanên Kopenhagê, şertên Parîsê Tirkiyeyê bigrin taqîbê. Her gavên wan bigrin bin merceyê û ji bo raya giştî teşhîr bikin. Divê em ji bir nekin ku 20 milyon kurdên Tirkiye ji di pratîkê de bûne berendam ji bo Yekîtiya Ewrûpa. Temsilkarên wan 20 milyon dikarin gelek tiştan bikin.

Kurdên derveyê welat di vê pirsê de dikarin roleke gelek mezin bileyzin. Bi taybetî FKKS ê eger cîddî li ser vê yekê xebat bike kurdên li Swêdê jî dikarin di van 4 salên pêşîya me de hin gavên dîrokî bavêjin. Em hemû dizanin ku eger kurdên derveyê welat, nemaze kurdên Swêdê eger bihev hereket bikin dikarin piştgirîyeke mezin bi dest xî û li dij lîstikên dewleta tirk bibin hêzeke mezin. Em bawer in ku FKKS wek rêxistineke demokratîk tevî rêxistinên din yê kurdên li derveyê welat dikare kurdên li derveyê welat ji bo vê armancê mobilîze bike.

Berî civîna Helsinkiyê FKKS bi wezîra derve ya Swêdê, Anna Lindh re li ser berendametîya Tirkiyê peyîvî. Dîtin û daxwazên FKKSê yê ji bo wê pêşkeşkirin. Herçend helwesta Swêdê ya li hember Tirkiyeyê cudatir bû ji welatên din, têr nekîr ku berendametîya Tirkiyê bi hin şertan ve bê girêdan. Û Tirkiye bû berendamî YE yê. Li gor rewşa nû em dikarin çî bikin, divê em êdî xwe konsantreyê wê bikin. Û eşkere ye ku em dikarin gelek tiştên girîng bikin. xwe.

Em wek FKKSê li gor van xalên jor emê gavan bavêjin û xebatê bikin. Di destpêka havînê em ê ji bo ku ev dîtinên me bikevin di jîyanê de em ê hin gavan bavêjin. Konferenseke navnetewî ya 4 rojan ku bikaribe van pirsan munaqêşe bike wê were organîze kirin. Di vê Konferansê de em ê hewl bidin ku rêxistinên demokratîk yê derveyê welat hêzên xwe di 3 navendan de yek bikin. Hêvîdar im herkes di vê pêvajoyê de bikaribin rolên xwe bileyzin.

Kongreyên komeleyên endam

Herêma I-em

Di 5.02.2000î de Komeleya Kurdiska Kultur och Solidaritet li Järfällayê kongreya xwe ya salane li dar xist. Di 12.02.2000î de Kurdiska Förening i Spångayê kongreya xwe ya salana çêkir.

Herêma II-em

Di 5.02.2000î de Kurdiska Föreningen i Sala-Häby kongreya xwe ya salane li dar xist.

Di 5.02.2000î de Kurdiska Föreningen i Gävle kongreya xwe ya salane çêkir. Di 6.02.2000î de Svensk-Kurdiska Föreningen i Uppsala kongreya xwe ya salane çêkir.

Di 6.02.2000î de Kurdiska Föreningen i Västerås kongreya xwe ya salane li dar xist.

Di 13.02. 2000î de Kurdistans Förening i Uppsala kongreya xwe ya salane li xist.

Seredana heyeta Gurcistanê

Di roja 12.12.1999an de delegasyoneke ji Gurcistanê ku di nava wan de yekî Kurd jî hebû) serdana Federasyonê kirin. Delegasyon ji 12 kesan pêk hatibû û seroka delegasyonê Wezîra Kulturî ya Gurcistanê Nino bû. Delegasyon li gel KK civîneke çêkir. Serokê Federasyonê K. Izol li ser karûbarê Federasyonê agahdarî da wan.

Delegasyona Gurcistanê jî li ser rewşa Gurcistanê agadraî da Federasyonê. Li gor ku wan digot li Gurcistanê 36.000 Kurd dijîn û li gor qanûnên Gurcistanê, dibistan, rojname, radyo û tv.yan Kurdî hene.

Delegasyona Gurcistanê jî ji Federasyonê daxwaz kir ku ew jî di Heziran û Tîrmeha 2000 salî de bi delegasyonekê- ku ji 20 kesan pêk bê- serdana Gurcistanê bikin.

Herma III-em

Di 11.12.1999î de Kurdiska Föreningen i Linköping kongreya xwe ya salane li dar xist.

Di 18-112-1999an de Komeleya Eskilstunayê kongreya xwe ya salane (14-min) li dar xist û organên xwe hilbijart.

Di 23.01.2000î de Kurdiska Föreningen i Norköping kongreya xwe ya salane li dar xist.

Herema IV-em

Di 15.01.2000î de Kurdiska Jönköping kongreya xwe ya salane li dar xist..

Di 29.01.2000î de Kurdiska Föreningen i Göteborg kongreya xwe ya salane li dar xist.

Di 5.02.2000î de Kurdiska Föreningen i Borås kongreya xwe ya salane li dar xist.

Herema VI-em.

Di 8.01.2000î de Koemeleya Sundsväl kongreya xwe ya salane çêkir.

Di 12.02.2000î de Kurdiska Föreningen i Umeå kongreya xwe ya salane li dar xist.

54 salîya pîrozkirina Komara Mehabadê

Ji Komiteya Hevkarîya

Hêzên Kurd û Kurdistanê re

Di 54 emîn salvegera pîrozkirina Komara Kurdistan a Mehabadê de, Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê, şehîdên vê komarê û tev şehîdên doza Kurdistanê bi bîr tîne.

Komara Kurdistanê a Mehabadê yek ji rûpelên zêrîn yên serbilindîya gelê kurd e. Vejandin û parastina giyanê pîroz a Komarê îro ji bo me kurdan ji demên berê pêwîsttir e. Pîrozkirina rojê weha û lêxwedîderketina giyanê komarê, wê serbilindîya giyanê kurdistanîbûnê jî di dil û mejiyê mirovê kurd de biçêspîne.

Bi hestekî weha ez li ser navê Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê pîrozîrîn silavên xwe pêşkêşî we dikim.

2000.02.09

Di gel slavên germ

Keya Izol

Serokê FKKSê

Seredana şair Abdullah Pêşew

Di 18.02.2000 an de şair Federasyonê ziyaret kir. Di 19-02an de li Linköpingê seminer da Koemeleya Kurd li Linköping û Komelya Kemendaman li Linköping organize kir. Nêzi 150 besdar bun.

Panel li dijî rasîzmê

21.02.2000 Federasyona Komeleyên

Kurdistanê li gel Federasyona Tirkan, Federasyona Şiliyan, federasyona Yûnaniyan, Federasyona Îraniyan û Yekîtiya Ciwanên Tirkan panelekê li dar xist. Panel li dijî rasîzmê bû. Wezîra demokrasîyê Britta Lejon, Serokpolîsê Herêma Stockholmê Gunno Gunnmo, rojnamevan Alice Petrên û ji ABF Rosalie Norberg beşdarî panelê bûn.

Wek tê zanîn ciwanekî Tirk, Salih Uzel di 31.12.99an de li Stockholmê li Skogosê hatibû kuştin.

rojbûn

Hêlîn Sonmez

Di 21.02.2000î de şeş saliya xwe temam kir Em 7 saliya te pîroz dikin; te himbêz û maçî dikin. Bi hêviya gelek sersalên din, em daxwaza jiyaneke şad dikin.

Bav û diya te û birayê te Ferhad

rojbûn

Kevîn Marsil

Di 20.02.2000î de bû sê salî. Em sê saliya te pîroz dikin; te himbêz û maçî dikin. Bi hêviya gelek sersalên din, em daxwaza jiyaneke şad dikin.

Bav û diya te
û birayê te Robîn

rojbûn

Ronî Tanrikulu

Di 26.02.2000î de bû sê salî. Em sê saliya te pîroz dikin û te himbêz û maçî dikin. Bi hêviya gelek sersalên din, em daxwaza jiyaneke şad dikin.

Bav û diya te
xwişkên te Dîlan û Delal

rojbûn

Berfîn Nigî

Di 06.02.2000î de 6 saliya xwe temam kir û bû 7 salî.

Em 7 saliya te pîroz dikin û te ji dil û can himbêz dikin.

Diya te Filiz
Xalên te Keya û Serdar

rojbûn

Îsak Kalpak

Di 22.02.2000î de 2 saliya xelas kir, bû sê salî. Em sê saliya te pîroz dikin; te himbêz û maçî dikin.

Diya te Cecila, bavê te Mustefa û xwişa te Hanna

mizgînî

Alan Saganda

Di 28.01.2000î de ji me re kurek çêbû. Me navê wî Alan danî.

Bi xêr hatî vê dinyayê Alan

Xwişka te Viyan, diya te Mencê û bavê te Nihat

Agahdarî ji bo dê û bavan

Ji bo dersa zimanê zikmakî

Dê û bavên heja yên ku li mala xwe ji bilî zimanê swêdî bi zimanekî din dipeyivin, wê çaxê mafê zarokên we heye ku ew li dibistanê bi dersa zimanê zikmakî jî bixwînin.

Zimanê zikmakî di dibistana bingehîn (grundskolan) û lîseyê (gymnasium) de heftê du seetan dikare bête xwendin. Mafê zarokan heye ku di dibistana bingehîn û lîseyê de heftê du seet zimanê zikmakî bixwînin.

Di sinifa 7-8-gan de zimanê zikmakî dikare bibe dersa hilbijartî jî. Di lîseyê de zarok dikare bi mamosteya/yê sinifa xwe û mudûrê/a dibistanê re li hev were ku dervayî şema dibistanê, zimanê zikmakî bixwîne yan jî zimanê zikmakî di şûna derseke din de bixwîne.

Şagirt ji dersa zimanê zikmakî not(derece) digre.

Dersa Alkîkariyê

Ku tu zimanê xwe yê zikmakî ji zimanê swêdî baştir dizanî, tu dikarî bi zimanê xwe yê zikmakî dersa alîkar bigrî. Yanî swêdiya te ne baş be mamosteyên kurdî dikarin alîkariya te bikin.

Dê û bavên kurd!

Ji bo zarokên we destpêka jiyaneke baş bi zanîna zimanê zikmakî dest pê bike, mafê xwendina dersa zimanê zikmakî bi kar bînin û teşwîk bikin da zarokên we bi zimanê kurdî bixwînin û binivîsin. Zanîna zimanê zikmakî fêrbûna swêdî jî hêsantir dike.

Ji bo zarokêkî fêrbûna du zimanan dewlemendiyeke mezin e. Ew rê dide ku meriv kulturên cihê nas bike û bi pirhêlî bifikire. Di hilbijartina kar û meslek de îmkânên fireh dide merivan.

Hûn dikarin blanketa serflêdana bo zimanê zikmakî ji mamosteya/yê sinifa zarokê xwe bixwazin; blanketê dagirinû bidin mamoste.

Ger hûn agahdariyên zêde dixwazin telefonî federasyonê bikin, em bi kêfoweştî bersiva we didin.

Federasyona Komeleyên Kurdistanê li Swêdê

Tel: 08-6528585

Wefat

Hecî Bahçe
(1947-1999)

Bavê min, birayê me û apê me Hecî Bahçe bê ku xatir ji me bixwaze di 11ê Îlona 1999an de, ji nav me koç kir.

Em ê tu carî wî ji bîr nekin!

Kurê wî Şêxmûs, birayên wî Selim û Cemal, birazên wî Roza, Evîn Pelîn, Bişra û Kendal

Wefat

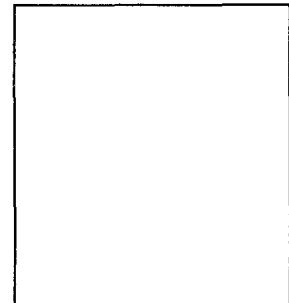
Nazmî Balkaş(Soro)
(1933-2000)

Dost û hevalê me Nazmî Balkaş di 7ê Çileyê Paşîn de ji ber nexweşiya kanserê wefat kir.

Em ji malbata wî re sersaxiyê dixwazin û bila serê gelê kurd sax be.

Hevalên wî Elişêr, Reşo Zilan, Selîm Bakaç

Wefat

Kenan Bulut
(.... 2000)

Namzetê me yê Şoreşgerên Demokrat (DDKD) û TSÎPê yê sala 1979an yê Wanê **Kenan Bulut** wefat kir.

Bila serê malbata wî û gelê kurd sax be

İzzettin Şevgin

Festivala "Çandên di xeterê de"

A Cherbourg Fransa di 13 û 21 Gulana 2000

Festival "Cultures en peril"

A Cherbourg (France) du 13 au 21 mai 2000

Di navbera 13 û 21ê Gulana 2000î de ji aliyê Komeleya Identites li Fransayê li herêma a Cherbourg de bi navê "Çandên di xeterê de" festîvalekê mezin tê organîzekirin. Bi munasebeta vê festîvalê Komeleya Identites salnemeyek e festivalê bi zimanê fransîzî û kurdî derxist. Di salnemeyê de bi du zimanan (fransîzî û kurdî) program û armanca festsîvalê bi firehî tê dayin.

Li gor vê agahdariyê **programa festîvalê** weha ye:

Gundê kurd

Gund di bi bin konê kurdewarî de hatiye avakirin. Li gun çalakiyên curbecur tîn pêşkêşkirin:

- Belavkirina bernameya festsîvalê
- Pêrgîna berdewam a beşdaran
- Pêşengehên porteyên "berevanên çanda kurdî"
- Nîşandana dîapozîtîvên li gor mijara "Kurdistan ji salên 1920î heta îro. Jiyana rojane, penaberî şer, malwêranî û hwd,
- Pêşengeh li ser pişekarî, kevneşopî û jiyana rojane a kurdan ji aliyê nûnerên komeleyên kurdan
- Firotna pirtûk, kaset, cd an
- Nîşandina filmên vîdyoyê
- Cihê axaftina serbest (di nav gun de wê çiyekî teybetî hebe ku beşdar û komele xwe bi awayekî azad çfade bikin. Her weha ewê bibe çiyê hevdiîtin û hevaskirina hunermend û beşdaran
- Konserên curbecur

Sînema

- Nîşadana filmê Yılmaz Guney yê YOL, bi beşdariya xanim Fatoş Guney ku seroka Weqfa Yılmaz Guney e.
- Nîşandana Filmê Nîzamettin Ariç "Kilamek ji bo Be-ko", bi beşdariya filmçêkir bi xwe
- Nîşandana Filma Yeşim Ustaoglu "ber bi rojê ve çûn" bi beşdariya filmçêkir

Helperkî

—Vewendina du komeleyên folklorê kurdî- Koma folklorê ya Komeleya Çanda Kurdî li Stockholmê û Koma Kurdî ya Almanyayê

Şano û wêje

—Pêkanîna du piyesên şanoyê "Mem û Zîn" bi fransîzî
—Koma Şanoya kurdî ya Parîsê
Neqş, wêne û Pêşengeh û heykeltiraz

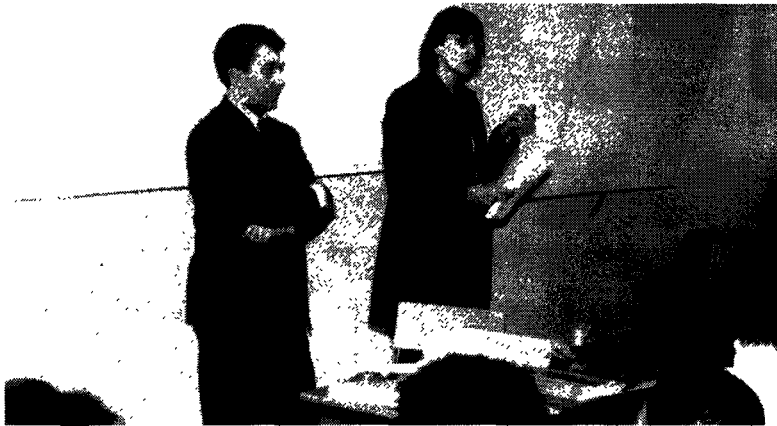
Konser

—Nizamettin Ariç, Dilşad, Ciwan Haco, Îsa, Rêzan, temo, Koma Zozan û Şian Perwer

Munaqêşe:

Babet; rewşa gelê kurd û piştgiyariya navneteweyî
Beşdar: Gerard Challiand(rojnameger-fransîz) Chris Kutschera(rojnameger-farnsîz)
Hemid Bozasalan, Keya İzol(serokê FKKS), Kendal Nezan(Serokê Ens. Parîsê),

چەند ھەولئى كورت

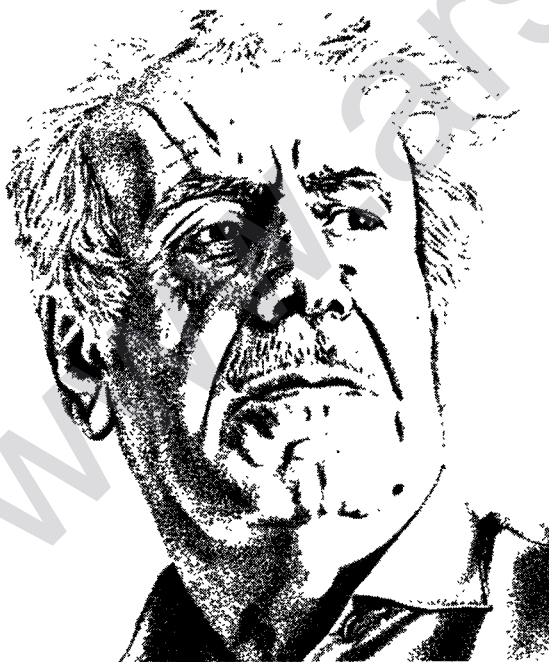

رۆژى ۲۵/۱/۲۰۰۰، كۆنفرانسىك دەربارەى سىياسەتى بىنەز كىردى جۈلەكەكان لە جەنگى دووھەمى جىھانى و ھەولدان بۆ دوو پات نەبوونەوھى رەگەزكوشى لە جىھاندا، لە ستۆكھۆلم پىكھات، فیدراسىيۆن بەم بۆنەيەوھە بەياتنامەيەكى رۆژنامەوانى بلاوكردەوھە و رايگەياندا پىتەش بە چەوساندنەوھە و راگواستنى كوردان لە ولاتى خۆيان بگرن و ئىزن بدن كوردىش وەك ھەموو گەلانى جىھان مافى چارەنووسى خۆنوسىنى ھەبى و بتوانى لە ولاتى خۆيدا بە ئازادى بژى.

كۆمەلەكانى ئەندامى فیدراسىيۆن لە ھەرئىمە جياوازەكاندا، كۆنگرەى سالانەى خۆيان پىكھىتا و كۆمىتەى كارگىرئى نوئى، كۆمىتەى راوئىز و نوئىنەرانى خۆيان بۆ بەشدارىكردن لە كۆنگرەى فیدراسىيۆن ھەلبژارد.

كۆمىتەى ھاوكارىيە رىكخراوھە سىياسىيەكانى كورد و كوردستانى رۆژى ۱۲/۲/۲۰۰۰، پەنجاو چوارەمىن سالرۆژى دووى پىتەندان، رۆژى دامەزنانى كۆمارى كوردستانى پىرۆز كرد. بەم بۆنەيەوھە كەيا ئىزۆل، حامىد گەوھەرى و فەخرى ئۆلچەر لە لايەن فیدراسىيۆنەوھە بەشدارىي ئاھەنگەكەيان كرد و بە ناوى فیدراسىيۆن و كۆمەلەكانى ئەندامى، پەيامىكى پىرۆزىيان ئاراستە كرد.

دەستەى نوسەرانى بەربانگ لە پىشنىيارىكى دا بە كۆمىتەى كارگىرئى رادەگەيەنى: بەم بۆنەيەوھە كە فیدراسىيۆن گىرفتى ئابوورى و پۆست و ئاردنى نامەى بۆ كۆمەلەكان چارەسەر كردوھە، داوا دەكەين ئىزن بدن بە جىگەى ئەوھى كە بەربانگ بۆ كۆمەلەكان بنىرين و لەوئۆھە بەدەست ئەندامان بگات، لەمەوپاش فیدراسىيۆن بەشئىوھى راستەوخۆ بەربانگ بە ئادىسى ئەندامانى كۆمەلەكان بنىرى. كۆمىتەى كارگىرئى پىشنىيارى دەستەى نوسەرانى پۆزتىف بىنى و برىارىدا: لەمەوپاش كۆمىتەى كارگىرئى بەشئىوھى راستەوخۆ و بەبى وەرگرتنى ئابوونە، بەربانگ بە ئادىسى ئەندامانى كۆمەلەكان دەگەيەنى.

۱۹۹۱ - ۱۹۲۱

بە بۆنەى نۆھەمىن سالى كۆچى دوایى مامۆستا
شەزارى موكرىانى، نوسەر، شاعىر و زمانزانى ھەمىشە
زىندووى گەلەكەمان.

لاوھەكان، گەوھە كچان، نازداران
دەمەرۆن تاوى بىمىن ئىرە
لەنئۆ ئەم گۆرە ھەزار ئىزراوھە
ژىنى خۆى كرده فیدای خۆشى كورد
توخودا كاتى كە ئازای و سەند
كیژ و كۆر ھەرجى بەلاما لادا
ئەى ھەزار بەسىيەتى مردن ھەستە مژدە بى مەوتەنەكەت سەربەستە

بهر فراوان کردنی دیموکراسی دژی ره گه زیه رستی

پوژی ۲۰۰۰/۲/۲۱، فیدراسیون له گهل پینچ فیدراسیونی تری بیانی به به شداریکردنی وه زیری دیموکراسی سوید Britta Lejon ، سه رۆکی Rosalie Norberg - ABF ، سه رۆکی ستۆکهۆلم Gunno Alice Pe- و ژورنالیست tren ، سمیناریکیان له سه ر به فراوان کردنی دیموکراسی له سوید و پاریزگاریکردن له ژیانی په نابه ران و پیتش گرتن به کرده وهی دژ به دیموکراتی راسیسم له لۆکالی ABF ی ستۆکهۆلم پینکھینا و به دریژی له سه ر نه و بابه ته باس و گفتوگو کرا .

جیا له کوردان ژماره یه کی زور به شداریی سمیناره که بوون .

هه له مه تی دژی ره گه زیه رستی و نازیزمی نوئی

یه که یان زیاتر له جاریک به ندکراون و له ماوه ی جیا جیای وه ک چه ند مانگیک تا چه ند سالیک .

نه م کاره ی رۆژنامه کان ، کاریکی له دابونه ریتی رۆژنامه گه ریی به ده ر بوو ، یه که م جاریشه له میژووی رۆژنامه گه ریی نه وروپادا کاری له م جوړه و وا بیس له مینه وه بکریت . نه نجامه کانی نه م کاره زوو ده رکوت و به ره مدار بوو ، به لایه نی که مه وه تا نه مپو .

بیگومان نه م کاره جه ماوه ره که ی کرد به دوو به ره وه ، نه میان به گه وره ترین و نازایانه ترین کاری نه ژمیریت و نه وی تریان به ناوی (دیموکراتی) یه وه نه م کاره به پینشیلکردنی مافی مرؤف نه ژمیریت ، به لام خوشبه ختانه نه م به ره یه یان له چه ند ده نگیکی لاوان زیاتر نه بوو .

له و رۆژه وه تا نه مپو ، ده یان ره گه زیه رست و نازی له کاره کانیان ده رکراون که هه ندیکیان نه ندامانی کارای سه ندیکا جوړاوجۆره کان بوون و هه ندیکیش ماموستا و به ریوه به ر و کارگر و فه رمانبه ری جوړاوجۆر . جگه له مه ش ، ده یان گه نج له و ره گه زیه رستانه په شیمانی و چوونه ده ره وه ی خو یان راگه یاند له ریکخراوه کانیان و ناماده یی ده برپینیش بق به شداریکردن له کۆمیته جیاوازه کاندای بق ریسواکردنی ره گه زیه رستی و نازیزم و گه ران به قوتابخانه کاندای بق هوشیارکردنه وه ی خویندکاران و لاوان .

به حه ق نه توانین نه م کاره ی نه و چوار رۆژنامه یه له پوژی ۲۰-۱۱-۱۹۹۹ دا ، له زور پوه وه به گه وره ترین چالاکیی راگه یاندنی سه ده ی پینشو و دابنیزین .

له داوی جهنگی جیهانیی دووه مه وه و تیکشکانی ته واوی نازیزه کان ، که م یان زور ریکخراوی ره گه زیه رستی و نازی ، له نه وروپادا سه ری هه لداوه ته وه و له هه ندیک ولاتیشدا ، به ناوی دیموکراتییه وه ، نه م ریکخراوانه چالاکیی هه مه جۆره یان هه بووه .

له م دواویه شدا له ولاتی سوید ، چالاکیی و جموجولی ریکخراوه ره گه زیه رست و نازیزه کان گه شته قوناغیکی واکه نیتر دانانی سنوریک بو یان ، داوی هه ره گرنگی کۆمه لانی خه لک بوو . مملانیی نیوان نه م ریکخراوانه له گه ل ریکخراوه چه په کان و دژ به ره گه زیه رسته کان و که سایه تییه ناو داره کان ، گه شته راده یه ک که به کوشتنی چه ند رۆژنامه نویسی پینشکه و تنخواز و نه ندامی کارای سه ندیکا و پو یلیس ، دامرکایه وه .

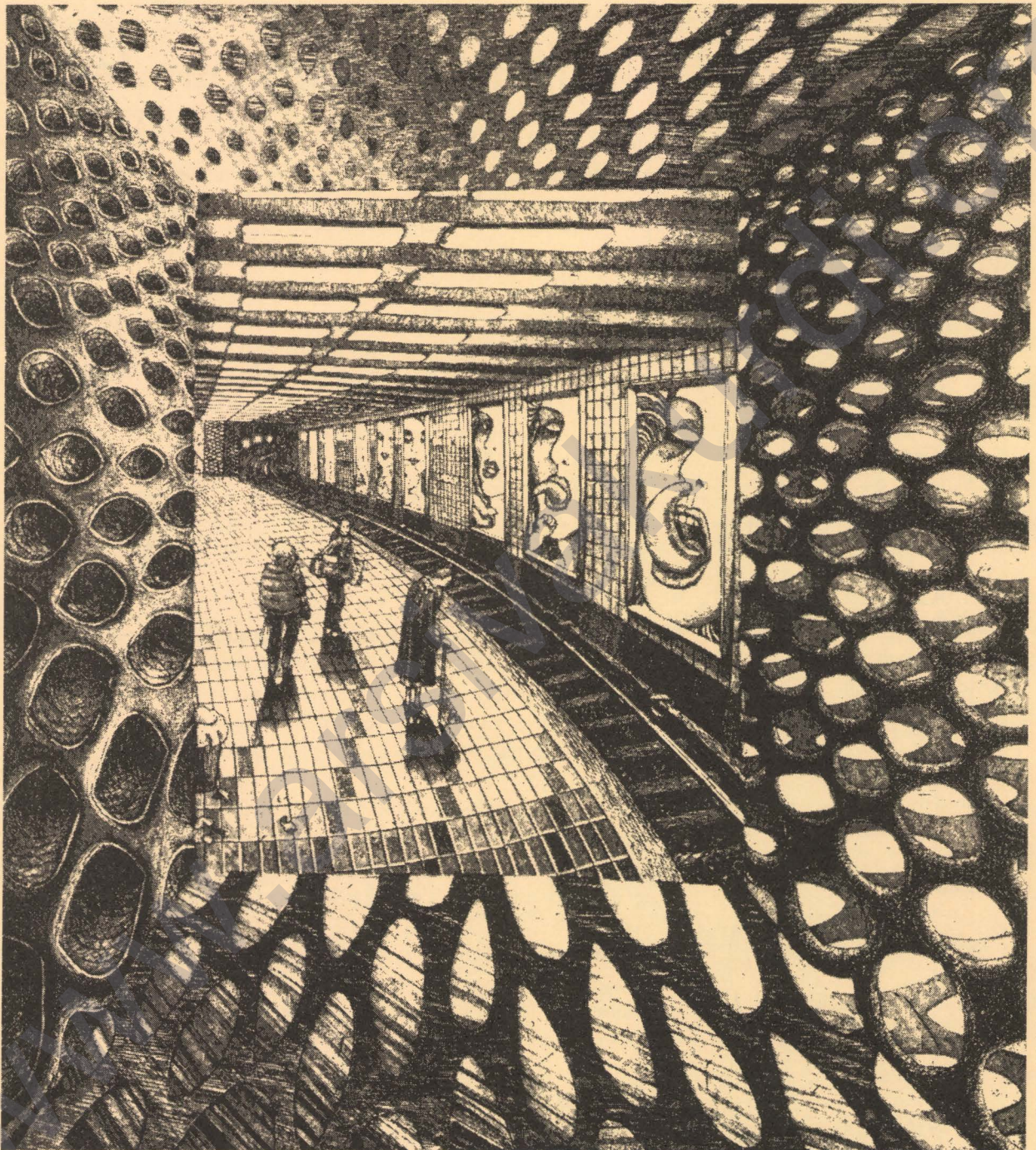
ناره زایی ده برپینه کانی جه ماوه له م سالانه ی دواوییدا به ده برپینی جوړاوجۆری ده یان که سایه تی به تاک تاک و به کۆمه ل کۆمه ل ده سستی پیکردوه و تا گه شته سه دان خو پینشانان و به یه کدادان له نیوان خو پینشانان ده ران و ریکخراوه ره گه زیه رست و نازیزه کاندای .

نه وه ی که سه رنجی خه لکی سوید و ده ره وه ی سویدی بق نه م مه سه له یه راکیشا ، نه وه بوو که له کۆتایی مانگی نۆقه مبه ری سالی رابوردوودا ، چوار گه وره ترین رۆژنامه یی سوید پیکه وه و له به ره به یانی هه مان رۆژدا ، وینه ی ۶۳ که سیان بلاو کرده وه به ناو و ناوینشان و شوینی کاره وه ، که نه ندامی چالاکی ریکخراوه ره گه زیه رست و نازیزه کانی سویدن ، به گشتیی هه ر

Berbang

Kurdiska Riksförbundets Tidskrift • Februari • No: 114 • Pris 25 SEK

Kersti Söderström-Ergon

Våldtäkt är inte kulturellt betinget

Berbang

No: 114

Februari 2000

Kurdiska Riksförbundet i
Sverige

Ansvarig utgivare

Keya Izol

keya.izol@kurdiskarf.org

Layout

Marsil

berbang@kurdiskarf.org

Prenumeration

myndigheter 300 SEK
annons:

en hel sida 2500 SEK

Adress

Berbang
Box 49090
S-100 28 Stockholm
SWEDEN

tfn 08-652 85 85 vxl

faks 08-650 21 20

berbang@kurdiskarf.org

Postgiro: 64 38 80-8

ISSN 0281-5699

Utges av Kurdiska Riksförbundet i
Sverige

APEC-Tryck

Vad är Kurdiska Riksförbundet?

Kurdiska Riksförbundet (KR) bildades 1981 och har varit verksam sedan dess som kurdernas representant i Sverige. KR är partipolitisk och religiös obunden organisation. Vi har för närvarande 36 medlemsföreningar med upp till 8500 medlemmar runt i hela Sverige. Alla enskilda kurder som är bosatta i den kommun kan söka medlemskap i denna förening.

KR har sitt årsmöte varje år. Styrelsen som väljs i årsmötet består av 12 ordinarie och 3 suppleanter och har sammanträde 6 gånger per år. Verkställande Utskott (VU) består av 7 ordinarie och 3 suppleanter. Ordförandena i Kvinno och ungdomsförbundet ingår som automatiska ledamöter i VU. VU har sitt sammanträde varannan vecka.

KR är enda organisation som har lyckats att samla kurder oavsett vilken del av Kurdistan man kommer ifrån eller vilken politisk bakgrund man har. Därför är den en unik kurdisk organisation som saknar motstycke i hela världen.

Vi sysslar med integrationsfrågor, hjälp till nyanlända flyktingar, samhällsfrågor som uppstår i samband med kulturkrock och relationsfrågor. Kvinno, barn och ungdomsfrågor har vi som prioriterade frågor inom vår verksamhet. Kultur är en annan viktig verksamhet som vi prioriterar. Nämligen att bevara den kurdiska kultur och tradition och identiteten.

Vi har även verksamhet som inriktar sig till händelser som sker i Kurdistan. Vi bevakar orättvisor och kränkningen av mänskliga rättigheter. Vi har lobbyverksamhet för att uppmärksamma den kurdiska frågan samt agera mot occupationsländerna Turkiet, Irak, Iran och Syrien.

Oftast fungerar vi som en kurdisk ambassad för att klara alla dessa frågor eftersom vi saknar stat och ambassad här i Sverige. KR agerar som språkrör för kurder här i Sverige och samtidigt försöker avslöja och bekämpa de orättvisor som sker i vårt hemland, här i Sverige.

KR har egen tidskrift som heter BERBANG och som publiceras 6 gånger per år. Den är på nord och syd kurdiska samt på svenska.

Besöks adress: S:t Eriksg. 33, Portkod: 1822

Postadress: BOX 49090 100 28 Sthlm

Tel: 08-6528585 • **Fax:** 08-6502120 Berbang@kurdiskarf.org

PROJEKT AKTUELLT

Informationsträff om projektet "Generationskonflikt" i Eskilstuna

Kurdiska föreningen i Eskilstuna anordnade en informationsträff om projektet "Generationskonflikt" för sina medlemmar den 26 februari 2000. Cirka 100 kurder som bestod av vuxna ungdomar och barn deltog i diskussionerna. Föreningens ordförande Yusuf Demircan öppnade mötet. Därefter informerades medlemmarna om detta projekt av Menaf och Heyman, båda verksamma inom arbetsgruppen för projektet i Eskilstuna. Keya Izol informerade deltagarna om projektet och sedan blev det öppna diskussioner kring frågor som "Generationskonflikt" och andra integrationsfrågor. Diskussionerna var mycket givande och livliga då många föräldrar och ungdomar kom till tals och berättade om sina erfarenheter och synpunkter kring sådana svårigheter.

Mötet avslutades med önskemål om nya sådana träffar i fortsättningen.

FORTSÄTTNINGSKURS FÖR ARBETSGRUPPNA

Projektet "Generationskonflikt" planerar att anordna en fortsättningskurs för arbetsgrupperna som representerar 8 av våra lokala föreningar och som ingår i vårt Projekt. Fortsättningskursen kommer att äga rum i Kursgården Nynäsgrården i Nynäshamn den 1,2 april 2000. Arbetsgrupperna som består av 40 personer kommer under dessa dagar dels redogöra sina verksamheter i sina orter och lyssna olika föreläsare.

VI SÖKER EN MEDARBETARE / PROJEKTANSTÄLLD PÅ HALVTID FÖR TVÅ ÅR

Projektet "Generationskonflikt" söker en medarbetare för vårt projekt. Anställning är på minst 2 år eller längre och är på halvtid. Vederbörande skall ha socionom eller liknande beteendevetenskaplig utbildning. Eftersom arbetet kräver många samtal med unga tjejer vill vi anställa en kvinnlig medarbetare. Hon skall ha goda kunskaper i svenska, nord och syd kurdiska. Föreningsarbete och ungdomsarbete är meriter som en fördel. Vederbörande bör ha intresse att jobba med svårigheter såsom "Generationskonflikt" och kommer att arbeta i KRF s kansli.

Personer som är intresserade att ansöka denna tjänst kan skicka sina skriftliga ansökan till KRF Projekt BOX 49090 100 28 Stockholm.

Om denna tjänst kan Ni kontakta Projektledaren Keya Izol 08-652 85 85 eller 070-8453 990

TVÅ VIKTIGA PANELLER

6 olika riksorganisation har en längre tid haft en omfattande program för att bekämpa främlingsfientlighet och rasism efter mordet på en 19 årig på nyårsnatten i Skogås. Dessa riksorganisationer har med ett gemensamt pressmeddelande offentliggjort sina synpunkter angående mordet i Skogås samt våltäktshändelsen i Rissne. Dessa artiklar publicerades

des i Aftonbladet. I samband med det har man organiserat två diskussionspaneler i ABF och Rinkeby Folketshus. Det fanns stor intresse för dessa paneler där bl.a demokratiministern Brita Lejon, Integrationsministern Ulrica Messeg. Länspolismästare Gunnu Gunnmo deltog. Massmedian har uppmärksammat dessa möten Dessa riksorganisationer kommer även i fortsättningen anordna sådana paneler.

MÖTE OM PROJEKTET I BLACKEBERGS GYMNASIUM

Förbundsordförande Keya Izol hade en föreläsning om Projektet "Generationskonflikt" i Blackebergs Gymnasium 21 februari 2000. Mötet hade samlat mer än 60 elever och lärare som lyssnade och ställde frågor till Keya.

KRG s representant Taha Berwari och journalisten Stefan Hagberg var också närvarande vid mötet. Alla som deltog i mötet tyckte att det var viktigt att arbeta kring dessa frågor som berör "generationskonflikt" mellan föräldrarna och ungdomar. När mötet avslutades efter en livlig diskussion bestämdes också att anordna en liknande temadag innan skollavslutningen.

Ett integrationsprojekt av Kurdiska riksförbundet

GENERATIONSKONFLIKT

med stöd av Integrationsverket, Folkhälsoinstitutet och Ungdomsstyrelsen

Samrådsgrupp:

Keya Izol, projektledare (Kurdiska riksf.) Seyran Duran (K.Kvinnoförbund) Gulan Avci (K.Ungdomsförbund) Adele Ennab (Integrationsverket) Mariana Buzaglo (Folkhälsoinstitutet) Marie Eriksson (Ungdomsstyrelsen) Isak Reichel (Folkhälsoinstitutet)

◆ Kurdiska riksförbundet har startat ett integrationsprojekt som heter "Generationskonflikt" bland kurder i Sverige. Projektet stöds ekonomisk av Integrationsverket och Folkhälsoinstitutet. Ungdomsstyrelsen kommer eventuellt först nästa år att stödja projektet ekonomiskt.

◆ Syftet är att starta en diskussion om jämställdhetsfrågor bland kurder och en dialog mellan den yngre generationer deras föräldrar om denna fråga. Genom utbildning, diskussioner och information vill vi komma tillrätta med de konflikter som uppstår mellan föräldrar och tonårsbarn, framför allt döttrar.

◆ Förbundet skall även kartlägga förekomsten av generationskonflikter och i vilken utsträckning de kan leda till våld och trakasserier. Om behov finns kommer vi att upprätta en jourverksamhet för unga kurdiska tjejer. Projektet beräknas pågå i tre år.

◆ Första året är det meningen att vi skall utbilda ungefär 30 personer som består av en representant från kvinno-sektionen, en från ungdomssektionen samt en från den lokala föreningen i 8 städer som ingår i pilotområdet. Följande städer planeras att ingå i projektet; Stockholm, Eskilstuna, Uppsala, Göteborg, Västerås, Gävle, Sandviken, Bollnäs.

◆ Vi kommer att vid två tillfällen anordna utbildning för dessa 30 personer för att underlätta hanteringen av sådana frågor. En hemsida som tar upp dessa frågor kommer att upprättas.

◆ Alla som är intresserade av att jobba för detta projekt kan kontakta respektive förenings styrelse eller oss som arbetar med projektet på riksförbundet.

FÖRINTELSEKONFERENSEN och De nutida folkmorden i Världen

Världssamfundets 47 mäktiga aktörer samlas i dagarna för att ännu en gång fördöma förintelsen under Andra Världskriget. Sverige är värdlandet för denna viktiga konferens. Det är naturligtvis ytterst viktigt att de nya generationerna får vetskap om vilka grymheter har utspekats i självaste Europa för bara drygt femtio år sedan. Mänskligheten måste minnas de miljontals offren, först och främst judar, romer och olikänkade som har förlorat sina liv. Än idag får vi ständiga färsk rapport om vilka andra länder som var medskyldiga till Nazisternas folkmord. Dessa länder kommer förstås att alltid bära detta skam på sitt samvete p g a de misstagen som begåtts under kriget.

När vi tittar närmare på dagens värld kan vi se att liknande folkmord fortfarande begås på andra folkgrupper. Med hjälp kan vi konstatera att världssamfundet inte reagerar kraftfullt mot de nya inkräktarna. I vissa fall har man visat starka reaktioner och angripit de regimer som begår folkmord bl a i Bosnien och Kosovo. Men världssamfundets lyhördhet tyvärr inte har varit konsekventa.

Det kurdiska folket uppgår idag mer än 30 miljoner människor som fortfarande saknar sina nationella och grundläggande mänskliga rättigheter. Trots detta, har kurder blivit utsatta både för etnisk rensning och folkmord flera gånger under förra seklet. Turkiet, Irak, Iran och Syrien har flera gånger försökt att förinta det kurdiska folket. Saddam regimen i Irak har till och med använt kemiska och biologiska stridsmedel i irakiska Kurdistan och försökt utplåna staden HALABJA med dess invånare. Även Turkiet har i årtal försökt assimilera kurder och har upprepade gånger försökt att rensa kurder från de kurdiska områdena. Mer än 4 miljoner kurder är idag hemlösa och flyktingar i sitt eget land. Liknande etniska utrensningar har ägt rum i Iran och i Syrien.

Världssamfundet som bryr sig om Kosovoalbaner, Bosnier,

Tjetjenier-vilket välkomnades av världsoinionen har inte visat samma medkänsla för kurdernas mer utsatta situation. Länder och folkgrupper som har under historiens lopp blivit föremål för förintelse och folkmord har idag tyvärr starka diplomatiska och ekonomiska förbindelser med regimer som utövar systematisk etnisk rensning mot andra folkgrupper.

Det här leder till förbiseende och likgiltighet inför nya brott mot mänskligheten. EU länderna har nyligen med USA:s aktiva stöd, antagit Turkiet som kandidatland till EU. Men dagens militärstödta regim i Turkiet använder liknande metoder som nazisterna gjorde under Andra Världskriget.

Idag finns det diskussioner om att man skall "ompröva folkrätten" och att "Världssamfundet måste ges större möjlighet att gå in i stater för att stoppa folkmord" att "Denna Förintelsekonferensen skall visa på behovet av internationella mekanismer som kan stoppa folkmord och

KURDISKA RIKSFÖRBUNDET

24 januari 2000

Saddam regimen i Irak har till och med använt kemiska och biologiska stridsmedel i irakiska Kurdistan och försökt utplåna staden HALABJA med dess invånare.

etniska rensningar". Vi tycker att dessa ansträngningar inte minst från Sveriges Statsminister Göran Persson, är oerhört viktigt men vill tillägga att man inte skall prioritera vissa folkmord och etnisk rensning framför andra. Det gäller att vara konsekvent och verkligen följa folkrätts principerna.

Det kurdiska folket lever idag under hotet av folkmord och etnisk rensning. Världssamfundet måste ta sitt ansvar och reagera med kraft mot Turkiet, Irak, Iran

och Syrien. Att inte vara konsekventa i denna fråga kan bädda bana för nya brott och medskyldigheter inför historien.

Våga ta ansvar!

Av
Gulan Avci

Efter ett år på kurdiska ungdomsförbundet har jag börjat tänka om i nya banor. Jag har delvis fått lärorika kunskaper om föreningslivet i allmänhet, men även kommit mitt folk närmare. Det brukar man oftast på svenska kalla för "två flugor i en smäll", men jag vet inte om jag törs tolka detta påstående på ett sådant sätt.

Ni som läser Berbang kan ju se det som en ljus aspekt, en kurdisk tjej som intresserar sig för det kurdiska föreningslivet och hon känner sig även relaterad till sitt eget folk etc. Men lyckas man ta sig in i ordens ända så ställer man sig nog frågan! Kan det verkligen vara sådär? Eller vad menar hon med det?

Vad jag menar är nämligen att man som ungdom och ej så insatt i just föreningslivet kan både bli skrämmd och få avsmak för ett intresse som det

ovannämnda, vilket är viktigt att det ej inträffar. Det är meningen att en förening skall vara mottaglig för alla slags människor oavsett vilket parti man tillhör/tillhört, vilken religion man har, hur gammal man är, vilket kön man har eller vilken del av Kurdistan man härstammar ifrån. Föreningen skall vara ett organ som skall få just dessa kategorier av människor att känna sig hemmastadda i föreningen. Speciellt syftar jag dessa ord för våra kurdiska ungdomar som har det svårt nog ändå med att kunna anpassa sig i det svenska samhället, jag vill inte generalisera och säga att alla ungdomar har det svårt men många känner sig utstötta vilket i många fall leder till komplikationer i skolan, med föräldrar och i det svenska samhället. Dessa svårigheter skulle kunna undvikas om vi hade förmågan att kunna diskutera med varandra istället för att förtränga frågor som är viktiga att diskutera om.

Ungdomar som lever bland två olika kulturer, det vill säga det svenska och det kurdiska har hamnat i kläm de är i behov av hjälp. Man vet varken ut eller in eftersom att det svenska propagerar för en sak medan det kurdiska säger något annat.

Vad kan man göra för att få dessa vilslna ungdomar att hitta tillbaka till realiteten? Och vad skall göras för att få de äldre att inse att deras ungdomar har hamnat i något som man kallar för kulturkrock? Precis som blommar behöver vatten och näring för att överleva, så behöver vi ungdomar uppmuntran och någon att kunna luta sig mot och detta för att vi skall kunna hitta en utgångspunkt inför det eventuellt fortsatta livet i det svenska samhället.

När jag först kom till ungdomsförbundet så började det gro en massa idéer ur mig, men när jag satt mig in i vår verksamhet och lärt mig en massa så började jag tappa gnistan och ville ett tag inte fortsätta jobba vidare med

verksamheten, men jag gav inte upp. Detta tack vare mina styrelsekamrater, föräldrar, kurdiska riksförbundet och kurdiska kvinnoförbundet, det var de som fick mig att vilja kämpa vidare med det arbete som vi hade påbörjat, men det räcker inte till. Jag vet att det finns ungdomar där ute som vill engagera sig i kurdiska ungdomsförbundet men inte vågar ta initiativet att involvera sig. De myter som uppstått under årens lopp är förvisso inte positiva, men vi får dock inte glömma de misstag som begåtts, detta för att vi ej skall kunna begå samma misstag.

Kurdiska riksförbundet måste även våga förlita sig på kurdiska ungdomsförbundet och stärka både sitt förtroende och engagemang för oss. Vi är förhoppningsvis den generation som kommer att inta era platser när vår tid är kommen, men fortsätter vi i denna takt kommer både riksförbundet och ungdomsförbundets utplåning att närma sig vilket vore drastiskt för oss alla. Eftersom att vi är de förbund som representerar de kurder som bor i och utanför Sverige så får vi inte göra det snedsteg för att det skulle bevisa att kurder ännu en gång inte kan samarbeta, detta får vi inte ge andra grupper att ta nöje av, därför tycker jag att det är på tiden att gräva ned stridsyxorna och börja ta varandra på allvar. Det som inte heller får förträngas är att det är vi andra och tredje generationens kurdiska ungdomar som förhoppningsvis tar över efter er, och låt oss då inte få börja om från noll, låt oss istället få mötas på en gemensam plattform med er för jag tror att vi ungdomar kan bistå med mer information och kunskaper än vad ni anar.

Låt oss börja här och nu
vill ni så vill vi också

Ställ tydliga krav på Turkiet

Jag hoppas att Du som Sveriges utrikesminister kommer att vara tydlig och sätter press på Premiärminister Ecevit i den kurdiska frågan vid Ditt besök i Turkiet. Det räcker inte att tala om den kurdiska frågan på hemmaplan Du måste ta upp den på dagordningen med regeringen i Ankara.

Jag vet att Du, när en majoritet av EU:s medlemsländer ville se Turkiet som kandidatland, ställde som krav att Turkiet först måste bli ett demokratiskt land innan man tas upp som kandidatland. Ett av Dina krav var att Turkiet måste föra en dialog med den kurdiska befolkningen. Trots att Turkiet inte uppfyllt dessa villkor blev

Turkiet EU:s kandidatland i december förra året, med svensk välsignelse.

Jag vill gärna att EU:s framtida yttre gränser flyttar till området kring floderna Eufrat och Tigris, men först krävs seriösa reformer och ett konkret handlingsprogram för kurdernas mänskliga rättigheter i Turkiet.

Jag anser att den kurdiska frågan är den viktigaste politiska frågan i Turkiet och därför också en viktig fråga inför medlemskapsförhandlingar mellan EU och Turkiet.

Vägen till medlemskap i EU går för Turkiet via lösningen av den kurdiska frågan.

Därför vill jag:

— att den turkiska regeringen skall redogöra för lösningen av den kurdiska frågan med en lista över konkreta åtaganden, ett handlingsprogram, en road map, samt

— att den turkiska regeringen skall gå från ord till handling, till att genomföra dessa åtaganden.

Nedan har jag listat de punkter som jag anser skall bevakas särskilt i ett sådant handlingsprogram.

1- Samtliga regleringar i den turkiska lagstiftningen, inklusive den turkiska grundlagen, vilka förbjuder och förnekar kurdernas identitet skal tas bort. Grundlagen och lagstiftningen skall garantera kurdernas identitet som minoritetsfolk i landet. Grundlagen och lagstiftningen skall garantera landets kulturella, språkliga och etniska mångfald.

2- Grundlagen och lagstiftningen skall garantera rätten till användning av kurdiska i undervisning och som utbildningsspråk, rätten till fri användning i massmedia samt rätten att föra partipolitisk propaganda på kurdiska.

3- Turkiska staten skall tillhandahålla en kurdisk "public service" TV-kanal finansierad med statliga medel. Denna skall garanteras i lagstiftning.

4- Kurder skall ha rätt att bilda egna politiska partier på etnisk och kulturell grund samt ha rätt att låta dessa kalla sig kurdiska partier. Det skall inte finnas juridiska hinder för att kalla de sydöstra (kurdiska) delarna av Turkiet för Kurdistan. De politiska partierna skall ha rätten att, om de så önskar, bilda regionala partier och deltaga i valkampanjer i dessa regioner. Partier skall ha rätt att kräva regionala parlament. Regionalt skall andra officiella språk, bredvid turkiska, kunna införas.

Alla dessa förordningar skall skyddas i grundlag samt lagstiftning.

5- Lagen om undantagstillstånd samt lagen om tillfälliga byvaktsystem i de kurdiska regionerna måste upphävas. Befolkningen i de byar som bränts ned eller där befolkningen förflyttats med tvång skall få möjligheter att i trygghet återvända till sina hem och deras ekonomiska förluster skall ersättas.

6- Förändrade stads-, by- och ortsnamn skall återfå sina ursprungliga namn. Kurdiska föräldrar skall ha rätt att ge sina barn kurdiska namn. Vuxna skall likaså ha rätt att byta till kurdiska namn.

7- Amnesti skall utfärdas för de personer som dömts för eller anklagas för separatism. Förbudet att verka politiskt skall hävas för de personer som dömts därtill. Amnesti skall utfärdas för samtliga politiska fångar i Turkiet.

8- Dödsstraffet skall avskaffas.

Ett handlingsprogram för lösning av den kurdiska frågan kommer att ge den turkiska regeringen trovärdighet i sin vision om Turkiet som en del av Europa. 13.02.2000

Med vänliga hälsningar.

Mustafa Kalpak
Kontaktman Kurdiska föreningen i Stockholm

Rasismen föder dessa mördare!

Författarna:

Ahmet Önal Turkiska Ungdomsförbundet, **Osman Özkanat** Turkiska Riksförbundet, **Saied Tagavi** Iranska Riksförbundet, **Panos Oulis** Grekiska Riksförbundet, **Keya Izol** Kurdiska Riksförbundet, **Freddy Weitzel** Chilenska Riksförbundet

Vid mordbränder på gästarbetare i Tyskland hyser de flesta av oss i Sverige ringa tvivel om att det är rasism som ligger bakom dåden. Men när samma saker händer i Sverige har polis och åklagare en tendens att vilja bortförklara och/eller blunda för de rasistiska motiven. När detta uppenbaras så tydligt som vid utredningen av mordet på Salih Uzel i Skogås, känner vi som riksorganisationer att vi måste reagera innan det är för sent.

Efter mordet i Skogås skrev tidningarna att rasister hade utfört dådet. Ett par skinnskallar hade börjat trakassera en förbigående familj av utländsk bakgrund och detta i sin tur hade urartat till ett större bråk när vänner och bekanta kom till familjens undsättning. Det slutade med att en av skinnskallarna knivhögg 19-åriga Salih Uzel till döds. Strax efter dådet framkom att de gripna rasisterna hade målat hakkors i häktet med sitt eget blod. Två veckor efter mordet kom det fram att de inblandade rasisterna var aktiva inom Nationell Ungdom, en nazistisk organisation. I den organisationen har några av de

häktade för mordet på fackföreningsmannen Björn Söderberg varit medlemmar och polisen misstänker också att samma organisation ligger bakom bilbomben mot journalistparet i Nacka.

Med anledning av de framkomna uppgifterna i medier och vittnenas samsämmighet i Skogås om att de misstänkta gärningsmännen var rasister är det naturligtvis inte konstigt att vi undrar om åklagare och södertörnspolisen försöker dölja de rasistiska motiven. Om så inte är fallet, är våra frågor till åklagare och södertörnspolisen: Varför tydliggör man inte att det är rasister som är inblandade i mordet?

Varför går både åklagare och södertörnspolisen ut i medier, innan utredningen är klar, och kommenterar att det inte går att se några rasistiska motiv?

Vi som organisationer är mycket tacksamma att länspolischefen Gunno Gunnmo har lyssnat på människorna i Skogås och bytt ut utredarna.

Gunnmo har förstått att mordet på Salih Uzel kommer att få principiell betydelse för hur medborgarna, inte bara i Skogås utan även i andra orter, kommer att reagera.

Gunnmo har också förstått att fallet är viktigt för den svenska demokratin och förtroendet för polisen och de rättsliga myndigheterna bland svenskar med utländsk bakgrund.

Det finns uppenbara samband mellan rasisternas handlingar och den rasistiska ideologin som de företräder. Ingen får någonsin försöka dölja att rasismen är en ideologi som förespråkar våld och krig som den högsta och mest förädlade politiska handlingen, samt att den egna rasen är den överlägsna och att denna ras kan ta sig rätten att underkua andra folk eller till och med döda dem. Alla meningsmotståndare till rasismen är att betrakta som fiender. Har inte rasisterna som utfört ovanstående dåd i själva verket verkställt vad de har lärt sig av sin ideologiska tro? Man måste vara mycket naiv för att inte inse detta. Att inte förstå eller acceptera faktum att det var rasistiska motiv bakom mordet är för oss likvärdigt med att inte vilja se rasismen.

Våra organisationer kommer inte att acceptera att de demokratiska myndigheterna och institutionerna hanterar rasismen och de rasistiska brotten på detta sätt.

Vi anser att åklagarens och södertörnspolisens uttalande om dessa rasistiska brott är ett allvarligt hot mot demokratin i Sverige. Åklagarens och polisens uttalanden får direkta konsekvenser för hur allmänheten ser på dessa brott

Salih Uzel, 19
dödad av knivhugg
i ryggen

Demokratiminister
Brita Lejon lägger
en blomma på
mordplatsen i
Skogås. Nu krävs
krafttag mot det
rasistiska våldet, skriver författarna

samt vad som blir acceptabel norm för rasistiska dåd.

Om mord utförda av rasister och deras organisationer inte erkänns som rasis-

tiska, hur hanteras då misshandel och trakasserier utförda av rasister?

Det är allas vår ansvar att se och förstå att morderna på Salih Uzel, John Hron,

Björn Söderberg och attentatet mot journalistparet i Nacka inte var fråga om slump eller tillfälligheter. Dessa dåd utfördes av personer med rasistisk ideologi. Deras motiv för att utföra de olika dåden hade sin grund i den rasistiska ideologin om att ta sig rätten att trakassera, hota eller till och med döda en meningsmotståndare.

Det är viktigt att vi alla tar vårt ansvar för att bekämpa rasismen och inte låter den få fotfäste i vårt land. Vi har alla ett stort ansvar att bygga en framtid med trygghet, kärlek, respekt och tolerans, där våra barn och barnbarn tillsammans kan leva och stödja varandra.

Politiker, myndigheter, organisationer, media, skola, polis och åklagare - alla har vi ett stort ansvar att bekämpa rasismen och det meningslösa våldet. Det är därför viktigt att vi erkänner och accepterar de rasistiska brotten som rasistiska.

Våldtäkt är inte kulturellt betingat

En 14-årig flicka utsätts för en brutal våldtäkt i Rissne. Förövarna är ett pojkgäng med utländsk bakgrund. I media skildrades brottet som en konflikt mellan svenskar och invandrare i den segregerade förorten. Men en våldshandling som denna har varken en viss nationalitet eller hudfärg.

Våldtäkt är ett avskryvt brott. Ingen får eller kan någonsin försöka rättfärdiga ett övergrepp som våldtäkt är. Men det går att skönja en farlig attityd i vårt samhälle. När brott begås av svenskar med utländsk bakgrund finns det en tendens till att den kriminella handlingen kopplas till etnisk bakgrund, kultur och religion. Brottslighet får inte

kopplas till någon etnisk bakgrund, än mindre kultur eller religion utan måste bedömas efter den skyldige brottsmannens handlande som enskild person. Vi måste alla ta vårt ansvar för att förhindra den typen av mytbildningar och fördomar.

Efter våldtäktsdådet i Rissne mottog våra organisationer brev, e-post och telefonsamtal från enskilda personer som var kritiska till att vi som organisationer inte tar vårt ansvar och gör något åt "invandrarynglen som bara begår brott och våldtar". Man anser att vi minsann inte var sena med att kritisera åklagare och svenskt polisväsende men att vi inte syns till när våldtäktsdåd eller andra kriminella handlingar utförs

av svenskar med utländsk bakgrund. Anklagelserna är först och främst grundlösa. Samma dag som dådet i Rissne blev känt gick flera av våra organisationers företrädare ut i media för att kommentera och ta avstånd från övergreppet. Samtidigt betonade vi också att det är viktigt att illdådet inte får kopplas till någon etnisk bakgrund, kultur eller religion. Den hänsynslöshet och brist på empati som är utmärkande för brott av det här slaget är inte ett "invandrarproblem" utan ett samhällsproblem. För Rinkeby, Fittja, Biskopsgården, Rissne eller någon av alla de andra segregerade orterna ligger inte i ett invandrarland. De ligger i Sverige.

Våra organisationer arbetar mycket medvetet och långsiktigt för att förhindra den negativa utvecklingen som vi ser i de segregerade områdena och bland ungdomar som befinner sig i riskzonen. Genom våra förbundstidningar, radiosändningar och seminarier tar vi upp och debatterar om fördomar och vårt eget ansvar för samhällsut-

vecklingen. Ingen av oss vill bidra till eller efterlämna ett samhälle bestående av motsättningar, ett urholkat rättsväsende och demokrati eller ett samhälle där människor beväpnar sig och tar lagen i egna händer. För att vårt samhälle inte skall utvecklas dithän måste vi alla ta vårt ansvar. Ansvaret måste tas i tid, det vill säga i detta nu.

För att diskutera de ovanstående frågorna vill vi här också passa på att bjuda in allmänheten till två viktiga paneldebatter som våra organisationer anordnar.

Den första paneldebatten har temat "Hur fördjupa demokratin i kampen mot rasismen". Paneldebatten kommer att äga rum den 21 februari kl 18.00. Platsen är ABF, Sveavägen 41, Brantingrummet. Bland annat kommer Britta Lejon (Demokratiminister), Gunno Gunnmo (Länspolismästare), Alice Petré (Programledare).

Den andra paneldebatten har temat "Våldtäkt är inte kulturellt betingat". Denna paneldebatt kommer att äga rum den 24 februari kl 18.00. Platsen är Hjulstaskolan. Här har vi bl a bjudit in Ulrika Messing (Ungdoms-och integrationsminister), Jerzy Sarnecki (forskare), rektorn för Hjulstaskolan.

Ahmet Önal,
Turkiska Ungdomsförbundet
Saied Tagavi,
Iranska Riksförbundet
Keya Izol,
Kurdiska Riksförbundet
Freddy Weitzel,
Chilenska Riksförbundet
Osman Özkanat,
Turkiska Riksförbundet
Panos Oulis,
Grekiska Riksförbundet

"Frihet kan inte beställas med våld"

Under sommar lovet-1999 åker **en familj till** Kurdistan(norra Irak) för att träffa släktingar och vänner. Glädjen, saknaden, längtan förvandlas till en familjetragedi genom att dottern tvingas att gifte sig med en släkting som hon inte vill acceptera. Hon dödades kallblodigt av en farbror där nere. När sedan lillesystemen återvänder till tryggheten i Sverige, avslöjas det hela. Fadern försvinner, farbröderna häktades.

Tragedier liknande detta har hänt bland det kurdiska flykting gruppen här i Sverige och fortsätter att växa. Detta är inte längre acceptabelt. Flickor, kvinnor får inte behandlas så här brutalt och omänskligt. Detta mordandet kan inte vara kultur eller tradition som ibland försvaras av några. Det här heter "MORD" och ingenting annat.

När vi kurder flyr undan tortyr, förföljelse och säger att vi vill bli behandlade som människor och kräver att andra ska ge oss friheter osv. men samtidigt vill några av oss mörda sina döttrar och fruar. Vi vill deklarerat att dessa mördare kan inte vara några av oss längre. Vi måste själva börja tänka på "frihetens" innebörd. Friheter kan inte bara vara den manliga köns privilegium. Den måste tillfalla alla individer lika som far, mor, dotter, svensk, utländskt eller vem som helst.

Vi måste börja acceptera att våra döttrar och söner själva får bestämma över sina liv och levnadssätt som kan vara annorlunda än det som vi önskar och lever i. De ska kunna gifta sig obehindrad med vem som helst när de själva vill och ingen ska hindra de eller döda de för det.

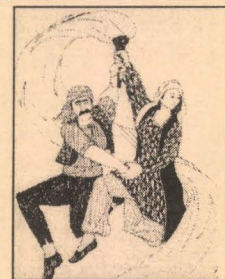
Vi undertecknade protesterar mot detta mordandet, tar avstånd från sådana beteenden och vill inte kalla det för varken "kultur eller tradition" och önskar att rättvisan här i Sverige behandlar ärendena under rubriken "brott" och ingenting annat. Brottlingar finns i alla möjliga samhällen, kurderna i majoritet har ingenting med detta att göra.

Vi väddar till alla föräldrar som kommer från vårt land Kurdistan att ta avstånd från detta och börja sluta med dessa dumheter. Försök vara "toleranta, förståndiga, kärleksfulla" mot era egna barn.

"Friheten finns hemma hos varje familj, den måste man vårda med "kärlek och tolerans", frihet kan inte beställas med våld", våld föder våld och ingenting annat"...

Den 7 januari 2000

Resid Battê, Husein Saidi, Sevin Izoli
Medlemmar i svensk-kurdiska föreningen i Uppsala

NEWROZ
Kurdiska nyårsdag
Sollnahallen
Fredag 24.03.00
kl. 19.30

Kulturminister Marita
Ulvskog talar

en rapport från EU kommun Borlänge i Sverige

Den lilla människans behov

Kurdisk koloni i Borlänge i ca 10 år.

Borlänge kommuns oficella inställning angående kurder.

1. Modersmålsundervisning på kurdiska?	ja
2. Kurdiska lärare?	ja
3. Har alla kurdiska rätt att läsa kurdiska?	ja
4. Finns kurdiska flaggan i skolan?	ja
5. Finns det böcker på kurdiska som undervisningsmaterial?	ja
6. Trycker skolverket böcker på kurdiska?	ja
7. Är kurdisk musik och dans tillåten i skolan?	ja
8. Finns det kurdiska böcker på biblioteket?	ja
9. Finns det kurdiska tidningar på biblioteket?	ja
10. Finns det kassetter och videoband på biblioteket?	ja
11. Är kurdiska föreningar tillåtna i Borlänge?	ja
12. Får föreningarna kommunalt föreningsbidrag?	ja
13. Får vuxna kurder som är analfabeter hjälp med undervisning för att lära sig läsa och skriva?	ja
14. Finns det kurder i de kommunala politiska nämnderna?	ja
15. Kan kurder utan problem fira sina högtider som Nesvroz, det kurdiska nyåret?	ja
16. Kan kurder tala sitt eget språk på offentliga platser?	ja
17. Kan de kurder som behöver hjälp med tolkning till kurdiska få det?	ja
18. Kan kurder få använda sina kurdiska symboler och flaggor i sina egna affärer?	ja
19. Kan kurder som är med i kurdiska föreningar och politiska partier få offentligt skydd?	ja
20. Räknas kurder som en folkgrupp bland många i Borlänge?	ja

Det finns ca 80 kurdiska familjer i Borlänge. En kurdisk koloni finns här sedan 10 år tillbaka.

Godmorgon Turkiet

Välkommen till

eu

en rapport från en kommun Mardin i Turkiet

Den lilla människans behov

Ca 5000 års kurdiska rötter i Mardin.

Mardin kommuns officiella inställning till kurder.

1. Modersmålsundervisning på kurdiska?	nej
2. Kurdiska lärare?	nej
3. Har alla kurdiska barn och elever rätt att läsa kurdiska?	nej
4. Finns den kurdiska flaggan i skolan?	nej
5. Finns det böcker på kurdiska som undervisningsmaterial?	nej
6. Trycker skolverket böcker på kurdiska?	nej
7. Är kurdiska dans och musik tillåten i skolan?	nej
8. Finns det kurdiska böcker i biblioteket?	nej
9. Finns det kurdiska tidningar i biblioteket?	nej
10. Finns det kassetter och videoband i biblioteket?	nej
11. Är kurdiska föreningar tillåtna i Mardin?	nej
12. Får vuxna kurder som är analfabeter hjälp att lära sig läsa och skriva?	nej
13. Får föreningar kommunala bidrag?	nej
14. Finns det kurdiska kommunpolitiker?	Ja, men de måste erkänna sig som turkar inte kurder.
15. Kan kurder fira sina högtidsdagar som Newroz, det kurdiska nyåret utan problem?	nej
16. Kan kurder tala kurdiska på offentliga platser?	nej
17. Kan de kurder som behöver hjälp med tolkning till kurdiska få det?	nej
18. Kan kurder få använda sina egna symboler och flaggor i sina affärer?	nej
19. Kan kurder som är med i kurdiska föreningar och politiska partier på offentligt skydd?	nej
20. Är kurder räknade som en folkgrupp bland många i Mardin?	nej

Kurder har enligt historiker och arkeologer funnits i Mardin i ca 5000 ar. Ca 80% är kurder i Mardin, övriga är syrianer, arabar, judar, armenier och turkisk militär och polis.

20 miljoner kurder har inte rätt att få studera sitt språk i Turkiet

Kurdiska Kulturstiftelsen samlar in pengar för att ge lärarkandidater från Turkiet och Syrien chansen att studera kurdiska vid Uppsala universitet

Ge ditt stöd!

*Kurdiska
Kulturstiftelsen
i Stockholm*

*I samarbete med
ABF
och
Kurdiska
Riksförbundet*

Hjälp oss utveckla det kurdiska kulturarvet

I dagens Turkiet är det förenat med stora svårigheter att studera kurdiska. Men Turkiet strävar efter medlemskap i EU och det kurdiska språkets ställning i landet kommer att stärkas och därför vill vi redan nu utbilda morgondagens lärare i kurdiska Turkiet.

Under våren 1999 studerade tre unga kvinnor och fem unga män från Turkiet en 20 poängskurs i kurdiska på Afro-asiatiska på Afro-asiatiska institutet vid Uppsala universitet. Det är nu tillbaka i Turkiet där de verkar för att förmedla kunskap och information om det kurdiska språket och elevdemokrati.

Kurdiska Kulturstiftelsen i Stockholm startar nu en insamling för att få medel till utbildningskostnader och stipendier för ytterligare nio studenter från Turkiet och en från Syrien för att studera kurdiska vid Uppsala universitet. Vårt mål är att fortbilda tio lärarkandidater per år i det kurdiska språket.

Men utan din hjälp går det inte! Vi är beroende av ditt bidrag. Med ditt stöd kan en av Mellanösterns äldsta folkgrupp få möjlighet att utveckla sitt språk och kulturarv.

Ditt stöd är värdefullt!

Postgiro 902500-8

ئۆكتافيو پاز گوتەنى: شىعر بە گۆئ دەبىستىرى، بەلام بە عەقل دەبىزى، نەك بە چاۋ.
 برام: فەرھاد، بە راشكاۋى پىت دەلئىم، پاشاى شىعەرت پووتوقووت بوو، من لىت دەبوورم، ئەگەر بە گىلم تىبەگەى، تىكايە تۆيش لە شوخىيەكانم ببوورە.
 1999. 09. 12

سەرچاۋە و پەراۋىز
 ۱ شىعەرى ياسىن عەدنانە، بە دەستكارىيەكى كەمەۋە كر دوومە بە كوردى.
 ۲ المرأيا المحدبە د. عبدالعزیز حمودە عالم المعرفە ۱۹۹۸ الكويت.
 ۳ تجربہ الفناء فى الحق میثم الجنابى ص ۱۰۵ المدى عدد ۲۱ دمشق.
 ۴ الحياه ص ۱۷ ۱۸ - ۹ - ۱۹۹۹ لندن.
 ۵ متووی: ھۆگرى.
 ۶ خەرمانە ژ ۲ ل ۴۵ سوئد ۱۹۹۱
 ۷ رحمن: لەسەر كىشى چلكن و تووكن.
 8 ETT ÅTTIO TAL EN POESIANTOLOGI 1979_ 1989 GÖRAN GREIDER & MADELEINE GRIVE Tago förlag 1990 Stockholm.
 ۹ الشعر و نهايات القرن اوكتافيو باث ترجمه ممدوح عدوان دار المدى ۱۹۹۸ دمشق.

دەخوینریتەو، گوايە ئەمەيش شىعەرى نوێیە، پىویستە ئەو بەلئىم، ئەم جۆرە گەمەيش نە شىعەرە و نە نوێیە.
 چى وای كر دووہ فلان نووسىن شىعەر بئى؟ ئەمە گرنگترین پرسە كە دەبئى رەخنەگر وەلامى بداتەوہ.
 نەزىمى نالى مىسلى ئاو و ئاۋىنە رەنگى نىيە
 دوو رووہ بۇ سەبرى خاطر يەك خەفى و يەك ئاشكار.
 ئۆكتافىق پازىش ھەر ھەمان شت دەلئى: (ئەوہى كە لە وشە دروستدەكرئ و ھاوزەمان ھەولئى نىشاندان و شارندنەوہى بابەتئىك دەدا، شىعەرە،) (۹)
 ئەوہ شىعەر نىيە كە لە مەتەل دەچئ، نە ماناى ھەيە، نە كىش، نە دىزىكىت لە بىر دەمىنى، نە مۇسقىاى وشەكانى دەتھەژىنى، ئاخەر لە شىعەردا مۇسقىاى وشەكان گەلئى جار لە ماناى وشەكان گرنگترە. شىعەر ئەوہيە لەو دىبو ماناى وشەكانەوہ خۆى ھەشارداوہ، ئەوہى كە شمشىرى وەرگىران نەك نايكوژئ، ناتوانئ برىندارىشى بكا:
 كاتى ئەوہ ھاتووہ بلئىم: پئىشتەر شىعەرى فەرھاد پىربالم خۆئندۆتەوہ، بەلام نە لە سپىايەكان و نە لە رەشايەكاندا چاۋى عەقلم شىعەرى نەبىنى، ئاخەر

بە: (ى)، بە جۆرىكى و نووسىۋىتى، نە عەرەب وای دەبىژن نە ئىنگلىز! لە برى شەرەب یش، شەرەب و (ل/۴۷) لە جىي براندئ یش براندئ (ل/۵۵) نووسىۋە، بەوہدا بە (پ)ى ھىندە قسەلەو نووسىۋىنى، خۆئنەر بىرى بۇ ئەوہ دەچئ زىاد لە پئوىست خەست بن.
 (ھەموو رىيەك دەچىتەوہ سەر بانە، ل/۶۱) فەرھاد كە جىگۆرىكى بە وشەكانى ئەو گوتەيە كر دووہ و بە ۳۶ شىۋەى دىكە نووسىۋىتەوہ، دەيەوئ شىۋاندنى ئەو رستەيەمان بە شىعەر بە سەردا ساغبكاتەوہ، ئەوئ ئەم خۆى پئوہ ماندوو كر دووہ، كۆمپىوتەر بە ئاسانى دەيكا. فەرھاد لەم كتیبەيدا كە ھەلئى چاپم تىدا بەدینەكرد، گەلئى جار بە ھۆشيارىيەوہ و راستەوخو، ھەندئ جار یش لە ئاگاىيەوہ بىرئىزى بە خۆئنەر كر دووہ، بەلام لوئكەى سووكايەتى بە خۆئنەر كرنەكەى ئەو كاتەيە كە دوو لاپەرە بۇ جىگۆرىكىكرن بە وشەكانى (ھەموو رىيەك دەچىتەوہ سەر بانە)، تەرخاندەكا. راستە شىعەر يارىكرنە بە وشە، بەلام گەمەيەكى ئەفسووناۋىيە، نەك بىتام. ھەندئ جار یش ھاتووہ پارچە نووسىنىكى رەشكردۆتەوہ و تەنبا ھەندئ وشەى

كۆرىكى شىعەر خۆئندەوہ لە لايەن د . عەبدووللا پەشىۋى شاعىر لە لىنشۆپىنگ

رۆژى ۲/۱۸/۲۰۰۰، شاعىرى مەزنى كورد، د. عەبدووللا پەشىۋى سەردانى فیدراسیۆنى كرد. لە كۆبوونەوہيەكدا كە كۆمیتەى كارگىر بەم بۆنەيەوہ پىكى ھىنابوو، سەرۆكى فیدراسیۆن بەخىر ھاتنى بەرئىزىانى كرد و بە كورتى لەسەر مێژوو و ستروكتورى فیدراسیۆن دوا. پەشىۋى خۆشحالى خۆى لە دەزگا و كار و خەباتى فیدراسیۆن دەربەرى و لەسەر زمان و شىعەرى كوردى دوا و وەلامى پرسىارى بەشدارانى داىوہ.

لەسەر داۋاى كۆمەلەى كوردى لىنشۆپىنگ و كۆمەلەى كەمئەندامانى لىنشۆپىنگ، رۆژى ۲/۱۹/۲۰۰۰ فیدراسیۆن كۆرىكى شىعەر و گفتوگۆى بۇ شاعىر كورد د. عەبدووللا پەشىۋى لە شارى لىنشۆپىنگ پىكھىنا. ژمارە كوردىكى زۆر لە لىنشۆپىنگ و شارەكانى دەرووبەرى بەشدارى ئەو كۆرەمیان كرد.

و له ناکاو سهره‌لنادا. شيعری نویش
رئيسای تايبه‌تی خوئی هه‌یه، نه‌گه‌رنا
هه‌رچی نووسینی نوئییه ده‌که‌وته خانەى
شيعره‌وه. من له‌گه‌ل نه‌و بۆچوونه‌دام که
(نازادترین جوړی داهيئنان زورترین
کوټ و پيوه‌ندی گه‌ره‌که.) (٣)

به‌لای هایدگه‌ره‌وه ده‌قنیک يان چه‌ند
ده‌قنیکى دیرين هه‌وینی هه‌موو ده‌قنیکى
نوئییه و شاعیر هه‌ميشه خه‌ریکی
پروخاندنی دیواری ده‌قه دیرینه‌کانه، تا
به‌به‌رده چاکه‌کانی خانووی نه‌و ده‌قه
دیرینه‌نه، ده‌قنیکى نوئى بنيات بنی.
عه‌بدولوه‌هاب به‌ياتی له‌ دوا دیمانە‌دا
ده‌لتی: (له‌ نه‌زموونی دوور و دريژی
شيعرییمه‌وه، نه‌وه فیر بووم شيعر
گرنگه نه‌ک شيوه‌ی نه‌ده‌بی. شاعیری
راسته‌قینه ده‌توانی به‌هه‌موو
شيوه‌یه‌ک: ستوونی، کيشی په‌نجه و
په‌خشان گوزارشت له‌ خودی خوئی
بکات. گرنگ نه‌وه‌یه شاعیر شيعریکی
مه‌زن بنووسی به‌ چاوپوشین له‌ شيوه‌ی
نووسین.) (٤)

فه‌ره‌اد پیريال هینده نه‌ترسانه
ده‌نووسی، من پر به‌ دل ئیره‌یی پی
ده‌به‌م. نازانم چون ده‌ویرئ هیندی
نووسین به‌ ناوی شيعره‌وه بلاویکاته‌وه!
فه‌ره‌اد له‌ ل ١ ی سپیاییه‌کانی ناو...دا
ده‌نووسی: (زۆر نووسه‌ری دیکه هه‌ن،
وه‌ک من هه‌ست ده‌که‌ن که تايبه‌تن به‌لام
خالئى له‌ یه‌کچووی نیوان نه‌وان و من
ته‌نیا نه‌م هه‌ستکردنه‌یه و به‌س.) يان
ده‌لتی: (لاساى من مه‌که‌نه‌وه... من
خاوه‌نی بينینی شه‌خسى، شيوازی
تايبه‌ت و ده‌نگی تاکره‌وه‌م.)

له‌وه ده‌چی خالئى هاوبه‌شى زۆربه‌ی
شاعیران، به‌ شيعری خووه نازین بی،
فه‌ره‌اد له‌م ريسایه‌پیش لا ده‌دات و
تايبه‌تمه‌ندی خوئی ده‌پاریزی، کاتی
نوێکردنه‌وه و زیده‌پوویی له‌و بواره‌یشدا
ده‌کا.

فه‌ره‌اد ده‌نووسی: (هه‌ر که‌سه‌نى
متووی (ه) به‌ره‌می من نه‌بی گیلنیکى

ته‌واوه و هيج ناگای له‌ دنيا نييه.ل٢١)
به‌وه‌دا من هینده هۆگه‌رى
نووسینه‌کانیم، نه‌ک هه‌ر به‌ په‌رۆشه‌وه
ده‌یانخوینم هه‌وه به‌لکو
هه‌لشيانده‌سه‌نگینم، تروسکه‌یه ئومید
شکده‌به‌م، که‌سه له‌ له‌شکری له
ژماره‌نه‌هاتووی گیله‌کان دوور بم.
فه‌ره‌اد به‌م بۆچوونه‌ی نه‌رکینى دژواری
له‌ کوټ کوردینه‌وه، ئیسدی بۆ
تاقیکردنه‌وه‌ی ئاستی زیره‌کیی لای که‌م
هه‌ر کوردی، تاقه‌ یه‌ک پێوانه به‌سه:
فه‌ره‌اد پێ باش بوو، زیره‌کی،
نه‌گه‌رنا گه‌مژه‌ی.

فه‌ره‌اد نه‌مانه به‌ شيعری نوئى ده‌زانئ:
(پاشتیلانە‌ی پاشگه‌زبوونه‌وه‌ی پاشا
پاشه‌ل پیسه‌کان.ل١١)
(ته‌قاندنه‌وه‌ی تریقانه‌وه‌ی توانا
تینگه‌یشتووه تینووه‌کانی ته‌نیاى. ل٦١)
(زریان زیپکه‌ی زاری زه‌ماوه‌ندی زیقنى
زه‌مانی تیدا ده‌زئ. ل٦٢)

نه‌مه‌ی فه‌ره‌اد به‌ نوێکردنه‌وه‌ی تیده‌گا،
هینده کوټه ده‌که‌وینته خانەى
فۆلکلۆره‌وه. با هه‌ندئ نمونه به‌هیننه‌وه:
به‌شه‌ر به‌ شه‌ریه شه‌رده‌کا.
چوومه چه‌می چه‌قان چه‌قال چه‌لتووکى
ده‌ته‌قان.

یان: یا محول الاحوال، حول حالنا الی
احسن حال.

نووسه‌ری نه‌م دیرانه‌یش بیست سال
له‌مه‌وبه‌ر رۆژئ له‌ سلیمانی به‌ فوئاد
قه‌رده‌اخى و خه‌بات عارفی گوت: ئیدی
شيعری وا ده‌نووسم، پاشبه‌نده‌که‌ی له
پیشه‌وه بی، وه‌ک: قادری قه‌له‌نده‌ر،
قه‌ناعه‌ت بکه به‌ قه‌له‌مبیر قه‌برغه‌مان
ده‌قوینن. له‌ (باسی خوڤه‌تاو بۆ
شه‌مشه‌مه‌کویره‌ ناکه‌م) (٦) دا نو سال
له‌مه‌وبه‌ر نووسیومه: (حه‌کیمی برای
حیکمه‌ت وه‌ک حاکمی حوکمه‌ت بی
مه‌حکه‌مه حوکمی داوم.)

(عه‌تای برای عه‌تئ عه‌سه‌بی ئیعتیباتی
عه‌تی کردووم)، خه‌ریکی وه‌لامدانه‌وه‌یم.
حه‌وت سال له‌مه‌و به‌ر نه‌مه‌م له‌ به‌رسقى

خوینه‌ریکی زمانشیرینی دیرینی
خۆمدا گوت، که لئی پرسیم: خه‌ریکی
چیت؟ حالئى حازریش نیازی نووسینی
ساتیریکى تازم هه‌یه که دوور نییه
وه‌ها ده‌ستپیتکا: (خوا ره‌حم به
خواره‌حمی ره‌حمیماغا بکا، ئای که
له‌گه‌ل ره‌حمه‌خانی ره‌حمانه‌فه‌نیدا
ره‌حمن (٧) بوو.)
فه‌ره‌اد ده‌نووسی:

(کچی کافرۆش به‌ خوئی و کلنجه و
که‌مه‌ره‌به‌ندی که‌ژاوه ئاسای خوئییه‌وه.
ل١٧)
* (خوئی) یه‌که‌م زیده‌یه.
* کلنجه نییه، (کولۆنجه) یه، که له‌سه‌ر
سوخمه‌وه له‌به‌رده‌کری.

* که‌مه‌ره‌به‌ند: پش‌تینه
وکه‌ژاوه‌یش: (ژوور) یکه له‌سه‌ر پشتی
ولاخ.

ماگنوس کارلبرینگ ده‌لتی:
شه‌یتان له‌ ئامیزی نیشانه‌ی پرسیاردا
به‌رچای ده‌خوا. (٨)
نه‌م رسته‌یه‌م وه‌ک وینه‌یه‌کی شيعریی
سوریالی پی جوانه، به‌لام هه‌رچه‌ند
ده‌که‌م نازانم چون پشتین له‌ که‌ژاوه
ده‌چی!
فه‌ره‌اد ده‌نووسی:

خوت فرئ بده‌پته ژیر شه‌مه‌نده‌فه‌ریکی
ناو تووله‌بانە‌ی ستۆکهۆلم. ل٢٩

* تووله‌بانە نییه، تونیل بانە‌یه: -tun-
nelbana.
* tunnel: ریتی ژیر زه‌وییه، bana:
لیره‌دا هیلئى ئاسنینه.
* tunnelbana: (شه‌مه‌نده‌فه‌ری) ژیر
زه‌وییه، واتا: underground یان: .
metro

* شه‌مه‌نده‌فه‌ر له‌ رسته‌که‌ی فه‌ره‌اد دا
یه‌که‌م: هه‌له‌یه، چونکه نه‌وی به‌سه‌ر
زه‌ویدا ده‌روا شه‌مه‌نده‌فه‌ره نه‌ک نه‌وی
ژیر زه‌وی. دووه‌م: زیده‌یه.

فه‌ره‌اد له‌ سئ شوینی جیاوازا: ل٤٣،
٥٢، ٧١ له‌ بری پیتسی کۆلا ده‌نووسی:
بیپسی کۆلا، واتا (پ) یه‌که‌می
کردووه به: (ب) و (ئ) که‌شى کردووه

و : ئیمه ده مانه وئ له چوارچیوهی حکومتی گورجستاندا په یوه نډیبه کولتوریمان له گهډل فیدراسیونی کۆمه له کوردستانیه کانداهه دامه زینین. ههروهک ده زانن وه زیری کولتوری گورجستان Nino Ko-bakhidze له گهډل ئیمه یه. فیدراسیون ده توانیت کتیبی کوردی له گورجستان چاپ بکات. ئیمه داوا له فیدراسیون ده که یهین که هاوینی ئه مسال گروپینکی ۱۵ که سی بنیریت سهردان کورده کان گورجستان بکهن و له سهه مه سه له ی کولتوری قسه یان بۆ بکهن و باری کورد و به تایبه تی کۆمه لگای کوردی سویدیان بۆ بکهن.

پ : ئیوه لهو سهردانه تاندا بۆ سوید ، هه لومه رچی کوردی سویدتان چۆن که وته بهرچاوه ؟

و : ئیمه زور خوشحالی که کورد له سوید وهک ده زگای ده ولت خه بات ده که ن. پیکوپینکن و فیدراسیونی کۆمه له کوردستانیه کان وهک سه فاره تی کوردستان ته ماشا ئه کریت و پله و پایه ی خوی هه یه. گوڤار، پوژنامه ، رادیو و ته له فیزیونی کوردی له سوید هه یه. ئه وانه هه موویان جینگه ی خوشحالی ئیمه ن و ئه وه ده سه لپن ، که کورد ده توانیت خوی ریک بخت و خه باتی نه ته وایه تی و کولتوری به روپیشه وه به ریت. ئه وهش که وهک دیارده یه کی نیکه تیف که وته بهرچاوم ، کیشی بنه ماله کانی کورده له سوید و ته لاق و جیا بونه وه یانه ، که له لای ئیمه کورده کانی گورجستان به کاریکی خراب داده نیریت و له وئ ئه و دابه نیه.

شاعر و شوخی

حەسەن عەبدولجەبار

نهک فیکر، هه ر بۆیه گوتن پنیوانه ی شاعیریتیه نهک بیرکردنه وه.

وهک چۆن ئه وه کیش یان سه روا نییه که شاعر ده خولقیتن، هه روایش شاعر به فه رامۆشکردنی کیش یان سه روا یان هه ردووکیان له دایک نابن، هه ر بۆیه زۆربه ی ئه و په خشانانه ی به ناوی شاعیره وه بلاوده کړینه وه شاعیریان تیدا نییه. راسته شاعیری سه رنچراکیش له شتیه ی نویدا خوی ده نوینن، به لام مه رج نییه هه موو شتیه ده برینتیکی نوئ، شاعیر به رهه م بهینن. وهک چۆن ئه وه شتیاوی ده برینه کاری ئه ده بی له نووسینی دیکه جیا ده کاته وه، هه ر شتیاوی ده برینیش شاعر له کاری دیکه ی ئه ده بی جیا ده کاته وه.

فرای ده لئ: (شاعیری نویش وهک مندا، چاوی به رووی جیهانیکدا هه لدینی که پیش له دایکبوونی هه بووه.) (۲) بۆیه کاریکی ئاساییه که خوینهر شاعیری نوئ له بهر پوژشانی خه سه له ته کانی شاعیری دیریندا هه لده سه نگیتن و به شاعیری کونی به راورد ده کات و لایه نه جوانه کانی ده قه دیرینه کان ده کاته پنیوانه که واته شاعیر له سه رفه وه ده ست پنی ناکا، به ردیکی نوئ ده خاته سه ر دیواری شاعر، گولتیکی نوئ له گولزاری شاعیردا ده گه شینیته وه، هه ر بۆیه ش به شۆرپوونه وه به ناخی ده قدا، بی گویدانه میژووی له دایکبوونی، شیکردنه وه ی به رهه می ئه ده بی کاریکی ناته واو ده رده چن.

شاعیریش وهک مندا له خواهنی دایک و باوکی خۆیه تی، دیرۆکیکی دیرژی هه یه

ئهم نووسینه دوا ی ژانی خویندنه وه ی دوا (کۆمه له شاعیری) فه ره اد پیریال: (سپاییه کانی ناو ره ش، ره شاییه کانی ناو سپی) له دایکبوو.

شاعیریکی زمانلووسی به سالچوو هۆنراوه ی قه لبی ده نووسی به خه لات و پایه پاداشتیان دایه وه، شاعیریکی که مته مه نی قسه له روو هۆنراوه ی جوانی ده نووسی بۆسه یه کیان بۆ نایه وه. (۱)

تاهه زوویی بۆ رابردوی خاوین و ساکار: nostalgia سه راپای ولاتی نووسین و بیرکردنه وه ی داگیرکردوم. جاران هه موو شتی ئاسان بوو، ئه وی دژی رژی م بوایه، شۆرشگیتر بوو، ئه وی کلکی له گه ل داگیرکه ر گرتیدا یه، ناپاک بوو، ئه وی مانا و کیش و سه روا ی هه بوایه، شاعر بوو.

به راست شاعر چییه؟ له بهرچی به ده قنیک ده گوترت شاعر و به یه کیکی دیکه نا؟ ئه وه چییه شاعر له نووسینی تر جیا ده کاته وه؟ ئایا ئه گه ر پاشای شاعر رووتوقووت بوو، ته نیا به هه ندئ وشه و شتیه و ده بریننی نامۆ پوشته ده بیته وه؟

شاعر ده برینتیکی ساکاره، ئه وی له ئاخواتنی ئاسایی جیای ده کاته وه، ته نیا ده ستتیه وهردانیکی ئه فسووناوییه له زمانه که ی. وشه ی شاعیری و ناشاعیری بوونیان نییه، ئه وه دیره شاعیره که یه، بریارده دا فلان وشه شاعیرییه یان نا. هاوسمان گوته نی: شاعر ئه و شته نییه که ده گوترت، شتیاوی گوتنی شته که یه. به لای جان کۆهین یشه وه: شاعیر وشه داده هینن

رېحان تهلۆيان بهرپرسيارى ژنانى نيونه ته وهىي گورجستان

ئاماده كردنى حاجى كاردۆخى

گورجستانىش بۇ خۇى له بوارى ئابوريدا لاوازه و به باشى ناتوانيت بواره ئابوريبه كان هلسورپنيت ، به لام له باره كۆمه لايه تيبه وه ده بى بلّيم مه سه له ئابورى كارى كر دووه ته سهر بارى كۆمه لايه تى كورده كانىش. كورده كان ناسنامه ئى خۇيان هه يه ، به لام ناتوانن به شيوه پىنويست و وهك خۇيان ده يانه وپت ، خه باتى كۆمه لايه تى بكن. له لايه كى تره وه شهر له گه ل گروپى (ئابخازيا) گوشارىكى زورى كۆمه لايه تى و ئابورى خستووته سهر حكومت و دانىشتوانى ولاتى گورجستان.

پ : وهك ئيمه ئاگادارين ، حكومه تى ئيوه په يوه ندىيه كى پتهوى هه يه له گه ل حكومه تى توركي ، ئايا ديدارى ئيوه نوپنه رانى بلن دپايه ي حكومه تى گورجستان ، له فيدراسيؤنى كۆمه له كورده ستان بيه كان له سويد ، زيان به و په يوه ندىيه ناگه يه نيت ؟

و : من وهك خۆم جيگه ئايبه تيم هه يه له حكومه تى گورجستاندا و ههروه ها سه رۆك كۆمارى گورجستان ئيدوارد شيفارد نازى مرؤفنىكى ديموكراته و ئيمه وهك حكومت به مافى خۆمانى ده زانين كسه په يوه ندىي بكه ين به هه رلايه نيكه وه كه خۆمان ئه مانه وپت و په يوه ندىي ئيمه ش له سه ر حيسابى هيج لايه نيك نيه و زيان به لايه نيكى تر ناگه يه نيت و ئه و په يوه ندىيه ش زيان به په يوه ندىي نيوان ئيمه و تورك ناگه يه نيت.

پ : ئيوه ده تانه وئى چ شيوه

پ : نه توانن سه به اهرت به خه باتى كولتورى كورده كانى گورجستان بلووين بۇ خوينه رانى به ربانگ ؟

و : خه باتى كورده كانى گورجستان پتر له بواره كانى فه ره نكي و هونه ريديايه . بۇ وینه تىپى فولكلورى كوردىي و تىپى شانۆگه رى كورديمان هه يه . په رتوك به زمانى كوردى

بلادوه كه يه وه ، تىپى هه لپه ركىي كورديمان هه يه و پيشانگاي وینه و كه له پوورى كوردىي داده نيتن. ده مانه وئى ئينستيتيوتى كوردىي دابمه زرينن.

پ : كورده كانى گورجستان له بوارى ئابورى و كۆمه لايه تيدا له چ هه لومه رچيكا ده زين ؟

و : دواى تىكچوونى ده وله تى يه كى تىي سؤقيه ت ، بارى ئابورى كورده كانى گورجستان تا راده يه كى زور دابه زى. ئه ويش ده گه رپته وه بۇ ئه وه ي كه ده وله تى ناوه ندىي روسيا يارمه تى خۇى برپوه. ده وله تى

رؤزى ۱۲/۱۲/۱۹۹۹ ليژنه يه كى كوردى - گورجى به سه ردان هاتنه سويد و سه ردانى فيدراسيؤن شيان كرد. ئه و ليژنه يه كه له ۱۲ كاربه ده ستى بالاي حكومت به سه رۆكايه تى Nino Kobakhidze وه زيرى كولتورى حكومه تى گورجستان پىكه اتبوو. به شدارىي كۆبوونه وه يه كيان كرد ، كه كۆمىته ي كارگىرى فيدراسيؤن به بۆنه ي هاتنى ئه وانه وه بۇ فيدراسيؤن پىكه يينا. به ربانگ به م بۆنه يه وه وتوؤزىكى كورتى له گه ل رېحان تهلۆيان بهرپرسيارى ژنانى نيونه ته وه يي گورجستان بۇ خوينه رانى پىك هينا. ئه مه ش ده قى چاوپىكه وپنه كه يه .

رېحان تهلۆيان ئه ندامى بنه ماله يه كى كوردىكى باكوورى كورده ستانه ، كه بنه ماله كه ي له سه رده مى كوشتارى ئه رمه نيه كان له باكوورى كورده ستانه وه ، چووته گورجستان و له ته بليس جيگير بوون و رېحان له وئى له دايك بووه و خويندنى بالاي ته و او كر دووه و ئه مرق بهرپرسيارى ژنانى نيونه ته وه يي گورجستانه و وهك ئه ندامى ليژهى حكومه تى گورجستان سه ردانى سويدى كرد.

پ : ژماره ي كورد چهنده كه له گورجستان ده زين و پتر له چ شارپك كۆبوونه ته وه ؟

و : ژماره ي كورده كانى گورجستان ۳۶ هه زار كه سه و زوربه يان له ته بلىسى پايه ته ختى گورجستانن.

پیرۆزبایی یوبیلی ۸۰ ساله‌ی شاعیری کورد ئه‌حمەد دلزار

دهسته‌ی نوسهرانی گۆڤاری به‌ربانگ، یوبیلی ۸۰ ساله‌ی شاعیر و تیکۆشه‌ری کۆلنه‌ده‌ری کوردمان ئه‌حمەد دلزار پیرۆز ده‌کات.

ئه‌م سال، له هه‌شتمی مانگی یه‌که‌مدا، مامۆستا ئه‌حمەد دلزار مۆمی ۸۰ ساله‌ی ته‌مه‌نی خۆی کۆژانده‌وه. دلزاری شاعیر له ۱۹۲۰/۱/۸ له شاری کۆیه له دایک بووه، له چله‌کانه‌وه هاتووته پیزی خه‌باتی پرزگاریخوازی و مه‌یدانی نوسین و

بلاوکردنه‌وه. به ده‌یان شیعرێ ناسک و شوێرگیتری بلاوکردوه‌وه و چه‌ندین دیوانه شیعرێ له چاپ داون. جگه له سێ به‌رگ له بیره‌وه‌رییه‌کانی، که له ولاتانی سوید، سوریا و کوردستان بلاوی کردونه‌ته‌وه، خاوه‌ن بیریکی تیژ و وه‌رگیتریکی ده‌ست ره‌نگینه و زۆر زانایانه چوارینه‌کانی بابا تاهیری هه‌مه‌دانی له زاراوه‌ی لورپیه‌وه به زاراوه‌ی سۆرانی نوسیوه‌ته‌وه. دلزاری شاعیر تیکۆشه‌ریکی دیرینه له پیزی بزاقی پرزگاریخوازی گه‌لی کوردستاندا، به ده‌یان جار له لایه‌ن ده‌سه‌لاتدارانی عیراقه‌وه زیندانی کراوه یان راوهراره‌وه و له سالی ۱۹۶۲وه هه‌تا هه‌شتاکانی سه‌ده‌ی رابوردوو پێشمه‌رگه‌یه‌کی دلسۆزی ریگی کوردایه‌تی و چه‌پ بووه. هه‌رچه‌نده دلزار ته‌مه‌نی گه‌یشته‌وه‌ته هه‌شتا سال، به‌لام تا ئیستاش قه‌له‌مه به‌برشته‌که‌ی له کار دایه.

کوردۆ باکسی خه‌لاتی پالمه‌ی پێبه‌خسرا

کوردۆ باکسی سه‌رنوسه‌ری گۆڤاری سویدی زمانی ره‌ش و سپی خه‌لاتی پالمه‌ی پێبه‌خسرا. کوردۆ ئه‌ندامی بنه‌ماله‌ی لوتفی باکسی تیکۆشه‌ر و برای نالین باکسی ئه‌ندامی په‌رله‌مانی سویده. سالی ۱۹۶۵ له شاری باتمان له باکووری کوردستان له دایک بووه. سالی ۱۹۸۰ که ته‌مه‌نی ۱۵ سال بوو، له‌گه‌ل بنه‌ماله‌که‌ی به‌ناچاری تورکیای به‌جیه‌شتوووه و له سوید نیشته‌تسه‌جی بووه. به‌شی رۆژنامه‌گه‌ری له زانکۆی سنۆکھۆلم خۆیندوووه. له سالی ۱۹۸۷وه

گۆڤاری ره‌ش و سپی ده‌رده‌کات و ئه‌مسال به بۆنه‌ی خه‌باتی شینگیرانه‌ی دژی ره‌گه‌زه‌رستی له‌گه‌ل چه‌ند که‌سیکی تردا خه‌لاتی پالمه‌ی پێبه‌خسرا، که بریتی بوو له په‌نجا هه‌زار کرۆن. ده‌سته‌ی نوسه‌رانی به‌ربانگ پر به‌دل پیرۆزبایی له کوردۆ باکسی و بنه‌ماله‌که‌ی و کوردی دانیشتووی سوید ده‌کات.

چه‌ند وته‌یه‌گیش بۆ منداڵانی کورد له ده‌ره‌وه‌ی ولات

مندا له نازیزه‌کان ... جگه‌رگۆشه ئاواره‌کانی کورده‌واری! ئه‌ی ئه‌وانه‌ی هه‌ر له ته‌مه‌نیکی زۆر زوووه‌وه به‌هۆی نه‌بوونی ئازادی و ژیانی سه‌ره‌به‌ست، به‌هۆی ژیرپینانی مافی مرۆف له خاکی باب و باپیرانی خۆتان دوور که‌وتوووه‌ته‌وه، هه‌وای فینکی کوردستان هه‌لنا‌مژن، چیژ و خۆشی نایین له به‌روبومی خاکی کوردستانی به پیت و به‌ره‌کەت، له‌گه‌ل هاوڕێ هاو‌ز‌مان و هاو‌نیشتمان‌ه‌که‌ی خۆتاندا پنه‌که‌وه ناخوین، له شه‌قام و کۆلان و باخچه و گۆره‌پانه‌کانی یاریکردنی ولاتی ئاواره‌ییدا به زمانی کوردی نادوین.

ئا له‌وجۆره ژیانه‌ی ئیوه‌دا ئیمه‌ی (گه‌وره)، که ئه‌مسرو ئه‌رکیکی (گه‌وره) مان له‌سه‌ر شانه، بۆ ئه‌وه‌ی زمانی گه‌له‌که‌ی خۆمان بزانی و له‌گه‌ل هاوڕێ کورده‌کانتاندا ئاخواتنی پێکه‌ن و نامه‌ی پێبنوسن بۆ که‌سوکاران له ولاتی خۆمان، نامیلکه و کتیبی منداڵانی پێبخویننه‌وه، پێویسته له‌سه‌رمان هه‌موو که‌ره‌سه‌یه‌کتان بۆ دابین بکه‌ین بۆ ئه‌وه‌ی زمانی خۆمان له پال ئه‌و زمانه سه‌ره‌کییه‌ی له‌م ولاته‌دا به‌کار دیت، چاکتر فیری ببن و له‌بیرتان نه‌چیته‌وه، بۆ ئه‌وه‌ی کولتوری گه‌له‌که‌مانی پێبخویننه‌وه، داوا له دایک و باوک و که‌سوکاران بکه‌ن یارمه‌تیتان بده‌ن بۆ ئه‌و مه‌به‌سته.

خوناو خۆشناو

مامۆستای قوتابخانه

۱۹۹۹/۱۲/۲۸

نامه‌ی‌کی گراوه بۆ دایکان و باوکان و مندالان له دهره‌وه‌ی وڵات

دایکان و باوکانی به‌پێز و خۆشه‌ویستا

پاش پێز و سلاو ...

به‌م ئه‌ركه‌ش مانای پێگه‌یاندنی
نه‌وه‌یه‌کی بێ که موکورتیه‌ له‌ پرووی
زانست و زمان و کولتور و ناسنامه‌ی
نه‌ته‌وايه‌تیوه.

به‌پێزان...

به‌هۆی کارکردنم بۆ ماوه‌ی شه‌ش
سال له‌ قوتابخانه‌ سویدییه‌کاندا له
شاری ئیستهرۆس وه‌ک مامۆستا، زۆر
جار ئه‌بیسستم که مندالانی کورد به
کوردی قسه‌ ناکه‌ن و له‌ هه‌مان کاتیشدا
ده‌لێن کوردين ، ئه‌م جۆره‌ دیارده‌یه
وه‌ک زۆر هاوئیشتمانی دلسۆزی تر،
زۆر ئازارم ده‌دات و غه‌مبار ده‌بم ،
پێیان ده‌لێم ئیوه‌ کوردين بۆ به‌ کوردی
نادوین؟ ، ئه‌مه‌ شه‌رمه‌زارییه‌ ، ئه‌بێ به
زمانی کوردی دایکتان بدوین.

به‌راستی زۆر گوناحه‌ که مندالێکی
کورد به‌ کوردی پرسبازی لێبکرت و به
زمانیکی تر وه‌لام بداته‌وه‌ ، به‌لام لێرده‌ا
به‌ گوناحی منداله‌که‌ی نابینم ، به‌لکو
ئهو دایک و باوکانه‌ گوناحبارن که
زمانی خۆیان و باوک و باپیرانیان و
هه‌ستی نه‌ته‌وايه‌تی و کوردایه‌تییان
فیزی مندالی خۆیان نه‌کردوه‌.

زۆر جار ئه‌بیسستم که هه‌ندیک دایک
و باوک به‌ شانازییه‌وه‌ به‌ زمانی سویدی
له‌ گه‌ل منداله‌که‌یاندان قسه‌ ده‌که‌ن ، به‌بێ
ئهو‌هی هه‌یج حسابیک بۆ دوا پۆزی
منداله‌که‌یان بکه‌ن ، ئایا که
منداله‌که‌یان گه‌وره‌ ئه‌بیت به‌ چ
ناسنامه‌یه‌ک خۆی به‌ خه‌لک ئه‌ناسینیت
، به‌ زمانی سویدی یان زمانیکی تری
بیانی خۆی ده‌ناسینیت به‌ خه‌لک و
ده‌لێت من کوردم ، له‌ کاتیکدا که
گه‌وره‌ترین و به‌هه‌ت‌ترین کۆله‌که‌ی
نه‌ته‌وايه‌تی مرو‌ف ، زمانه‌.

من دژی هه‌یج زمانیکی تر نیم ، به‌لکو
ته‌نیا سورم له‌سه‌ر ئهو‌هی که ئه‌بێ
زمانی دایک زالی بێت به‌سه‌ر زمانی
تردا ، چونکه‌ زمان پیناسه‌ی
نه‌ته‌وايه‌تی مرو‌فه‌.

ئهی دایکان و باوکانی به‌پێز...

دریغی و که‌مترخه‌می مه‌که‌ن له
ناردنی مناله‌کانتاندا بۆ فیبرپوونی
زمانی دایک - Modersmål under-
visning ، له‌ کاتیکدا که ئه‌م ده‌رفه‌ته

له‌م وڵاته‌دا هه‌یه‌ و به‌ خۆراییشه‌.
ئه‌گه‌ر ئه‌تانه‌وه‌ی منداله‌کانتان بۆ
کورد بێت ، ئه‌وا ئه‌بێ ناسنامه‌ی
کوردیان بده‌نی وه‌ک:

زمان ، کولتور و دایونه‌ریتی
کورده‌واری ، مێژووی کورد و
کوردستان ، جوگرافیای وڵاتی کورد ،
خه‌بات و تیکۆشان و راپه‌رینه‌کان و
قوربانیه‌کان له‌ رێه‌وه‌ی مێژووی
کورداندا.

گومان له‌وه‌دا نیه‌ که ئه‌و مندالانه
ئه‌بێ به‌ ئه‌ندامانیکی به‌سه‌ود بۆ
نه‌ته‌وه‌که‌یان ، چونکه‌ گه‌له‌که‌یان خاوه‌ن
وڵاتیکی ده‌وله‌مه‌ند و پرپیت و به‌ره‌که‌ته
، زۆر پێویستی به‌ ده‌ستی مرو‌فی
دلسۆز و زانا و رۆشنبیر و کارگیره‌ ...
بیگومان پێچه‌وانه‌ی ئه‌مه‌ش ئه‌بیته
هۆی ئهو‌هی که ئه‌و مندالانه‌ مرو‌فی بێ
ناسنامه‌ ده‌بن ، هه‌یج شتیکی ده‌رباره‌ی
خۆیان نازانن ، ئه‌وکاته‌ مرو‌فی بیاوه‌ر
و لاواز ده‌بن ، نه‌ باوه‌ریان به‌خۆیان
ده‌بیت و نه‌ به‌ که‌سانی تر و زۆر به
ئاسانییش خۆیان ئه‌ده‌ن به‌ ده‌سته‌وه‌ بۆ
بیرویاوه‌ری که‌سانی تر ، چونکه
به‌نرخه‌ترین مه‌رجی نه‌ته‌وايه‌تییان
له‌ده‌ست داوه‌ ، که ئه‌ویش زمانی دایکه
، زمانی کوردی شیرین. هه‌روه‌کو
شاعیری نه‌مری کورد مامۆستا هه‌زاری
موکریانای له‌م پارچه‌ هۆنراوه‌یه‌دا
ده‌لێت:

به‌ کوردی ده‌ژیم به‌ کوردی ده‌مرم
به‌ کوردی ده‌ده‌م وه‌لامی قه‌برم
به‌ کوردی دیسان زیندوو ده‌بمه‌وه
له‌و دونیاش بۆ کورد تیه‌ه‌ته‌چمه‌وه.
.....

گومان له‌وه‌دا نیه‌ که ناسنامه‌ی
نه‌ته‌وايه‌تی گرنه‌ترین پایه‌ی که‌سایه‌تی
مرو‌فه‌ ، هه‌ر بۆیه‌ زۆر گرنه‌که‌ که
ناسنامه‌ی کوردی بده‌ن به‌ منداله‌کانتان
، قوربانیی بده‌ن به‌ زۆربه‌ی کاتتان بۆ
گۆشه‌کردنیان ، چونکه‌ له‌ دهره‌وه‌ی
نیشتمانی خۆیاندا گه‌وره‌ ده‌بن ،
پێویسته‌ زمان و کولتور و مێژووی
کورد باش بزانه‌ن ، به‌ پته‌ویی ئه‌و
زانباریه‌ش ، ئه‌بینه‌ مولکی کورد.

به‌لێ راسته‌ که زۆربه‌ی دایکان و
باوکان زۆربه‌ی کاتیان له‌ کارکردن و
گیروگرفتی خۆیاندا ده‌بینه‌ سه‌ر ، زۆر
سه‌رنج ناده‌ن چۆنه‌تی گۆشه‌کردنی
منداله‌کانیان ، که له‌ راستیدا ئه‌مه‌ش
گیروگرفتیکی زۆر گه‌وره‌یه‌ ، مندال و
دایک و باوک له‌ یه‌ک دوور ده‌خاته‌وه‌ ،
چونکه‌ وه‌ک ئه‌زانن خه‌زان ، وه
به‌تاییه‌تی دایک یه‌که‌م قوتابخانه‌یه‌ بۆ
مندال ، کاتیک مندال دوور بێت له‌ دایک
به‌هۆی که‌می کاتی دایکه‌وه‌ ، مانای
بێهه‌ش بوونه‌ له‌ به‌زه‌یی و خۆشه‌ویستی
و باوه‌شی گه‌رمی دایک و باوک و
گفتوگۆ و ئاخاوتن به‌ زمانی شیرینی
خۆی.

کاتیک که‌ دایک و باوک هه‌ر
خه‌ریکی کار بن ، دواي گه‌رانه‌وه‌شیان
له‌ کار ، زۆر ماندوو و شه‌په‌زه‌بن و
توانایه‌کی ئه‌ووتویان نه‌بیت که هه‌ندیک
کات بۆ منداله‌کانیان ته‌رخان بکه‌ن و
بایه‌خیان پێده‌ن ، به‌لکو زۆریش هه‌ن
وا ده‌زانن که کاره‌که‌یان گرنه‌تره‌ ، ئه‌م
کار گرنه‌گییه‌ش وای لێکردوون هه‌ستی
به‌رپه‌ساری منداله‌کانیان تا راده‌یه‌ک
له‌بیر بچیته‌وه‌ ، به‌لام به‌پێچه‌وانه‌وه‌ ،
په‌روه‌ده‌کردنی مندال ئه‌رکیکی زۆر
گه‌وره‌ و پیرۆزی مرو‌فایه‌تییه‌ و نابێ
که‌مترخه‌می تیادا بکرت ، گرنه‌گیدان

کۆماری ئیسلامی و زمانی کوردی

د. حوسین خەلیقی

شارەدا خنکاوه!

ئەم شیوه پەفتارە کۆماری ئیسلامی سەبارەت بە ویست و خواستی نەتەوێکەمان، راست کۆپی پەفتاری پڕۆژیمی پەهلەوییە. لە دەورە ئێوە پڕۆژیم نەگریسەشدا، پڕۆژنامەیەک بە ناوی «کوردستان» لە تاران بڵاودەکرایەوه. لە زانکۆی ئەدەبیاتی تەوریز و ئیسفەهانیش ڕیگا درابوو وانە کوردی بگوتریتەوه.

بۆ زانیاری پتر، ئەوکاتە زانکۆ لە شارەکانی کوردستاندا کۆچ و باری نەخستبوو، ئەو هەنگاوه ساکارە حکومەتی پەهلەوییەش، بەرھەمی خەباتە ڕەواکەیی باشووری کوردستان بوو بە سەرۆکایەتی بارزانی نەمر، نەک مافناسی و دادپەرورە محەمەد ڕەزا شا.

بە بۆچوونی من ئەم هەلوێستە ڕیاکارانە و ناتەواوی کۆماری ئیسلامییەش، بەرھەمی ئەو دۆخێکە ئیستا لە باشووری کوردستاندا هەیە، نەک بەرھەمی بڕوای ئاخواندەکان بە مافی ڕەوای گەلەکەمان، چونکە لە دواي ھەرسەکە ١٩٧٥ی باشووری کوردستان، دەرگای پڕۆژنامە «کوردستان» لە تاران، داخرا و لە کولەکەیی تەریشدا باسی نەما!

ھیوادارم ئەزمونی ئیستای باشوورمان لەبار نەچیت، ئەگینا نەک لە زانکۆی ئازاددا بەلکو لە هیچ قوژبێنکی خاکی کوردستاندا، ڕیگا بە وتنەوی وانە کوردی نادەن. ئەوان هەتا ئیستا جگە لە بەکوشتدانی دەیان ھەزار چەکداری خۆیان بۆ دان پێدانەنانی ئەو مافە و مافە نەتەوایەتیەکانی تری گەلی کوردستان، زیاتر لە ٦٠ ھەزار مرقۆی بێتاوانی کوردیان کوشتوو! تۆ بۆلێی لەم زیان و سامان بە فیرو دانە ئەزمونیان وەرگرتبیت و لە پلە دووھەدا ڕیگا بەدەن زمانی کوردی لە قوتابخانەکاندا بە وانە بگوتریتەوه و بۆ مافە ڕەواکانی دیکە نەتەوێکەمان، هەنگاوی لەبار بنین؟

من پام وایە هەتا پڕۆژیمی ویلائیەتی فەقێ خاوەن دەسەلات بێت، دان بە مافی نەتەوێکەکانی نیشتەجێی ئێراندا نانین و هیچ چوارچێوەیەکی دیموکراتی ناپارێزن. سەیر لەو دایە، کە لێرە لە سوید، هەندیک رادیۆی ناوچەیی، بۆ پڕۆژیمی ئێران پڕویاگەندەیان کرد و رایانگەیاندا: کۆماری ئیسلامی ڕیگای داوه لە بەشی کوردستانی ژێردەستیدا، کورد بە زمانی خۆی بخوینیت و بنوسیت!!! بریا ئەو راست بووایە، بەلام وەک لە سەرھوێ باسمانکرد، ئەمانە راست نین و شتیەک بە ئیمە کورد نەگەیشتوووە لەو پڕۆژیمەوه، جا نازانم ئەوان بۆ ئەو پڕویاگەندەییە شتیکیان دەست کەوتوو یان نا؟

٢٠٠٠/٢/١٠

لە یاسای بنەرەتی کۆماری ئیسلامیدا نوسراوه: «کەمایەتیە نەتەوێکەکانی دانیشتووی ئێران دەتوانن بە زمانی خۆیان گۆتار و پڕۆژنامە و بڵاوکراوەی دیکە، بۆلای بکەن و ئەدەب و زمانی خۆیان پەرە پێ بدەن.» بەلام لە ماوەی ٢١ ساڵ دەسەلاتداریی ئەم پڕۆژیمدا، بێجگە لە بڵاوکردنەوهی دوو گۆتاری وەرز «سرو» و «ئاوینە» و لەم دوايانەدا پڕۆژنامە «ئاوینەر» لە شارێ سنە ئویش نیووە بەنیووە تیکەلاو لەگەڵ زمانی فارسیدا، لە هیچ بوارێکدا ڕیگا بە کورد نەدراوه بە زمانی زگمکی خۆی بخوینیت و بنوسیت!

نازادیی کەلک وەرگرتن لە زمان، بە واتای ڕیگادان بە دانانی بەرنامەیی خویندن لە سەرھتایی ترین پلەیی فیروون و خویندنی بۆ مندالانی ئەو نەتەوێکە. ھەرھەم بۆ وینە، چون زمانی فارسی لە بوارە جۆرەجۆرەکاندا کەلک وەر دەگیریت، دەبێ ڕیگا بدرێ بەمجۆرەش زمانی کوردی وەگەپکەوێت. ئەمە یەکیەک لە بەندەکانی خودمۆختاری بوو، کە لە سەرھتایی سەرکەوتنی شۆرشێ سالی ١٩٧٩دا داوای کرا، بەلام بە ئاگر و ئاسن وەلامی دراپووە! بێگومان لەو پەيوەندییەدا گەلێک زیانی گیانی و ئابوری لە ھەردوو لایان کەوت کە بە هیچ شیوہیەک قەرەبوو ناکریتەوه.

لەم دوايانەدا، پڕۆژنامە «ئاوینەر» کە لە سنە بۆلای دەبیتەوه و بە شارەکانی ئێران ناگات، ڕایگەیاندا کە پڕۆژیمی ڕیگای داوه لە زانکۆی ئازاد لەو شارە و لە مەھاباد، زمانی کوردیی وەک وانە بگوتریتەوه. دواتر ئاگادار بووم، ھۆی ڕیگادان بە لە دایک بوونی ئەم منالە ئاوەلەمە، پەرەدان بە زمانی فارسی و گەشەکردنی ئەدەبیاتی ئەو زمانەیی!

پەنگە خوینەرانی ئاگادار بن، زانکۆی ئازاد لە ئێراندا، خاوەن نرخێکی ئەووتق نیو و ھەمیشە لاپلەسنگی لە تەنیشت زانکۆ پەسمییەکاندا بەشیوہی لامز لە مامۆستاکانی ئەو زانکۆیانە کەلکی وەرگرتوو و زیاتر مامۆستاکانی گەرۆکن و خویندکارەکانیش زۆرتر بە نامەنوسین وەلامی پرسیارەکانی مامۆستاکانیان دەدەنەوه. ئەمە بێجگە لەوہیە کە لە ھەزارانی ئەو مافە نیو و نیوچلەش نیو کە لە یاسا بنەرەتیەتیە کە کۆماری ئیسلامیدا ھاتوو، جۆریکە لە گالتەکردن بە مافی مرقۆ و خۆرانانە بۆ چاویەستکردن، چونکە یەکەم لە زانکۆ پەسمییەکاندا بەرنامەیی لەو چەشنە دانەرپێژراو و دووھمیش ، ئیلام، کرماشان و ورمی کە بەشیکی گەرورەن لە کوردستان ، لەم بیریاردا وەلانراون! ئەمەش سیاسەتی بە کوردستان نەناسینی ئەو سێ شارە و دەورو بەریانە! ھەر بۆیە ناوکی ئەم کۆریە ئاوەلەمەییە لەسەر کورسی تەق و لەقی زانکۆی ئازاد لە سنە و مەھاباد بپارو و ئەم داوا ڕەواپە لەو دوو

زمان

نهوزاد وهلی

له پیناوی پاراستنی زمانه که ماندا و بهیژکردنی ، له م ژماره یه وه به شیک له لاپه ره کانی گۆفاره که مان ته رخان نه که یین بۆ زمان.

کیشهی زمانی کوردی زوره و نه گهر زۆرتر نه بیت له کیشه سیاسییه کانمان نهوا بیکومهانه که هر بهو رادهیهش نه بیت. وتن و نوسینیش دهر باره ی نهو کیشانه کاریکی ئاسان نیه ، چونکه وهک هه موو لایه کمان نه زانین ، نه دهوله تمان هه یه و نه په کیه تیه کی نه ته وهی و سیاسی ، له بهر نه وه شه که هر ده زگایه کی راگه یاندنی لایه نیک و هر بلاوکراوه یه ک ، له روانگه و بۆچوونی خویه وه و به گویه دیالیکتی ناوچه که ی خوی ، نه پروانیتته (وشه ی) کوردی و تاووتیوی نه کات.

نه گهر دوور له سیاسییه ته وه و به رۆحیکه کوردانه و هه ست به لیتپرسییه وه وه ، بلاوکراوه کان و ده زگاکی راگه یاندنمان به شیوه یه کی به رده وامیی ، گۆشه یه ک ته رخان بکه ن بۆ گفتوگۆ له سه ر زمانه که مان و کیشه هه مه جوهره کانی ، نهوا بیکومهانه که له پاش چه ند سالیک بنچینه یه کی داپیژراوی پته و دروست نه بیت که نه توانیت ببیت به زه منه یه کی سه ره تایه بۆ زمانیکه یه کگرتوو ، نه مهش له کاتیکدا که زیاتر له ده زگایه ک گرنگی بدات بهو گفتوگۆ یانه و دهسته و کۆمیتته و ده زگای تایه تیه دروست بکرت بۆ کۆکردنه وه ی نهو گفتوگۆ و لیکۆلینه وانه و پالوته کردنیان و گه لاله کردنی پینشیار و نه نامه کان. نه مهش کاریکی گرانه ، به لاهم کورد نه لیت رۆژه ریتیه که هر به هه نگاویک ده ستپیتته کات .

زمانه که مان هر وهک سنوری نیشتمانه که مان ساله های ساله له یه ک تر از او و هر به شیکه یکی ولات ،

به گویه سیاسییه و کلتوری داگیرکه ره که ی گۆرانکاری به سه ردا هاتوو و ته نانهت له زۆر جیگادا شیوه ی ئاخواتن و دهر بپینیش وهک شیوه ی ریزمان و رینوس و ئاخواتنی داگیرکه ره که خوی نه نوینیت.

جاران .. نه گهر شاعیریک به زمانی داگیرکه ران و به تایه تیه به عه ره بی که زمانی ئایین و خوینده وارانی نه وسا بوو ، شیعره ی نه نوسیایه ، نهوا نهک هه ر خه لکه که به لکو خویشی له به ره مه که ی خوی نه سله مییه وه.

ئێستاش به هوی پینشکه وتنی مه سه له رهواکانی گهل و نیشتمانه که مانه وه ، دهر فته تیکه فراوان هه یه بۆ پته وکردنی زمانه که مان ، به لاهم لیره دا نه وه ی که شایانی باسه نه وه یه که هر نه مه دهر فته فراوانهش له لایه کی تره وه بووه ته هوی نه وه ی که سه دان و به لکو هه زاران که سه وه به تایه تیه له دهره وه ی کوردستان ، به نه زانین بیت یان به نه ره زوو ، ده ستکاری ریزمان و رینوس نه که ن و چۆنیان بویت یاری به وشه نه که ن و وشه ی نوێ دانه تاشن و (کلک و گوپی) سه دان وشه و زار او هشیان برپوه ، زۆر جاریش هر ته نیا له بهر نه وه ی که وشه که عه ره بی ، فارسی وه یان تورکییه .

بوونی وشه و زار او ه ییگانه له زمانی نه ته وه یه کدا مانای لاوازی نیه ، چونکه هیچ زمانیک نیه که به ته واوی خاوین بیت ، نه مهش به ده ست که سه نیه و تا دوو کومه له مرۆف دراوسی بن و تیکه لاوییه یان هه بیت ، نهوا زمانه که شیان که م یان زۆر ناشنایه تیان نه بیت جا نه خوازه نه گهر دوو زمانی دوو نه ته وه ی داگیرکه ر و داگیرکراو بن.

دهوله منه دی و به هیژی زمان له وه دا

نیه که پربیت له وشه و زار او ه ی قورس و قه له و و برقه دار و ته نیا نوسه ران و رۆژنامه نوسان (له نوسیندا) به کاری به یین ، به لکو له وه دایه که زۆریه ی خه لکه که و خوینده واران به هوی وه له یه کتر تیبه گن و زمانی رۆژانه یان بیت ، زمانی نه ده ب و نوسینی قوتابخانه و ده زگا ره سمیه کان بیت.

له دوی راپه رینه وه چه ندان وشه ی ناقۆلا خزینراوته ناو بلاوکراوه کانه وه که ته نیا له نوسیندا به کار نه هیترین و به ده گمه ن له ژبانی رۆژانه دا به کار نه هیترین و نه کۆمیتته یه ک و نه ده زگایه کی تایه تیه یان بانه شه ی نهو گۆرانکارییه یان نه کردوو.

زمان ئامرازیکه بۆ له یه کتر تیبه یشتن ، به تیبه ریوونی کاتیش ، به ره به ره سوکتر نه بیتته وه ، واته مرۆف که متر نهو وشه و زار او ه (قورسه انه) به کار نه هیتریت که به ئاسانی بۆ ناوتریت و بۆ ناخریتته رسته وه ، بۆ نمونه وشه ی (له مه ی) ، وشه یه که که له م دوا یه دا به زۆر خزینراوته (زمانی نوسینه وه).

نه وشه یه وهک (داشه هاره) به کار نه هیتریت ، له زۆر جیگادا و به بی زانینی مه به سه ته که ی ، بۆ نمونه : (له مه ی) نه مه باسه له ژماره ی ناینده دا (له مه ی) جوتته پیت نه دو یین (له مه ی) زمانه که ی خۆماندا .

که واته : (ده رباره ی) نه مه باسه له ژماره ی ناینده دا (له سه ر) جوتته پیت نه دو یین (له) زمانه که ی خۆماندا . نه مه له مه ره له بری چه ندان ئامراز به کار نه هیتریت ، له کاتیکدا که ساله های ساله نهو ئامرازانه له ریزمانی کوردی دیالیکتی سۆرانیدا ره کی دا کو تیه وه ، چ له نوسیندا و چ له ئاخواتنی رۆژانه دا .

بۆمبارانی هه‌له‌بجه تاوانیکی نیوده‌وله‌تی بوو له خه‌لکی کوردی باشووری کوردستان کرا !

له رۆژی دامه‌زرانی ده‌وله‌تی عیراقه‌وه و دواى ئه‌وه‌ی باشووری کوردستان به‌و ده‌وله‌ته‌وه لکینرا، کیشه‌ی سه‌ره‌کی و بگره کیشه‌ی هه‌ره گرنگی عیراق نه‌ته‌وه‌ی کورد بووه.

ده‌وله‌ته‌یه‌ک به‌ دواى یه‌که‌کانی عیراق نکۆلییان کردووه له مافی کوردی ژێرده‌ستیان ، سیاسه‌تی دژ به‌ مه‌سه‌له‌ی نه‌ته‌وايه‌تی کوردیان کردووه‌ته هه‌وین و له به‌رامبه‌ر بزافی رزگارێخ‌وازان‌ه‌ی نه‌ته‌وه‌ی کورددا به‌رپه‌وه‌یان بردووه.

ئهو سیاسه‌ته سه‌ره‌تا به مه‌به‌ستی دامرکاندن هه‌ستی نه‌ته‌وايه‌تی کورد ، به نه‌رمی ده‌ست پیکراوه ، به‌لام چونکه نه‌یتوانی ئهو هه‌سته دامرکینن ، له راپه‌ربینی بارزان‌ه‌وه ، واته له سالی ۱۹۴۲وه شیوه‌ی توند و تیژی به‌خووه گرت بۆ قه‌لاجۆکردنی نه‌ته‌وه‌ی کورد که‌لکیان له فرۆکه بۆمبه‌هاویژه‌کانی بریتانیا وه‌رگرت و ۷۹ گسوندی ناوچه‌ی بارزانیه‌کانیان وێران کرد و ۱۳۶۵ خانوبه‌ره‌یان سوتاند.

هاوینی ۱۹۶۱، رژیمی که‌ریم قاسم په‌لاماری کوردستانی دا. له په‌لاماره‌دا، که پتر له نیوه‌ی سوپای عیراق به‌شدارییان تیا‌دا کرد ، نزیکه‌ی سێ هه‌زار کوردیان کوشت و ۱۵۰ گوند و شارۆچکه‌یان وێران کرد و نزیکه‌ی سه‌د هه‌زار که‌سیش مال و ژینان به‌جیه‌تشت و په‌نایان بۆ چیاکان برد.

رژیمی عیراق له نیوان ساله‌کانی ۱۹۶۰-۱۹۷۰دا، ۷۰۰ گسوندی کوردستانی وێران کرد و چله‌زار

خانوبه‌ره‌ی لی سوتاند و سێ سه‌د هه‌زار که‌سی ئاواره کرد. سالی ۱۹۶۹ سوپای عیراق هیرشی کرده‌وه سه‌ر ناوچه‌ی ئاکری و گونده‌کانی (ده‌کا) و (خورتی) سوتاند و خه‌لکه‌که‌ی به ژن و منداله‌وه

به‌پیتی به‌لگه‌نامه‌کانی ریکخراوی ئاسایشی نه‌ته‌وه یه‌که‌گرتووه‌کان ، رژیمی عیراق هه‌تا سالی ۱۹۸۶، سه‌رجه‌م ۳۸۳۹ گوند ، ۱۷۵۷ قوتابخانه ، ۲۷۱ نه‌خۆشخانه و تیمارگه‌ی وێران کردووه و ۲۱۹،۸۲۸ خیزانی له کوردستان دوور

له ئه‌شکه‌وتیک کرد و به تیکرایی ئاگری تیه‌ردان و لهو کاره‌ساته‌دا سه‌رجه‌م ۶۷ ژن و مندال سوتینران. له سالانی ۱۹۷۱ و ۱۹۷۲ دا ناسنامه‌ی چله‌زار کوردی فه‌یلی سه‌نده‌وه و په‌وانه‌ی ئیرانیان کردن. ژماره‌ی ده‌رکراوه‌کان هه‌تا سالی ۱۹۸۰ گه‌یشه‌ ۲۱۵ هه‌زار که‌س. له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا، رینگایان نه‌درا پتویسته‌یه‌کی ژیان له‌گه‌ل خویاندا به‌ن جگه له جلوه‌رگی به‌ریان .

رژیمی عیراق سالی ۱۹۷۴ هیرشی کرده‌وه سه‌ر کوردستان و له سالی ۱۹۷۶وه هه‌تا سالی ۱۹۷۹، ۷۰۰ هه‌زار که‌سی راگواست و ۱۲۲۲ گوندی وێران کرد.

سالی ۱۹۸۳، په‌لاماری ئۆردوگای زۆره‌لمتی قوشته‌په‌ی دا و هه‌شت هه‌زار پیاوی بارزانی گرت و هه‌موویانی له‌ناو برد.

به گشتی به‌پیتی به‌لگه‌نامه‌کانی ریکخراوی ئاسایشی نه‌ته‌وه

یه‌که‌گرتووه‌کان ، رژیمی عیراق هه‌تا سالی ۱۹۸۶، سه‌رجه‌م ۲۸۳۹ گوند ، ۱۷۵۷ قوتابخانه ، ۲۷۱ نه‌خۆشخانه و تیمارگه‌ی وێران کردووه و ۲۱۹،۸۲۸ خیزانی له کوردستان دوور خستووه‌ته‌وه ، به‌شیکێ زۆری خاکی کوردستانی له کورد قه‌ده‌غه

کرد. بۆ به‌عه‌ره‌بکردنی که‌رکوک ، خانه‌قین و سنجار و جیگیرکردنی عه‌ره‌به خه‌له‌کیه‌کانی له‌و به‌شانه‌ی کوردستان له هه‌یج تاوانیک خۆی نه‌پاراستووه.

رژیمی عیراق له سالی ۱۹۸۸وه تاوانی ته‌واو قه‌لاجۆکردنی نه‌ته‌وه‌ی کوردی

کرده پیشه‌سه‌ره‌تا ناوچه‌ی خۆشناوه‌تی و دواتر ناوچه‌کانی باليسان ، دۆلی جافه‌تی ، بادینان و سه‌ره‌نجام هه‌له‌بجه‌ی به‌گازی ژه‌هراوی بۆردمان کرد و پینج هه‌زار که‌سی خنکاند. دواى ئه‌وه ئه‌نفالی گه‌وره‌ی ده‌ست پیکرد و وه‌ک ده‌زانی ۱۸۴ هه‌زار مرۆفی کوردی له‌ناو برد.

کوردی باشووری کوردستان ، سالی ۱۹۹۱ له ترسی کوشتنی به‌ کۆمه‌ل ، مال و ژینان به‌جیه‌تشت و نزیکه‌ی دوو میلیۆن که‌س له بارودۆخیک ناهه‌مواری زستاندا به‌ره‌و رۆژه‌لات و باک‌وووری کوردستان که‌وته‌ن رێ و په‌نایان بۆ ئیران و تورکیا برد و به‌مکاره‌یان دلی جیهانیان هه‌ژاند و ریکخراوی نه‌ته‌وه‌یه‌که‌گرتووه‌کان ناچار بوو که پارێزگاریی کردن له کوردی باشوور بگرێته ئه‌ستۆ و بۆ ئه‌مه‌ش بریارنامه‌ی ۶۹۸ ی په‌سه‌ند کرد.

هو پیناسه‌یهی سهرهوه، دوو گروپ که ناوی (محافظة کاران) و به‌رهی هاویه‌ش (جبهه مشارکت) یان پیده‌گوتری، به‌رهو خولی شه‌شه‌می

هه‌لبژاردنی په‌رله‌مانی ئیران چون. به‌رهی هاویه‌ش له هه‌ژده ریکخراو پیکهاتوون، به‌شیکیان لایه‌نگری بۆ‌چوونه‌کانی هاشمی ره‌فسنجانی و ئه‌ویتریان لایه‌نگرانی (دووی خورداد)، چاکسازه‌کانی سهر به‌سه‌رۆک کۆمار خاته‌مین.

هاشمی ره‌فسنجانی، که خوی بۆ سه‌ره‌ۆکایه‌تی په‌رله‌مانی داهاتوو ئاماده کردبوو، دووه‌م که‌سایه‌تی کۆماری ئیسلامی ئیران بوو، که له ده‌زگای

پاراستنی ئه‌منیه‌تی نه‌ته‌وه‌یی دا، بریاری تیرۆری ریه‌رانی کورد و سه‌دان نیشتمانی‌په‌ره‌ری کورد و ئیرانی په‌سه‌ند کردوو و وه‌ک باوه، به‌ که‌لک وه‌رگرتنی له‌ پله‌ی حکومه‌تی، سه‌روه‌ت و سامانیکی زۆری وه‌سه‌ر یه‌ک ناوه. ناویراو له‌و هه‌لبژاردنه‌دا هه‌رچه‌نده به‌په‌روه‌ت له‌ به‌ره‌ی هاویه‌شی چاکسازاندا خه‌باتی کرد، به‌لام ده‌نگه‌ران به‌ زانیاری له‌م راستیه‌ که کرده‌وه‌کانی پتر له‌ خزمه‌ت محافظه‌ کاره و شکرۆیه‌کان نزیکه تا به‌ره‌ی ریفۆرمسته چاکسازه‌کان و بیگومان هاویه‌شیکردنیشی له‌و به‌ره‌یه‌دا بۆ دووبه‌ره‌کی و لاواز کردن و زیان گه‌یاندن به‌ لایه‌نگرانی دووی خوردادی سهر به‌ خاته‌می بوو، نه‌یتوانی وه‌ک پی‌ویست رای ده‌نگه‌ران بۆ لای خوی راکیشی.

هه‌رچه‌نده خاته‌می و لایه‌نگره‌ کاربه‌ده‌سته‌کانی، بۆ ماوه‌یه‌ک و ته‌نانه‌ت ئیستاش له‌ هه‌ندیک بۆ‌چووندا به‌ شیوه‌ی راسته‌وخۆ له‌و به‌ره‌یه‌دان، که وشکه‌رۆیه‌کان په‌یره‌وی لئ ده‌که‌ن و له‌ به‌شیکی گ‌رنگی تاوانه‌کانی سه‌رده‌می خومه‌ینی و خامه‌یی دا به‌شدار بوون و له‌ به‌رامبه‌ر خه‌لکی ئیراندا و له‌ناو بردنی سه‌روه‌ت و سامانی گه‌لانی ئیراندا تاوانبارن، به‌لام چونکه ئه‌مرۆ ئالای دیموکراتیزه

کردنی ئیرانیان هه‌لکردوو، خه‌لک پرووی تیکردوون تا به‌لکو له‌م رینگایه‌وه کۆتایی به‌ ده‌سه‌لاتی دیکتاتوریه‌ت بێن له‌ ئیراندا.

نه‌گه‌ر خاته‌می و لایه‌نگرانی که له‌ مانگی جۆزه‌ردانی ئه‌مسالدا په‌رله‌مانیان ده‌که‌ویته‌ ده‌ست، باوه‌ریان به‌و دروشمه (ئیران بۆ هه‌موو ئیرانییه‌کان) هه‌یه که له‌ خه‌باتی هه‌لبژاردندا به‌رزبان کرده‌وه، پی‌ویسته بۆ پیکه‌ینانی حکومه‌تی مه‌ده‌نی و کۆمه‌لگای مه‌ده‌نی له‌ ئیراندا هه‌نگاو بێن و رینگا به‌ گه‌لانی ئیران بده‌ن له‌ ریفۆراندۆمیکی گشتی و دیموکراتدا، سیستمی ده‌وله‌تی داهاتووی ئیران دیاری بکه‌ن و بلێن (سیستمی ویلايه‌تی فه‌قی یان ده‌وی یان ده‌یانه‌وی دین و حکومه‌ت لیک جیا بن ؟)

لایه‌نگرانی دووی خورداد له‌ کۆی 290 کورسی له‌ خولی یه‌که‌مدا هه‌لبژاردندا، 175 کورسی په‌رله‌مانیان خسته ده‌ست خۆیان. ئه‌وان له‌ 30 کورسی تاران، 29 کوردسیان داگیر کرد و کورسی ئاخ‌ر که‌وته ده‌ست هاشمی ره‌فسنجانی. چونکه رێژه‌ی ده‌نگی 65 پالیئوراو نه‌گه‌یشه‌ 25٪ دیاریکراو، ئه‌م 65 کوردسییه‌ مایه‌وه بۆ خولی دووه‌م. 40 کورسی په‌رله‌مان که‌وته ده‌ست محافظه کاران و ده‌ کورسیش بۆ که‌سانی بیلايه‌نی سیاسی مایه‌وه.

هه‌لبژاردنی خولی شه‌شه‌می په‌رله‌مانی ئیران له‌ میژووی ئه‌و وڵاته‌دا گ‌رنگایه‌تییه‌کی تایبه‌تی هه‌یه و مرۆف ده‌توانی وه‌ک هه‌لبژاردنی سه‌رده‌می مه‌شروه‌ته‌خوازه‌کان و خولی پانزده‌ی سه‌رده‌می دوکتۆر موسه‌دییق بنرخینی. ئه‌و هه‌لبژاردنه‌ پێشانی دا، خه‌لک داواکاری پانتایی سیاسی و ریفۆرمی ئابووری و کۆتایی هێنان به‌ کیشه‌ی ئیران له‌ گه‌ل و لاتانی جیهان. خه‌لک چیتر نایه‌وی ریه‌رانی کۆماری ئیسلامی به‌ بیانووی نارذنی شو‌رش بۆ ده‌ره‌وه‌ی سنوره‌کانی ئیران، تووشی ئازار و برسیره‌تی بیت. له‌ یه‌ک وشه‌دا، خه‌لک دژی سیستمی

ویلايه‌تی فه‌قی راپه‌ریوه و ده‌یانه‌وی دین و حکومه‌ت لیک جیا بکه‌نه‌وه. نه‌گه‌ر خاته‌می و لایه‌نگرانی که له‌ مانگی جۆزه‌ردانی ئه‌مسالدا

په‌رله‌مانیان ده‌که‌ویته‌ ده‌ست، باوه‌ریان به‌و دروشمه (ئیران بۆ هه‌موو ئیرانییه‌کان) هه‌یه که له‌ خه‌باتی هه‌لبژاردندا به‌رزبان کرده‌وه، پی‌ویسته بۆ پیکه‌ینانی حکومه‌تی مه‌ده‌نی و کۆمه‌لگای مه‌ده‌نی له‌ ئیراندا هه‌نگاو بێن و رینگا به‌ گه‌لانی ئیران بده‌ن له‌ ریفۆراندۆمیکی گشتی و دیموکراتدا، سیستمی ده‌وله‌تی داهاتووی ئیران دیاری بکه‌ن و بلێن (سیستمی ویلايه‌تی فه‌قی یان ده‌وی یان ده‌یانه‌وی دین و

حکومه‌ت لیک جیا بن ؟) گه‌لی کوردی رۆژه‌لاتی کوردستان به‌ ئاواته‌ خاته‌می و لایه‌نگرانی، رینگا چاره‌یه‌کی ئاشتی‌خوازان‌ه‌ش بۆ کیشه‌ی کورد بدۆزنه‌وه. راده‌ی دیموکرات بوونی هه‌ر ده‌وله‌ت و حکومه‌تیک له‌ ئیراندا به‌ دلفراوانی ئه‌وه‌وه ده‌به‌ستریته‌وه بۆ چاره‌سه‌ر کردنی کیشه‌ی کورد. هه‌روه‌ها گه‌لی کورد چاوه‌ڕوانه‌ نوێنه‌ره هه‌لبژێراوه‌کانی کوردستان له‌ فراکسیۆنیکی یه‌کگرتوودا داوای نه‌ته‌وه‌ی کورد و زه‌ره‌ر و زیانی دانیشتمانی کوردستان که به‌هۆی هیرشی چه‌کدارانه‌ی کۆماری ئیسلامی له‌ ماوه‌ی بیست و یه‌کسالی رابردوودا توشیان هاتوو، ئاراسته‌ی په‌رله‌مانی داهاتووی ئیرانی بکه‌ن و به‌جیدی هه‌ولی چاره‌سه‌ر کردنی کیشه‌ی کورد و قه‌ره‌بوو کردنه‌وه‌ی زه‌ره‌ر و زیانی نه‌ته‌وه‌که‌مان بده‌ن.

گه‌لانی نیشته‌جی له‌ ئیران له‌ چوارچێوه‌ی ئه‌و دروشمه‌دا (ئیران بۆ هه‌موو ئیرانییه‌کان) ده‌توانن خاوه‌نی ده‌وله‌تیکی فیدرال بن، بۆ ئه‌مه‌ش پی‌ویسته هه‌ریمی جوگرافیایی و ماف و ده‌سه‌لاتی هه‌ر نه‌ته‌وه‌یه‌ک له‌ هه‌ریمی خۆیدا و له‌ حکومه‌تی ناوه‌ندیی ئیراندا له‌ یاسای بنه‌ره‌تی ئیراندا بگنجی.

هه‌لبژاردنی ئێران و ئاواتی گهل

غه‌ریب

ئیداره‌کردنی حکومه‌ت و له ژێرپینانی یاسا و گۆرانکاری له یاسای بنه‌په‌تی ئێراندا به به‌رده‌وامی له ئارادا بووه و له دوو سه‌ئالی رابوردودا، به ته‌واو بوونی ماوه‌ی سه‌ره‌ۆکایه‌تی هاشمی رهنجی و هه‌لبژاردنی خاته‌می به‌جینی ئه‌و له لایه‌ن خه‌لکه‌وه شی‌وازیکی تری به‌خۆوه گرتوه.

وشکه‌روه‌کانی کۆماری ئیسلامی به سه‌ره‌ۆکایه‌تی خامنه‌یی و لایه‌نگرانی، که ناوی (محافظه کاران)یان به‌خۆوه گرتوه، له ماوه‌ی رابردودا بۆ پاراستنی ده‌سه‌لات، له ئه‌نجامی هیچ جنایه‌تیک درێغی یان نه‌کردوه. کوشته‌ری به‌کۆمه‌لی گه‌لی کورد، کوشته‌ری به‌کۆمه‌لی به‌ندییه سیاسییه‌کان، تیرۆری که‌سایه‌تییه سیاسی و رۆژنامه‌وانه‌کان، راوانانی ئازادبخوازان، خۆبێندکاران، پشتیوانی کردنیان له

تیرۆریزمی نی‌وده‌وله‌تی و سه‌رئه‌نجام له ژێرپینانی مافه‌کانی مرۆف و بێ‌حورمه‌تی کردنیان به یاسا په‌سه‌ندکراوه‌کانی جیهانی پیناسه‌ی ئه‌و تا‌قمه توند‌روه‌یه که به ناوی ئیسلام و به‌رگریکردنی له ویلایه‌تی فه‌قی، ده‌سه‌لاتی شو‌رای نگهبان، نیزامی مه‌سه‌له‌حه‌ت، خه‌یبه‌رگان، په‌رله‌مان و هه‌یزه چه‌کداره‌کان و ده‌زگای پاراستن و ئیتلاعات و راگه‌یانندی کۆماری ئیسلامیان به ده‌سته.

گه‌لانی نی‌شته‌جینی ئێران رۆژی 2000/2/18 به‌ره‌و سنه‌قه‌کانی ده‌نگدان چوون و له نی‌وان 6083 پالیئوراودا، که 424 که‌سیان ژن بوون، نوینه‌رانی خۆیان بۆ خۆلی شه‌شه‌می په‌رله‌مان هه‌لبژارد. ده‌وله‌تی ئیسلامی ماوه‌ی بیست و یه‌ک سه‌له له ئێراندا جوکم ده‌کات و بۆ جاری شه‌شه‌م په‌رله‌مانی خۆی نوێ کردوه. 6856 که‌س خۆیان پالاوت بۆ به‌شداریکردن له هه‌لبژاردن دا. شو‌رای نگهبان، که به‌پێی یاسای بنه‌په‌تی کۆماری ئیسلامی به‌رپرسه له دیاریکردنی پالیئوراوه‌کانی هه‌لبژاردن، داخوازی 576 پالیئوراوی به بی‌مانوی بێ‌باوه‌رییان به سیستمی ویلایه‌تی فه‌قی و داکوکی کردنیان له بیر لیبرالی، به شایسته نه‌زانی و 197 که‌سیش بۆخۆیان به‌دژی هه‌لوێستی توند و تیز و بێ‌عه‌داله‌تی شو‌رای نگهبان، وازیان له پالاوتنی خۆیان هه‌نا و ته‌نانه‌ت به‌شیکیان به نوسراو داویان له خه‌لک کرد، ده‌نگ به‌ده‌ن به پالیئوراوه‌کانی لایه‌نگری سه‌ره‌ۆک کۆمار خاته‌می.

به گشتی پتر له 38 ملیۆن که‌سی ته‌مه‌ن له سه‌ره‌وه‌ی شانزده سال مافی به‌شداریی کردنی ده‌نگدانیان هه‌بوو، که 83٪ ئه‌و ژماره‌یه به‌شداریی هه‌لبژاردنیان کرد.

وه‌ک ده‌زانین له ماوه‌ی دامه‌زرانی کۆماری ئیسلامی ئێران‌ه‌وه هه‌تا ئیستا، کیشه و ناکوکییه‌کی مه‌زن له نی‌وان به‌ره‌ی رووناک‌بیرانی ئازادبخواز به هاوبه‌شی گه‌لی کوردی رۆژه‌لاتی کوردستان له لایه‌ک و لایه‌نگرانی ویلایه‌تی فه‌قی له لایه‌کی تره‌وه، سه‌باره‌ت به شی‌وه‌ی

دهسبه سه ركران و له شهوى ۹ له سهه ۱۰ى خاكه ليوه
۱۳۲۶- ۳۰ مارسى ۱۹۴۷ له دادگايه كى فه رمائيشى
تيراندا، كه له مهاباد پيكتهات ، به فه رمائى راسته و خوى
محهمه د رهزا شا، سه ره له به يانى رۆزى ۱۰ى خاكه ليوه
(۳۱ى ئادار)، له و جيه يه كه كۆمارى ديموكراتى
كوردستانيان لى دامه زانديبوو، له سيداره دران.

مرؤف كه ته ماشاي لاپه ره كانى ميژوى كوردستان
دهكات ، ده بينيت هه تا ئيسنا به هه زاران لاپه ره كاغه ز
له سهه ر پيكتهاتن و هه لوه شانده وهى كۆمارى كوردستان
رهش كراونه ته وه. كه متر نوسه ره هه ن كه بابه تيان له سهه ر
كۆمارى كوردستان بلاو نه كورد بيته وه. به راستى هوى چيه
كه كۆمارى كوردستان تا ئه و راده يه له دلى خه لك دا به
زيندووبى ماوه ته وه؟

ئه گه به چاوى ئه مرؤف پرواينه كۆمارى كوردستان و
ماوه ي ژيان و ناوچه ي ژيرده سه لات و ده رتهان و ئيمكاناتى
هه لسه نكي نين ، به و ئاكامه ده گه ين ، كه كۆمارى كوردستان
له به رامبه ره نه وهى كه ئه مرؤف گه لى ئيمه له باشوورى
كوردستان سه ره پرشتى دهكات ، ده سكه و تيكى زور ئاسايى
و بچووك بووه و قهت به يه كه وه به راورد ناكري ن. كه واته
بوچى نوسه ر و پرونا كبيرى كورد تا ئه و راده يه له سهه ر
كۆمارى كوردستان ده لئين و دنوسن و به داخ و كه سه ره وه
باس له تيكچوونى ده كه ن و خه م و په ژاره بو پيشه واكه ي
هه لده ريژن؟

جيه گه ي خوى ته ي كه بلئيم ئيمه ي كورد به هوى
ورد نه بوونه وهى قول و بابه تيانه له روودا وه كان ، پتر دواى
له ده سته چوونى ده سكه وت و ديارده كان گرنگايه تى ياخود
پووچى و بئى ناوه روكيبه كانيانمان بو ده رده كه وي ت.

ئيسناش ئه گه ر تيروانين و نوسينمان له سهه ر كۆمارى
كوردستان به شي وهى سه ره كى بيت و مرؤف نه چي ته ناو
قولايى مه سه له كه وه و وهك ديارده يه كى زيندوو به
هه لومه رجى ئه و كاته ي كسورد و ناوچه ي رۆژه لاتى
ناوه راست و جيهانى هه لسه نكي نيت ، بيگومان تووشى
هه له يه كى مه زن ده بيت. چونكه هه لسه نگاندى هه ر
ديارده يه ك و را ده ربرين له سهه ر ئه و، به بئى له به رچاو گرتنى
هه لومه رجى ناوخوى ، ناوچه و جيهان ، وهك ئه وه وايه كه
به چاوى نوقا وه وه به ده ورى باز نه يه كى بوش دا بخوليتته وه
و مرؤف ده ور و پشتى خوى نابيينى !

راسته هه ريمى ژيرده سه لاتى كۆمارى كوردستان
به رته سكه و ماوه ي ژيانى كورت بوو ، به ساوايى سهه رى
نايه وه و پي به رانى خه لكى ئاسايى بوون و پايه ي خويندنيان
نزم و نه يانتوانى هه ست به و مه ترسييه بكه ن ، كه هه نديك
سه روك عه شيره ت و ده ره به گى خو فروشى كوردى خاوه ن
پله له كۆماردا بويان ره خساند ، به لام كه س ناتوانيت
نكولى له وه هه سته پاكه بكات كه له يه كيه تى و براهه تى
تيكوشه رانى كورد ، له كۆماردا به رچاو ده كه وت.

كۆمارى كوردستان ئورگانى كى يه كگرتووى بيري
خه باتگيرانى كوردى هه موو پارچه كانى كوردستان بوو.
خه لكى باكوور، باشوور و رۆژه لات و رۆژئاواى كوردستان

پا پشتمى بوون و ته نانه ت مه لا مسته فائى بارزاني كه له
لايه ن كۆمه له ي ژيانه وهى كوردستانه وه به سه روك و
سهه ر كرده ي كورد قه بوول كرايوو، له بهر تيشكى نهم
راستيه دا، كه كورد يه ك نه ته وه يه و كوردستانيش
پارچه يه كى دابه شكراوه ، پشتى كۆمارى گرت و به شايه دى
ميژوو بوخوى و هه فالانى ، خزمه تى شايانيان به كۆمارى
كوردستان كرد.

ديارده يه كى تريش كه له كۆمارى كوردستاندا به رچاو
بوو، پاراستنى ئه منيه تى هاوولاتيان بوو. له سهه رده مى
كۆمار و ته نانه ت له ماوه ي پينج سال نازادبوونى ئه و
به شه ي كوردستاندا، به پي پى راگه يانداوى ژماره
۱۹۱۲۵- ۱۳۲۶/۱/۱۰ (۱۹۴۷/۳/۳۰)ى روكنى دووه مى
ستادى هيزى ده ولته ي ئيران له ورمى ، كه به دواى له
سيداره داني پيشه وا قازى محهمه د و هه فالانى به ئيمزاي
سهه رله شكر هومايونى بلاو كرايه وه ، له ماوه ي
ده سه لاتدريه تى كۆمارى كوردستاندا، ته نيا دوو كه س به
ناوى «مه حمووديان» و «قازى زاده» كوژراون. ئه مه شيان
ده رسيكى گه وره يه ، له فه ره هه نكي كورده وا ريدا، كه له
كۆمارى كوردستان ماوه ته وه.

مرؤف كه ئه مرؤف بير له و تيرورانه ده كاته وه كه له زاخو ،
دهوك ، هه ولير، سليمانى ، هه له بجه و .... ئه نجام ده ردين
موچرك به جه رگى دادى. ئه گه ر ئه وانى له كوردستاندا
كورد تيرور ده كه ن ، به زمانى فارسى ، توركى يان عه ربه ي
بدوين ، په نكه ده ردى تيروره كانيان نه گاته ئه و راده يه ،
چونكه ئيمه دوژمنانى خومان دناسين ، به لام وهك روونه
به شيكى گرنگى ئه و تيرورانه به ده ست كه سانيك ئه نجام
ده ردين ، كه به كوردى ده دوين و خويان له ناو جل و به رگى
كوردايه تى و نيشتمان په ره و ريدا حه شاردا وه و به رواله ت بو
خزمه ت به كورد و ئامانجه كانى كورد تيرور ده كه ن و ترس
و خو ف ده خه نه دلى خه لكه وه و زيان به سامانى گشتى
كوردستان ده گه يه نن.

ئه مه جيه گى داخه ، كه به شيك له ئيمه ي كورد نامانه وي
هه ست به مه زنايه تى ئه و ده سكه وته ي ئه مرؤى كوردستان
بكه ين ، له جياتى پاريزگارى ليكردن و پاراستن و
سه رخستنى ، به شتى بچووكه وه خو ده خافلينين ، به لام بو
له ده سچوونى كۆمارى كوردستان داخ و حه سره ت
هه لده ريژين.

ئه وانى ئه مرؤ ده يانه وي ت به ريگاي تيرور كردنى
هاوولاتيانى ئيمه له مپه ر بخه نه بهر به ره وي تشچوونى
ئه زموونى كوردستان و سه رخستنى ، ده بئى به روونى
بزانن، كوشتنى خه لكى بيتاوان زيان به ئه زمونه كه مان
ناگه يه نيت. ئه زموون و تيكوشانه كانى جيهان و هه ريم
ده ريانخستوه ، كه تيرور و تيروريست روو رهش ده مينن و
چون ميژوو له سه روك عه شيره ته خايه نه كانى سهه رده مى
كۆمار خو ش نه بوو، بيگومان ئه وانى ئه مرؤش له لايه ن
نه ته وه ي كوردمانه وه روو رهش و شه ره مزار ده كرين ،
ته نانه ت ئه گه ر مؤرى حزب و ريخراوى چه پ ، ئيسلامى و
ديموكراتيشيان به سكه وه بئى.

كۆماری كوردستان و دەرسەكانی

حامید گەوهەری

كوردستان لە لایەن حزبى ديموكرات و راگەياندى لە لایەن قازى محەمەدەوه ، كە لەو رۆژەدا نازناوى پيشه‌وای پيشه‌خسرا لە لایەن بەشدارانەوه ، رووداویكى هەميشه زیندووی میژووی نەتەوه‌گمانە.

كۆماری ديموكراتی كوردستان دامەزرا و دەزگای دەولەتی ، سیستمی ئیداری و بەرپۆه‌بەرایەتی حكومەتی ، سوپای نەتەوه‌بى و دەزگای بەرفراوانی كولتوری و ئەدەبى دامەزراى ؛ بەلام زۆرى نەخایاند و ئەویش بە پیلانى دەولەتی داگیركەرى ئێران و یارمەتی دەرەبەگە خۆفروش و خۆپەدەستەوه‌دەرەكانی رۆژەلاتی كوردستان و پشتبەردانى یەكیەتی سۆڤیەت ، لە رۆژی ۲۶ى سەرماوه‌زى ۱۳۲۵ - ۱۷ى ديسەمبەرى ۱۹۶۶دا ، دروست یەكسال دواى هەلكردنى ئالای كوردستان ، مۆمى ژيانى كۆژایەوه .

بەر لەوهی مهاباد بکەوتەوه دەست دوژمن ، بارزانی داواى لە پيشه‌هوا کرد ، كە دژی سوپای ئێران راوهستیت و بەرگری لە كۆمار بكات ، بەلام پيشه‌هوا كە دەيبینى دەرەبەگەكان پشتی كۆماریان بەرداوه و لە لایەك هەرپەشه لە خەلكى مهاباد دەكەن و هیزیان لە گوندی ئیندرقاش لە چەند كیلۆمىترى جادهی مهاباد بۆ میاندوئاو كۆ کردووه‌تەوه و لە لایەكى ترهوه بیری لە شكانى كۆماری نازەربایجان و كوشتاری بە كۆمەلای خەلكى تەوریز و عەجەبشیر بەدەست سوپا و خۆفروشەكانى ناوخۆی دەكردهوه ، وازی لە گيانى خۆی هیناوا رایگەیاندى ؛ بۆ پارێزگاری كردن لە گيانى خەلكى مهاباد ، لە شار دەمینتیتەوه و ئینجا داواى لە بارزانی کرد و گوتی : چونكە كەس لە تق بە ئەمینتر بە كۆماری كوردستان نابینم ، داوات لى دەكەم ئالای كۆمار لەگەل خۆت بەره و ئەگەر هەل بۆ كورد رەخسا لەسەر خاكى پیرۆزى كوردستان هەلبیکە .

رۆژی ۲۶ى سەرماوه‌ز هیزه‌كانى ئێران بە سەرۆكایەتی سەرهنگ «غەفارى» گەيشتنە مهاباد . پيشه‌هوا قازى لەگەل محەمەد حوسین خانى سەیفى قازى و سەدرى قازى چەند رۆژ دواى جیگیربوونی سوپای ئێرانەوه لە مهاباد ،

دواى هەلۆه‌شانی كۆمەلەى ژيانەوهی كوردستان و پێكهاى حزبى ديموكراتی كوردستانى ئێران ، یەكیەتی سۆڤیەتی پيشوو بەرەبەرە بەشێكى كەم لەو داخواریانەى بۆ حزبى ديموكرات جیبەجی کرد ، كە پيشتر لە لایەن كۆمەلەى ژيانەوهی كوردستانەوه داوا كرابوون . لەوانە دەزگایەكى چاپى دەستی وەرگرت ، رینگای بازگانی لەگەل نازەربایجاندا بۆ كردهوه ، بۆ دانانى قوتابخانەى كوردیى

لە شارەكانى مهاباد ، بۆكان و شنۆ یارمەتی دا و لەگەل حزبى توده و فیرقەى ديموكراتی نازەربایجان ريكی خست ، تا بە بۆچوونی خۆی لە چوارچێوهی بریاری كۆمىسیۆنى هاوبەشیدا لەگەل بریتانیا و ولاتە یەكگرتووەكانى ئەمریکا ، بە ریزگرتن لە سەرپەخۆیى سیاسى ئێران و پاراستنى دەسەلاتدارییەتی شا و تەواویەتی خاكى ئێران ، ئەو ولاتە ديموكراتیزه بكات !!!

بە گەيشتنى ئەو بەشه یارمەتییه و هاى هیزی بارزانییه پرچەكەكان بە سەرۆكایەتی مەلا مستەفاى بارزانی لە لایەك و دامەزراى كۆماری نازەربایجان لە رۆژی ۲۶ى سەرماوه‌زى ۱۳۲۴ - ۱۲ى ديسەمبەرى ۱۹۶۵ لە لایەن فیرقەى ديموكراتی نازەربایجان و خۆپەدەستەوه‌دانى لەشكرى ۳ تەوریز بە سەرۆكایەتی سەرتیپ

دەرخشانی و چەند یەكانى لەشكرى ۴ى ورمى لە لایەكى دیکهوه ، دەستیان داى دەستی یەك و هەلیان بۆ ریبەرانى حزبى ديموكراتی كوردستان رەخساند ، كە ئەویش بە شێوهیەك ، گەل بە ویستی نیشتمانیى بگەیهنیت . جیا لەوه ، خەلكى هەژاوى مهاباد ، رۆژی ۲۴ى سەرماوه‌زى ۱۳۲۴ - ۱۵ى ديسەمبەرى ۱۹۶۵ ، خۆیان گەيانده سەربانى ساختمانە دەولەتییه‌كان و ئالای رژیى ئێرانیان كیشایه خواری و رۆژی ۲۶ى سەرماوه‌ز - ۱۷ى ديسەمبەر ئالای كوردستانیان لەبرى ئەو هەلكرد .

حزبى ديموكراتی كوردستانیش بەپێى بریار ، رۆژی دووی ریبەندانى ۱۳۲۴ - ۲۲ى جانواری ۱۹۶۶ ، سى مانگ دواى دامەزراى ، لە رۆ و پەسمیکى شكۆداردا كۆماری ديموكراتی كوردستانى راگەياندى . دامەزراى كۆماری

دووی ریبەندان له هەندەران

کەریی حسامی

ئەگەر تفەنگ بە رابردووی خۆتەوه بنی، له دوا رۆژ دا تۆیت پێوه دەنیتن : پەسول حەمزاتوف

شەهیدانی رینگای رزگاری کوردستان کارێکی بەجی و پیرۆزه، بەلام هەر رووداو و هەر شتە جیگای خۆی هەیه. کارێکی دوور لە مەنتیق و دلسۆزییه کەسێک و دەستە و یا ریکخراوێهەک بە هەر بیانوو و مەبەستێک بی، قەلەمی رەش بە سەر شوینەواری میژووی نەتەوه دا بێنی.

جیگای سەرنجە، بۆ دەبی له یادی دووی ریبەندان سەرودی کۆماری کوردستان بخوینرێتەوه، بەلام ئالا و دروشم و عەکسی شەهیدانی کۆمار وەلا بیری و عەکس و دروشمی دیکە له جیتی وان دابنری؟ بۆ دەبی عەکسی چوار ئەفسەری مەهابادی که به لیباسی نیزامی کۆمارهوه له دار دران، عەکسی سەدری قازی و حەمه حوسینخان و محەممەدی نانوازاده و

یازده شەهیدانی بەگزاذه له بۆکان، عەکسی خۆشەوی که له رینگای پاراستنی کۆماردا شەهید کرا و عەکسی چوار ئەفسەری قارەمانی کوردستانی عیراق له یادی کۆماری کوردستان هەلئاوەسرین و به خەلک نیشان نەدرین. یا عەکسی پێشەوا و بارزانی نەمر که پشت و پارێزەری سەرەکی کۆمار بوە لەم یاد و رۆژەدا له بەر چاو نەبن. کومیتەیی هاوکاری رەنگە نه توانی هیچ بیانویەکی کۆمەل پەسند بۆ ئەم کەمکارییه بێنیتەوه.

روو داوهکانی میژوو بۆ دەست تێوەردان و زیاد و کەمکردن نابن. میژوو رووداویکە گوزەراره و تۆمار کراوه. بۆیه دەبی به شتیوهیهکی زانستی شیکریتەوه و له ئەزموونی تال و شیرینی کەلک وەر بگیرن، ئەک به کەیفە هەلکیش داکیشی له کەل بکرن.

دا، هاتبوونه ستۆکھۆلم. زۆری حەشیمەت و بەر نامە جوانەکه، رەنگ و واتایەکی تایبەتی دابوو به ئاھەنگی دووی ریبەندان.

بەلام ئەگەر خەلکی ئازادبخوازی کورد به حەز و عەلاقەوه و به ناوی یادی کۆماری کوردستانهوه بۆ پیرۆز کردنی رۆژی دووی ریبەندان روویانکرد بوە ئاھەنگەکه، مالم قەبرە به ریتوه

بەریی رێ و رەسمەکه بۆ هەوڵین جار شوینەواری کۆماری کوردستانی کوێر کرد بۆوه. کۆماری کوردستانی ۱۹۶۶ دروشم و ئالا و سرود و ناو نیشانی خۆی هەبوە و له میژوو دا تۆمار کراوه. شەهیدی خۆی هەبون و لەم رینگایهوه گیانیان فیدا کردوه. کومیتەیی هاوکاری یادی دووی ریبەندان دەکاتەوه، بەلام شوینەواری کۆمار کوردستان کوێر دەکاتەوه. له جیگای دروشم و ئالا و نیشانی کۆماری کوردستان ئارمی حیزبی دیموکرات هەلداوهسی که له کۆنگرەیی چوارەم پەسند کراوه و هیچ پێوهندییهکی به کۆماری کوردستانهوه نیه. له جیاتیی عەکسی شەهیدانی کۆماری کوردستان عەکسی شەهیدانی حیزبی دیموکرات هەلداوهسی که پێوهندی ئۆرگانیکیان به دووی ریبەندانەوه نیه. ریز گرتن و یادی

تۆ بلی له میژووی پر له هەوران و نشیوی نه تەوهی کورد دا، هیچ رۆژیک هەبی وەک رۆژی دووی ریبەندان، رۆژی (دامەزرانی کۆماری کوردستان ۱۹۶۶) له سەر لاپەرەیی میژوو، و له دلی کۆمەلانی خەلکی کورد دا جیتی گرتنی و چەسپا بێت.؟ شتیکی سەر نیه و جیگای خۆیهتی. چونکه کورد به یهکه مچار توانی له هەل و مەرچی پیکهاتووی نیو نەتەوهیی و خۆ جییی کەلک وەر گری و دەسەلاتی نەتەوهیی بسەپینی و ریزیمیکی کۆماری دابمەزینی و حکومەتی میلی خۆی و دام و دەزگای دەولهتی پیک بێنی.

بۆ میژوو ئەوه گرنگ نیه، پانتایی خاکی ژیر دەسەلاتی چەندە و حەشیمەتی چەندە و

چەندە دەوام کردوه. هەر ئەو یازده مانگەیی تەمەنی کورت و پر له شانازی کۆماری کوردستان توانیویەتی شەقلی خۆی بخاتە سەر لاپەرەیی میژوو و تا ئەبەد زیندوو بمینستەوه. هەر بۆیهش کۆمەلانی خەلکی کورد هەموو سالی له هەموو شوین و ولاتی دوور و نیزیکی کوردستان به زیندوو کردنەوهی یادی ئەم رۆژه پیرۆزه ئەمەگداریی خۆیان له ئاست ئەم پوو داوه گـرـنـگـه رادهگەیین.

ئەم سالی ۲۰۰۰/۲/۱۲ له سەدهی ۲۱ و له ستۆکھۆلمی پیتەختی سوید، کومیتەیی هاو کاری هیزه کورد و کوردستانیەکان به شتیوهیهکی له راده بەدەر جوان و ریک و پیک یادی دووی ریبەندان زیندوو کردوه. له زۆریهیی شارەکانی سوید خەلکی به ئەمەگی کورد بۆ بەشداری لەم ئاھەنگە پیرۆزه

قوربانی

محمد سعید حسینی

سالهیه، ئەوه سه د پات دهکاتهوه، که ئەوروپا بۆ زۆربهی خه لکی کورد، نهک هر بهههشت نییه، به لکو دۆزهخیکی راسته قینه پشه. به راست ئەوانه ی له دواي راپه رینه وه به ویستی خۆیان، کۆچه ده کهن، بیه له وه ناکه نه وه که کولتوری ئەوروپا و کوردستان، له یه کدی جیاوازن؟ تو بلای نه زانن ئەو دابونه ریتیه له کوردستان زاله، له ئەوروپا لای کم نیو سه ده یه سه رده می به سه ر چوه؟ ئاخۆ بیه له مملاتی نیوان «نه وه» کان ناکه نه وه؟

ئەوه پیاوانن بیریاری کۆچکردن دهن، که چی ئەوه ژنانن، به ژانی خۆیان، باجی ئەو هه له یه دهن، که خۆیان نه یان کردوه. «تاوان» ی ئەو کچه، وهک مامی به پۆلیسی ستۆکهۆلمی گوتوه، ئەوه یه: لاسایی کچانی سویدی کردۆته وه. ئەگەر

باوکی کچه «پینچ سال له مه وه به ر» لاسایی کۆچکردوانی نه کردباوه، کچه ی به سه ته زمان له کوئ بۆی ده لوا لاسایی کچانی سویدی بکاته وه؟ رهنگه له ژیا نیدا کچیکی سویدی له دووریش وه نه دیبا. به ی هیوا یه ی ده سه لاتدارانی کوردستان، چی زووتره باوکی کچه رهوانه ی سوید بکه نه وه.

2000. 01. 24

مرۆفیان پتیشیل کردوه، خه لکیان کوشتوه و به شداری ره شه کوژیان کردوه، له ئەوروپا بی خه م ده سوورینه وه.

من نازانم کئ هه والی کوشتنی ئەو کیزه ی به پۆلیسی سوید گه یاندوه، به لام دلنیا م کاریکی هه تا بلای چاکی کردوه. ئومید ده کم ئەم رچه شکانده خه لکانی دیکه ییش هانبه دات، تا ئەو تاوانبارانه ی ده ستیان به خوینی کورد سووره و ئیستا له ئەوروپا ژیا نکی هیمن

له کۆمه لگای باوکسالاریدا، به چاوپۆشین له ئایینی باو، ژن له کۆله ییش سووکت سه رنجی ده درئ، ئاخه خاوهن کۆله مافی کوشتنی کۆله ی نه بوو، که چی نه وه تا لای ئیمه، هیشتا به پئی یاسای سزادانی عیراق، که تا هه نووکه له کوردستانی نازادیش ره چاو ده کری، (باوک مافی کوشتنی کچی خۆی هه یه).
٢٢ حوزه یه رانی ١٩٩٩ باوکی، کچه که ی له ستۆکهۆلمه وه بۆ دهۆک ده باته وه، له وئ له به رده م ئەم

دوورپانه دا راپه ده گری: شوو به و پیاوه ده که ی که من بۆت دیارپه ده کم، باشه، دهنه ده تکوژم. که کچه که ی ئەو چۆره شووکرده ره ته ده کاته وه، ٢٤ حوزه یه رانی ١٩٩٩ ده یکا به قوربانی سئ فیشهک.

له سه ره ئەم تاوانه، له کوردستان باوک و مامیکی کچه، ئەگه رچی به دادگا

ده درین، به لام سزا نادرین، ئیستا دوو مامی کچه له سوید گیراون، باوکیشی له کوردستان نازاده. پۆلیسی سوید نیازی وایه له رپی پۆلیسی نیوده وه له تیه وه دواي باوکی کچه بکاته وه، تا له سوید به سزای ره وای خۆی بگات.

دیاره دادپه ره رپی سویدی له بکوژانی ئەو کچه خۆشنا بی. لایه نی «گه ش» ئەم تراژیدیایه ئەوه یه: ئیدی بۆ مرۆفکوژانی کوردستان، وهک چاران ئاسان نابئ، که ی ئاره زویان کرد، له هه واری شاریکی ئەوروپادا بارگه بخه ن. ئاخه حالی حازر به شیک له وانه ی له کوردستان، مافی

ئەوروپا بۆ زۆربهی خه لکی کورد، نهک هه ره بهههشت نییه، به لکو دۆزه خیکی راسته قینه پشه. به راست ئەوانه ی له دواي راپه رینه وه به ویستی خۆیان، کۆچه ده کهن، بیه له وه ناکه نه وه که کولتوری ئەوروپا و کوردستان، له یه کدی جیاوازن؟

به سه ره ده بن، به دادگا بدرین. ئەگەر قه یسه رپی ئەوروپا له تاوانبارانی کوردستان، بکریته کونه مشک، بی گومان ئەوسا، کوشتوبه ر به شیوه یه کی به رچاو له ولاتی ئیمه ییش کم ده بیته وه. جی داخ و شه رمه که سوکاری چه ندین قوربانی، جه لادانی باوک، برا، ژن، میرد، کوپ و کچیان ده ناسن و ده یشزانن له کام ولاتی ئەوروپا ده ژین و لیان بیده نگن! خه وه به رۆژه وه ده بینم، ئەو تاوانباره کوردانه ی له ئەوروپا ده ژین، یه که یه که رابکیشرتنه به رده می دادگا. به سه ره اتی خیزانی ئەو کچه نۆزه

دیاره ئەو رەوتە پێویستی بە کاتیکی زۆر هەیه، بەلام دەبێ بتوانین بۆ هەندیک گۆرانکاری ئاماده بین. هەر وەها لە نیوان کچ و کوردا ئیستاش جیاوازی هەیه، کچ و کورێ ئیمە لێره گەر و دەبن و لە هەمان قوتابخانە پەرورە دەبن و بە هەمان شیواز دەخوینن کە سویدییهکانی تیدا پەرورە دەبن. ئەو شتانەی کە منالانی ئیمە

لە دەر وەهێ مالهوه وەری دەگرن و ئەو پەرورە دەیهێ کور و کچی ئیمە پێ گەر و دەبن، وەک پەرورە بوونی سویدییه. ئەگەر منالانی ئیمە ئەو فەرهنگە کە

کۆمه‌لگای سویدی وەر دەگرن، له مالهوه و له ناو خوێاندن تیکه‌لی ژيانى رۆژانهى نه‌که‌ن، جیاوازییه‌کی مه‌زن په‌یدا نه‌بێت.

له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که ئیمه له ولاتی نوێ دا ده‌ژین، ده‌بێ بتوانین هه‌ندیک گۆرانکاری له خۆماندا پێک بێنین، به واته‌یه‌کی تر ئیمه ناتوانین لێره بژین و دژی یاسا بچوێینهوه و بلێن کولتور و عاده‌تی ئیمه‌ی کورد جیا، له‌به‌ر ئه‌وه ناچارین له‌م ولاته‌دا وەکو سویدییه‌کان بژین. ئەوه راست نیه، که ده‌لێن ستانداردی سویدی ئیمه ناگرێته‌وه، هه‌لبه‌ت ئیمه ده‌بێ ناسنامه‌ی کوردی خۆمان بپارێزین و منداله‌کانی خۆمان به‌و ناسنامه‌یه پەرورده بکه‌ین، به‌لام له هه‌مان کاتیشدا هه‌ول به‌هین که ژيانى ئیمه به‌پێ هه‌لومه‌رجی ژيان له سوید بچینه پێشه‌وه.

گه‌لیک گه‌فتوگۆ له‌سه‌ر مانا و ناوه‌پۆکی ناموس و کولتور و داب و نه‌ریت ده‌کری، ئیمه له‌و باوه‌رهداین که ده‌بێ بتوانین له‌و باس و گه‌فتوگۆیانه‌دا راستی و ناراستی له‌یه‌کتر جێ که‌ینه‌وه. ئیمه هه‌موو ده‌زانین چونکه مانا و ناوه‌پۆکی ناموس هه‌ساسه، گه‌لیک جار به

هه‌له ده‌که‌وته به‌باس. کاری خراپی وه‌ک کوشتن، لێدان و ده‌ستدریژی، که به بیانووی پارێزگاری له ناموس سه‌ره‌له‌ده‌ن، وه‌ک کولتوری کوردی پێشان ده‌درین. ئەم مه‌سه‌له پێویست به‌ کراوه‌یی باسی لێ بکری. ئایا کوشتن بۆ ناموس، کولتوری کورده یان نا؟ بێگومان کاری نارها به‌ کولتوری نه‌ته‌وه‌یه‌ک

کوردەوه‌مان له‌گه‌ڵ کچه‌کانماندا باش نیه و بۆ ئه‌وه‌ی ئیمه بتوانین بنه‌ماله‌کانمان و ناسنامه‌ی نه‌ته‌وايه‌تی خۆمان بپارێزین، ده‌بێ هه‌ندیک کراوه‌تر بیر بکه‌ینه‌وه.

ناژمیری.

به‌خۆشییه‌وه ئه‌م‌رۆ کۆمه‌لگای کورده‌واری له ناوه‌وه و له دەر و هێ ولات له گۆران دایه. دنیای تکه‌له‌وژی رۆژ به رۆژ بۆ پێشه‌وه ده‌چیت. ئیتر نیت و ته‌له‌فزیۆن کار له ژيانى رۆژانه‌ی ئیمه و به‌تایبه‌تی لاوانى ئیمه ده‌که‌ن. دنیای ئیمه ئیتر بچوک بووه و مرۆف به ئاسانی ئاگاداری رووداو و گه‌شه‌کردنه‌کانی جیهان ده‌بیت.

ئیمه‌ی کوردی سوید ده‌بێ له‌به‌رامبه‌ر ئه‌و کیشانه‌دا که ناوی کورد ده‌زێنن، هه‌لوێست بگرین و بێده‌نگی بشکینین و ئەگەر هه‌له‌یه‌ک رووی دا ده‌نگ به‌رزبکه‌ینه‌وه و دژی ئه‌و جوهر رووداو و کاره‌ساتانه راوه‌ستین. ئەم‌رۆ کچ و کورێ ئیمه له سوید له‌گه‌ڵ ئه‌و کیشانه روو به روون. له مافی لاواندا بۆشاییه‌کی گه‌وره ده‌سه‌ستی پێکردوه و دوا‌رۆژیکی رووناکیان بۆ دیار نیه و هه‌یج به‌رنامه و پلانیک بۆ ئه‌وان و بنه‌ماله‌کانیان ده‌ستنیشان نه‌کراوه. تاوانکاری و کورده‌وه‌ی جنایه‌تکارانه له‌ناو لاوانی ئیمه‌دا گه‌لیک په‌ره‌ی سه‌ندوه. کۆمه‌ل له‌م بواره‌دا بۆ دۆزینه‌وه رێگا چاره‌یه‌ک وه‌ک پێویست و ئەرکی خۆی به‌پێوه

نابات. ئیمه‌ی کورد له سوید پێویسته ئه‌مانه بخه‌ینه به‌رچاو و چاره‌یان بۆ بدۆزینه‌وه، ئەگینا دره‌نگ ده‌بینیت.

کوردەوه‌مان له‌گه‌ڵ کچه‌کانماندا باش نیه و بۆ ئه‌وه‌ی ئیمه بتوانین بنه‌ماله‌کانمان و ناسنامه‌ی نه‌ته‌وايه‌تی خۆمان بپارێزین، ده‌بێ هه‌ندیک کراوه‌تر بیر بکه‌ینه‌وه.

لێره‌دا مه‌به‌ست ئه‌وه‌یه، که ئەو گۆرانکارییه له کۆمه‌لگای خۆمان دا بکه‌ین، نه‌ک له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که له سوید ده‌ژین. له لایه‌کی تره‌وه، هه‌ر کاریکی نا‌قۆلا له کۆمه‌لگای سویددا، ده‌توانی کار له‌سه‌ر

هه‌موومان بکات. وه‌ک کۆمه‌ل ده‌بێ ئیمه بتوانین له به‌رامبه‌ر ئەم کورده‌وانه راوه‌ستین و ده‌نگی خۆمان بلند بکه‌ین که چیدی کاره‌ساتی و هه‌ا روو نه‌دات. بۆ ئه‌و مه‌به‌سته‌ش پێویسته رێکخراوه سیاسی و دیموکرات و پێشه‌یی یه‌کانی ژنان و لاوان به‌هه‌ست کـردن به‌هه‌رپرسیاری ئه‌و کیشانه بخه‌نه به‌رباس و بۆ باشتر کردنی کۆمه‌لگای کورد، پێشنیاری خۆیان ئاراسته بکه‌ن.

فیدراسیۆنی کۆمه‌له‌ کوردستانیه‌کان له سوید ماوه‌یه‌کی درێژه ده‌سته‌ویه‌خه‌ی ئه‌و کیشانه‌یه. به‌م بۆنه‌یه‌وه پڕۆژه‌ی (دیاردی تیکه‌لاوی و کیشه‌ی بنه‌ماله‌کان و لاوانی) لێ قبوول کراوه و فیدراسیۆن له‌م باره‌یه‌وه به‌رده‌وام ده‌بێ. هیوادارین که کیشه‌ی وه‌ک لێدان و کوشتنی کچ و ده‌سدزی بۆ منالان و دزی و راو‌پوت له‌ ناو کۆمه‌لی کورده‌واری و هه‌روه‌ها له‌ناو بنه‌ماله‌ کورده‌کاندا به‌هه‌ر بکری و بنه‌ماله‌کان بتوانن به‌ گه‌فتوگۆی راست و ره‌وان و بێ په‌نا بردنه‌ به‌ر زۆرداری کیشه‌کانیان چاره‌سه‌ر بکه‌ن.

پۆیستە کیشەکان بە رێگای گفتوگۆ کردن چارەسەر بکری

نەوهی یەكەم و دووھەم ، جیاوازی لە نێوان پەرورەدە کردنی مندالان ، حەسەسیەتی دایک و باو بەپێی کۆلتور و داب و نەریتی کۆن و نوێ و ھەرھەسا سنور دانانیان بۆ باس و گفتوگۆ کردن لەسەر (ناموس و شەرەف). ھەمووی ئەوانە لە ژیانی پەنابەری دا دەست دەدەن دەستی یەك و کیشە پێک دێن لە کۆمەلگای نویدا.

ئێمە بەر لە ھەموو شتێک دەبێ بە کراوھیی ئەمانە قبوڵ بکەین و بە راشکاوی باسیان لەسەر بکەین.

پووش بەسەردا کردنی کیشەکان و خۆ دزینەو لە باس و گفتوگۆ کردنیان، دەتوانی کیشەکان ئەوەندە دژوار بکات کە ئێمە نەتوانین لە ژیریان دەرچین. ئێمە دەبێ بەبێ ترس ، بتوانین خۆمان بۆ باس لەو کیشەمانە ئامادە بکەین و نابێ چیتەر بە بیر و مەنتقی

میوان بوون بڕوانینە ژیانی خۆمان لەم ولاتاندا .

لە کۆمەلگای ئێمە جینگە ئافرەت دیارە و ھیشتا ئێمە نەگەشتوینەتە ئەو قۆناغە کە مافی ژن و پیاو ھەک یەك ببینن. ئێمە پەنگە بە گوتن رابگەھەن مافی ژن دەپاریزین، بەلام لە پراکتیکدا بۆمان ناگونجی و بە شیوھەکی تر رەفتار دەکەین.

سیاسی کارەکانی کورد کە لە ھەشتاکاندا ناچار بوون کوردستان بەجێھێڵن و لە سوید نیشتهجێ بن. یەكەم گروپە کۆچ پەوھەکانی کورد بوون بۆ سوید، ئەوانە بوون کە بە تەنیا خۆیان گەیانە سوید و ژن و مندالیان لەگەڵ نەبوو. بەرە بەرە مالم و مندالەکانیشیان ھاتن. ئەوکاتە مندالەکانیان بچوک بوون و ئەمرۆ تەمەنیان گەشتوووتە ۱۸-۲۲ سال. ھەرکە مندالی ئێمە لەم ولاتە گەرە دەبن بێگومان کۆمەلگای سوید کاریان لێ دەکات و ئەمەش زۆر

لەو چەند مانگەیی دووایدا ، جاریکی تریش ناوی کورد کەوتەو بەرباسی رۆژنامە و چاپەمەنیەکانی سوید و ناوی کوردیان بە چەند رووداو و کارەساتیکی ناخۆشەوہ گری دا. بەداخەوہ ، لەو باساندا لاوانی کورد بوون بە ھەوینی باسەکان و رووداوھەکان بە رادەھیک ناخۆش بوون، کە سنوریان بری و خۆیان خزاندا ناو کۆمەلگای کوردەواریشەوہ. لە ناو بنەمالەکان ، کۆمەلەکانی ئەندام و رادیۆ ناوچەییەکان باسی ھەرە گرنگ

ئامازە کردن بوو بەو کارەساتانە. بێگومان کۆمەلگای مەرۆف ھەرگیز بێ رووداو و کارەساتی ناخۆش ناییت و کۆمەلگای کوردیش ھەک ھەر کۆمەلگایەك دوور نیە لەو دیارەییە ناپەسەندانەیی کە زیان بە مەرۆف دەگەھەنن. ئەوھە ئێمەیی کورد تازار

ئێمە ھەموو دەزانین چونکە مانا و ناوھەرۆکی ناموس حەسەسە، گەلێک جار بە ھەلە دەکەوێتە بەرباس. کاری خراپی ھەک کوشتن ، لێدان و دەستدریژی ، کە بە بیانویی پارێزگاری لە ناموس سەرھەلەدەن ، ھەک کۆلتوری کوردی پێشان دەدرین.

ئاساییە کە لەبەر زۆر ھۆ بکەونە بەرباسی بنەمالە و کۆمەلگای کوردەواری.

ژیانی پەنابەری، ژیانیکی ئاسان نیە و بە ھەزاران گێرگرفت دەخاتە پێش مەرۆف و جیا لە گێرگرفتی ژیانی ئاسایی رۆژانە، گەلێک دژواریی تر بۆ پەنابەر پێک دینیت. کیشەیی نێوان دوو کۆلتور ، کیشەیی

دەدات ، ئەوھە کە ھەموو جاری دوای ھەر کیشەییەکی زیانبار کە مەرۆف زیانی تیدا بینێ و خرایە بەرباس و لیکۆلینەوھە لەسەر کرا، دوای تێپەرپوونی ماوھەیی کورت بەسەر رووداوھەکاندا، ژان و تازارھەکی لەبیر دەکەن.

دیرۆکی ژیانی کورد لە سوید لە ۳۰ سال پتر تیناپەریت. بەشیک لە

کۆچی دوايي

به داخ و په ژارديه كې زوره وه هه والي كـۆچي دوايي

نيشتمانپه روه ر
ي به نه مه كي
كورد ، ماموستا
مه لا رحيمي
عهباسي مان
پنكه پشت. مه لا
رحيم
ناوداري كي
ناييني
كۆمه لكاي
كورد ه واري و
پيشمه ركه يه كي
به نه مه كي
نه ته وه و

نيشتمان هه كي يوو. بۇ ماوه ي چهند سال له چياكانى
كوردستاندا دژى كۆمارى نيسلامى خهباتى كرد و
سهر نه نجام مه رك كيشايه ولاتى سويد و رۆژى 20/11
0002 له شارى يۆتېبۆرى كۆچي دوايي كرد.

به م بۆنه يه وه سكرتيرى فيدراسيون حاميد كه وه رى
به شداريى كرد له رى و رهسمى به خاك سپاردنى مه لا

رحيم دا و وتاريكى خويندوه.

رۆژنيك دواي كۆچي دوايي مه لا رحيم ، هه والي كۆچي

دوايي مه لا
رحيماني
پيشنماز ،
پيشمه ركه ي
سه رده مي
كۆمارى
كوردستان و
كه ورد پياوي
بنه ماله ي
پيشنماز ،
رهستكا و
عهباسي مان
له شارى
مه اباد

پنكه پشت. فيدراسيونى كۆمه له كوردستان يه كان له
سويد و دهسته ي نوسه راني به ربانك به داخ و
كه سه ريكي زوره وه سه رخوشى له هه ر دوو بنه ماله ي مه لا
رحيم و مه لا رحمان و دۆست و ناشناپانيان و خه لكى
قاره ماني مه اباد دهكهن و له خواي مه زن داواكارين
سه بوريان بدات.

کۆچی دوايي

به داخنيكى كرانه وه هه والي كۆچي دوايي تيكوشه رى ناسراوى
كورد كاك نازاد قه رداغى نه ندامى په رله ماني كوردستان و
نه ندامى كۆميته ي ناوه نديى پارتى ديموكراتى كوردستان و
نه ندامى كۆمه له ي كوردى ماشتاى سه ر به فيدراسيونى كۆمه له
كوردستان يه كانمان پنكه پشت. كاك نازاد رۆژى ۲۰۰۰/۱/۱۱ به
هوى نه خوشبپه كي كوشنده وه له نه خوشخانه ي كارفولينسكاي
ستوكهولم دلى له ليدان كه وت.

فيدراسيونى كۆمه له كوردستان يه كان له سويد و دهسته ي
نوسه راني به ربانك به داخ و كه سه ريكي زوره وه سه رخوشى له
بنه ماله ي كاك نازاد قه رداغى و پارتى ديموكراتى كوردستان و
دۆست و ناشناپاني دهكات.

کۆچی دوايي

به داخنيكى كرانه وه هه والي كۆچي دوايي نوسه رى كورد عه كيدي خودو ، براى پروفيسورى كورد شاكرؤ
خودومان پنكه پشت. فيدراسيونى كۆمه له كوردستان يه كان له سويد و دهسته ي نوسه راني به ربانك به داخ و
كه سه ريكي زوره وه سه رخوشى له بنه ماله ي عه كيدي خودو و دۆست و ناشناپاني دهكات.

دیداری شاندى حكومهتى گورجستان له فيدراسيؤن

فهرهنگى كوردهكانى دانىشتوى گورجستان راکيشا و گوتيان ۳۶ هزار كورد له گورجستان دهژين و بهپى ياسا خاوهنى قوتابخانه به زمانى كورد و رادىو و تلهفزيون، جيگه سهرنج نهويه، كه حكومت و كوردهكانى گورجستان گيروگرفتيان به يهكهوه نييه. ليژنهى كوردى- گورجى حكومهتى گورجستان له و كۆبوونهوهپه دا پيشنيارى پهيوهندييهكانى فهرهنگى نيوان فيدراسيؤن و كوردهكانى گورجستانيان كرد و داوايان كرد، بۇ دامهزاندنى پهيوهنديى فهرهنگى لهگه كوردهكانى گورجستان، فيدراسيؤن له مانگهكانى يونى - يولى ۲۰۰۰، ليژنهيهكى ۲۰ كهسى رهوانهى تيليس بكات و نهوانيش نامادهن ژمارهيك بنيرن بۇ سويد، تا له نزيكهوه ناگادارى دۆزى كوردهكانى هر دوولا بن.

رۆژى ۱۹۹۹/۱۲/۱۲ ليژنهيهكى كوردى - گورجى كه بهسردان هاتبوونه سويد، سهردانى فيدراسيؤنيان كرد. نهو ليژنهيه كه له ۱۲ كهس كاربهدهستى بالاى حكومت به سهركاپهتى Nino Kobakhidze وهزيرى كولتورى حكومهتى گورجستان پيكهاتبوو، بهشداريى كۆبوونهوهپهكيان كرد، كه كۆميتهى كارگير به بۆنهى هاتنى نهوان بۇ فيدراسيؤن پىكى هينابوو. سهرۆكى فيدراسيؤن بهخيرهاتنى ميوانهكانى كرد و دهربارهى خهبات و چالاكى فيدراسيؤن و كوردهكانى سويد دوا، له كۆبوونهوهكه دا نامازه به بارودوخى نهتهوهى كورد له بهشه جياوازهكانى كوردستان و دهرهوهى كوردستان كرا. ليژنهى كوردى- گورجى حكومهتى گورجستان خوشحالى خويان له خهبات و چالاكىيهكانى فيدراسيؤن و كوردهكانى دانىشتوى سويد دهربرى و ئينجا پهنجهيان بۇ كار و چالاكىيهكانى

ناههنگى سهرى سالى ۲۰۰۰

خوى ناراستهى نهو پارت و پىكخراو و بهريزانه و هموو كۆمهله كوردييهكانى سويد و گهلى كوردمان له ناوخوى و دهرهوه ولات و بهتاييهتى كوردهكانى دانىشتوى سويد دهكات و هيواداره سالى نوئى، سالى ناشتى و تهبايى و سهركهوتنى يهكجارهكى كورد له هموو پارچهكانى كوردستان بيت.

رۆژى ۱۹۹۹/۱۲/۱۸، كۆميتهى كارگير به بۆنهى مائاوايى كردنى سهدهى بيست و پىزگرتن له جهژنى سالى نوئى زايىنى، شهوئاھهنگىكى كوردى بۇ ئورگانهكانى فيدراسيؤن و بنهمالهكانيان پىكهينا. هرهوها شش سهرۆكى كۆن و نوئى فيدراسيؤن و سهرۆكى كۆمهلهكانى نهندامى فيدراسيؤن له ستۆكهۆلم بهشداريان نهو جهژنه بوون و هركام له سهرۆكهكانى فيدراسيؤن و سكرتيرى فيدراسيؤن پىروزبايى سالى تازهيان له نهندامان كرد و به كورتى له سهر ميژووى فيدراسيؤن دوان.

به بۆنهى دهستپىكردنى سالى ۲۰۰۰ زايىنى، ژمارهيهكى زور كارتى پىروزكردنى سالى ۲۰۰۰ و سهدهى نوئى و هزارهى سييهم، له لايهن پارتييه سياسىيهكانى كورد و سويدى، فيدراسيؤنهكانى بيانى، كهسايهتبييهكانى كورد و بيانى و كۆمهلهكانى نهندام به فيدراسيؤن گهيشتن. كۆميتهى كارگير سوپاس و ريزى

بەربانگ

ژمارە ١١٤ سالی ١٨ مانگی ٢ سالی ٢٠٠٠

نۆرگانی فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییهکانە لە سوید
خاوەن نێمیاز: کەیا ئیزۆل

دەستە نووسەرەن:
ھامید گەوھەری
نەوزاد وەلی
مستەفا ئایدۆغان
فارس

مونتاز
ھامیدی گەوھەری
بەرپۆشەبەری نێداری: عادل ئەنوەر

نابوونەیی سائەنە: ١٠٠ کرۆنی سویدییه
بۆ دەزگاکان: ٢٠٠ کرۆنی سویدییه
نرخە یەک دانە: ٢٥ کرۆنی سویدییه
بۆ دەرەوێ سوید: ٤٠ دۆلاری ئەمریکی
بۆ دەزگاکانی دەرەوێ سوید: ٦٠ دۆلاری ئەمریکی

ناونیشان:

e-mail
berbang@kurdiskarf.org
www.kurdiskarf.org

Box 490 90
100 28 Stockholm

Tel: 08- 652 85 85

Fax: 08- 650 21 20

پۆستگێڕۆ: 8- 64 38 80

دەستە نووسەرەن مانای ئەوەی ھەبێ، رێنۆوسی وتاردەکان راست
بکاتەو و بەو شێوەیە دەگۆنێ، کورتیان بکاتەو.

دەستە نووسەرەن لە ناوەرۆکی وتاردەکان بەرپرێسیار نییە

فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییهکان لە سوید لە

١٩٨١/٦/٦ دامەزراوە .

ژمارە یەکەمی بەربانگ لە مانگی ٧/١٩٨٢ بەلاوکراوەتەو

ناوەرۆک

- ٣ - دیداری شاندى حكومتى گورجستان له فیدراسیۆن ..... ل ٣
- ٣ - ئاھەنگى سەرى سالى ٢٠٠٠ ..... ل ٣
- ٤ - كۆچى دوايى ..... ل ٤
- ٥ - پنیویستە كینشەكان بە رینگای گفتوگۆ كردن ..... ل ٥
- ٧ - قوربايى ..... حەمە سەعید حەسەن ..... ل ٧
- ٨ - دووى ریبەندان له هەندەران ..... كەرىمى حسامى ..... ل ٨
- ٩ - كۆمارى كوردستان و دەرسەكانى ..... ھامید گەوھەرى ..... ل ٩
- ١١ - پالۆتنى توركيا بۆ يەكیەتى ھاوبەشى ..... كەیا ئیزۆل ..... ل ١١
- ١٢ - ھەلبژاردنى ئیزران و ئاواتى گەل ..... غەریب ..... ل ١٢
- ١٤ - بۆمبارانى ھەلبەجە تاوانىكى نێودەولەتى ..... ل ١٤
- ١٥ - زمان ..... نەوزاد وەلى ..... ل ١٥
- ١٦ - كۆمارى ئیسلامى و زمانى كوردى ..... د. حوسین خەلىقى ..... ل ١٦
- ١٧ - نامەیهكى كراوھ بۆ ..... خوناو خۆشناو ..... ل ١٧
- ١٨ - یویلی ٨٠ سالتەى شاعیرى كورد ئەحمەد دلزار ..... ل ١٨
- ١٨ - كوردۆ باكسى خەلاتى پالمەى پنبەخسرا ..... ل ١٨
- ١٩ - ریحان تەلویان بەرپرێسیارى ..... حاجى كاردۆخى ..... ل ١٩
- ٢٠ - شیعەر و شۆخى ..... حەمە سەعید حەسەن ..... ل ٢٠
- ٢٢ - كۆرێكى شیعەر خۆیندەنەو له لایەن د. عەبدوللا پەشێو ..... ل ٢٢
- ٢٣ - بەرفراوان كردنى دیمۆكراسى دژى رەگەزپەرەستى ..... ل ٢٣
- ٢٣ - ھەلمەتى دژى رەگەزپەرەستى و نازیزمى نوێ ..... ل ٢٣
- ٢٤ - چەند ھەوالى كوردت ..... ل ٢٤
- ٢٤ - بەبۆنەى نۆھەمین سالى كۆچى دوايى مامۆستا ھەژار ..... ل ٢٤

فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییهکان لە سوید وەک ھەموو سالی
پۆزی ٢٠٠٠/٣/١٦ ، یادی کارەساتى شۆمى ھەلبەجە دەکاتەو.

کات : ١٧،٠٠

شۆین : Adolf Fredriks Kyrka

جەژنى نەورۆز لە شكۆیهكى مەزندا بەرپا دەبیت

فیدراسیۆنی کۆمەڵە کوردستانییهکان بە بۆنەى سەرى سالى
٢٧٠٠ى كوردى ، جەژنى نەورۆز لە شكۆیهكى مەزن دا پیرۆز
دەكات . وەزیری كۆلتورى سوید Marita Ulvskog میوانی
جەژنى نەروزی فیدراسیۆن دەبیت و دەربارەى داواى فیدراسیۆن
بۆ كردنەوێ رادیۆى سویدی بە زمانى كوردى بۆ بەشداران
دەدوێ .

کات : ١٩.٣٠ ھەتا ٠٣.٠٠

شۆین : سۆلنا ھالین

بەربانگ

ئۇرگانى فيدراسيۇنى كۆمەنە كوردستانىيەكانە نە سويد
ژمارە ۱۱۴ سالى ۲۰۰۰

